

קובץ
כאר התורה

(קסז)

עניני פסח ועוגד

קובץ בארכוֹת הַתּוֹרָה (קסז) ענייני פסח ועוג

ירייל

ע"י מכון "יד יוסף"

לעלוי נשמה רבי יוסף מלכא בן עישה ע"ה

*

נשמח לקבל הערות והוספות ותגבות

ולהצטרפות לרשימת התפוצה

ניתן לשולח ל:

as0583233587@gmail.com

מספר טלפון: 036770810

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

תוכן העניינים:

5.....	האם מותר לעשות טسط בחול המועד.....
7.....	האם מותר לעשות עירכה תורנית בחול המועד.....
13.....	מכותב לגילוֹן חכו ממתקים בדיין אין ממזר נכנס לירושלים.....
14.....	מדוע עושים מצות עגولات - מכתב לגילוֹן מן הבאר 29.....
16.....	麥כתב להגאון רבי אהרן כהנא שליט"א לספרו החדש בהלכות מתחדרים.....
69.....	麥כתב לקובץ אור מרדכי ניסן אייר.....
82.....	האם מותר לדבר בטלפון ברוחב מכתב להבה"ח יצחק פרץ ני"ז .....
89.....	麥כתב לספריו גם אני אודך מאת הבה"ח יצחק פרץ ני"ז.....
94.....	הגאון רבי אהרן כהנא שליט"א בחומרת איסר הבלורייה.....
99.....	麥כתב על קובץ באר התורה מס' קסה מאת הגאון רבי ישי מזולםיאן שליט"א מה"ס רבים, חולון.....
100.....	הוספה לגילוֹן מס' קסד הרה"ג יואל פרץ שליט"א מקסיקו בדיין כוס של אליהו אם צרייך טבילה .....
101.....	הוספה לבאר התורה כסו מאת הגאון רבי אלחנן פרינץ שליט"א.....
101.....	麥כתב הוספה לבאר התורה קסה בחיוב לשמר על המנהגים מאת הבה"ח ר' אליהו אביתבול שליט"א בעמיה"ס מאלפי זהב ושה"ס .....
103.....	麥כתב הוספה לבאר התורה מס' קסו מאת הרה"ג יוסף דהן שליט"א.....
109.....	הוספה לקובץ באר התורה מס' קסה האם יש חיוב לטבול כוס של אליהו .....

קובץ בארכוֹת הַתּוֹרָה (קְסֻז) עֲנִינֵי פֶּשֶׁח וְעַזְדָּה

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

האם מותר לעשות טسطט בחול המועד

נשאלתי האם מותר לעשות טسطט בחול המועד, ויש לדון בזה בתרי אופנים, א). עשיית טسطט לקבלת רישיון נהיגה, ב). עשיית טسطט לרכב.

ולגביו עשיית טسطט לקבלת רישיון נהיגה, נראה לכואורה לאסור כיון שסוי"ס לא יקבל את הרישיון בחול המועד עצמו, א"כ השטא לא הוה דבר האבד, וכן ששאלתיך זהה למ"ר הגרא"ע פריד שליט"א השיב לי שאין לעשות טسطט בכה"ג בחול המועד, עכ"ד, אבל יש לעיין אם לא עברת את הטסט וכבר ניסה כמה פעמים, מילא נראה שבחול המועד אין לעשות, אלא א"כ זה דבר האבד, שקבעו לו תור לאחר הרבה זמן וכל כה"ג.

ובספר מים ההלכה ח"א סימן עג כתוב לדינה שאם התחילה את השיעורים לפני חול המועד ואם ידחה את הטסט יכול להיות שישכח את מה שלמד הרי זה דבר האבד יעו"ש, ואמנם לכואורה נראה ששבוע אחד לא הוイ דבר האבד, אלא א"כ יש לו תאריך לעשות טسطט ונדחה לו הרבה זמן או שמחכה לו הרבה זמן ורק אז יש תאריך פניו שייל' שהшиб דבר האבד. ויש עוד להאריך בכ"ז לדינה.

ולגביו עשיית טسطט לרכב בחול המועד, השיב מ"ר הגרא"ע פריד שליט"א שモther אם יקבל את האישור בחול המועד עצמו עכ"ד.

ועוד לגביו עשיית טسطט לרכב בחול המועד, כתוב בשו"ת אבני דרך חלק יב סימן קב שמוher לעשות ביטוח רכב בחול המועד שהרי בשביל לנוהג ברכב חייבים לעשות את זה ואם נוהג ללא זה יש כאן ספק דבר האבד שהרי אם חלילה תהיה גניבה או תאונה לא יהיה כיסוי לרכב וכל הממון של עלות הרכב ירד לטמיון, וכתוב שם שאפי' שבמשנ'יב סימן תקל"ז סק"א כתוב שצרי' שיהא ספק המצוי ואין לומר שהגניבה או התאונת מצויים באופן כה גדול, ייל' שכיוון שאדם מטבעו אינו מוכן לנוהג ברכב בלי ביטוח הוイ דבר האבד וכך שאיתא במשנה במ"ק דף יא ע"ב דהציר והצינור והקורה והמנעל והמפתח שנשברו מתיקן במועד וזהו שasma יבואו גנבים והויל' ספק גדול ה"ה הכא, ומ"מ כתוב שם שאם אפשר לעשות את הביטוח לפניו חול המועד אין לחכות לחול המועד, יעו"ש, ומ"מ יש לדון אם לא עשה בכוונה את הביטוח לפניו חול המועד ודחה אזה לחול

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

המועד שייהי לו יותר זמן וזה המועד האחרון שיכל לעשות טսט לרכב שהביא את עצמו לידי דבר האבד, ועיין.

ומ"מ אם יכול לעשות את הטסט לאחר המועד כתוב בשורית אבני דרך חלק ח' סימן שזכה כתוב לגבי טסט לרכב, שנראה שיש להחמיר בזה כיוון שרואין להתייחס למועד בקדושא וטהרה ולא לעשות מלאכות אשר הם אינם מצרכי המועד וכיון שללאכת בדיקת הרכב הכתיבה והדפסת הניר אינם דבר אין להקל בזה לעשות כן בחול המועד.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

האם מותר לעשות עירכה תורנית בחול המועד

בס"ד

ניסן תשפ"ב

לכבוד הגאון רבי פנחס זרביב שליט"א

במה ששאל בזהיל:

האם מותר לעורך תורני לעשות עבודתו בחול המועד, ולגבות עליה כסף?

לצורך תשובה מדוייקת, אמינה כאן כמה סוגים של עורכים תורניים.

1. מתמלל ועורך לשוני. - העורך שומע شيء או שיעורים מהקלטה, מקlid אותם, וachi'כ עורך אותם בסדר נכון, עם מראי מקומיות, כוורות, שפה תקנית ומושכת וכו'.

2. ליקוט מקורות. - העורך מקבל תשובות הלכתיות קצרות מרבניים ולומד את הסוגיא וכותב מקורות לפסקי halacha.

3. ליקוט מפרשים. - העורך מלקט מפרשין על הרמב"ם, לומד אותם וכותב אותם בשפה ברורה ורהורת (כפי כלל הmczon).

4. פיסוק קיטוע וציוון מ"מ. העורך מקבל ספר קדום מוקלד (לדוגמה בעלמא: קדושת לוי), והוא לומד את הדברים, מוסיף פסיקים, חלוקה לקטעים, כוורות, מראי מקומיות, וגם קצת ציונים בספרים מקבילים שמדוברים על הנושא.

השאלה מתחלת לשנים: 1. האם מותר לעשות את העבודה הניל בחול המועד. 2. האם מותר לקחת על זה כסף (אולי רק בהבלעה?).

ע"כ לשון שאלתו.

הנני כותב בזה ע"פ מש"כ בספרינו שער יוסף חול המועד, הנה בחיי אדם (כל קי"א סעיף ו') כתוב: אבל אם חדשיו כתובים אצלך רק שאינם מסדריים אצלך, נראה לי אסור לדארם דהינו לחזר ולכתבם", ומשמע לכואורה אסור לעורך ספר, אולם אפשר לדוקא לכותבו מחדש, אבל להוסיף הוספות וכך, אפשר שמותר להוסיף ולהגהות הכתובים. והנה

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

בדברי הח"א אין משמע בשור"ת לב חיים (ח"ב סימן קנז) שלא הותר בחומרהם להעתיק חידושיו כי אם לכתוב חידושים שמה חדש או ששומע מאחרים שהוא ישכח ולכון אסור להגיה הספרים שקיבלו מבית הדפוס וכן אסור לכתוב מפחות יעו"ש, וכן כתב במאורי אור עוד למועד (דף קלז ע"ב) שדוקא מה שנתחדש לו בלימודו מותר לכתוב החול המועד דהוי דבר האבד משא"כ בסידור כתביו שיש להחמיר יעו"ש.

וכן מבואר בשור"ת יביע אומר (ח"ב יור"ד סימן כ"ו אות ט') כתב: ונראה דה"ד כשמעתיק חידושיו בלי תוספת ומגרעת משא"כ המסדר כתביו שייהיו מוכנים לדפוס, וא"א להניחם לאחר יו"ט שהרי גם אז הוא מסדר שאר כתביו ונמצא מתבטל מזה ביום המועד, וגם מסתמא הוא מוסיף חידושים וביאורים שאין מדרש בלי חידוש ונמצא מפסיד גם חידושים שהיה חדש אח"כ ושין הטעם של הט"ז, וכן מתבאר במאמר מרדיי (סימן תקמ"ה סק"י) עי"ש, ועי"ש מה שדן עוד ביבי"א לעניין אבל, והנה יש להעיר בדבריו דאף שהוא היה יכול לחדש, אבל מ"מ הרי עדין הוא לא חידש, וא"כ בשלמא שיש לו חידושים, אבל זה מנ"ל, ואולי משום שיש חיוב לחדש, וזה כבר יכול לעשות בחידושים אחרים. וע"ע בחזון עובדיה (יו"ט עמ' רה).

ובשדי חמד (ח"ח חומ"ה אות י"א) כתב שהגחת גליוני הדפוס ועריכת מפתחות וכיוצא בזה שאין קשור לחידושי תורה חדשים שיתחדרו לו, אין היתר לכתוב או להתעסק בזה ע"י הקלדה במחשב וכדו', כך כתב בשם שווי"ת לב חיים, כדhabano לעיל, וכן מבואר באורחות חיים ספרינקה (תקמ"ה סק"ב), והנה מה מבואר לעיל בדברי היבי"א דגם הלב חיים מודה לזה דמותר לעורך, ורק לעשות מפתחות וכיוצא בזה שלא יבוא לידי חידושים, דבר זה יש לאסור. ואח"כ ראייתי בכך הבין ביבי"א בפסקין תשובה (ח"ו סימן תקמ"ה בהערה) ועי"ש שהעיר בזה על מש"כ בספר חול המועד כהכלתו (פ"ו הלכה כ"ב) שהבין בדברי היבי"א דאף עריכת מפתחות וכח"ג שוריא.

ובספר אשרי האיש (ח"ג עמ' סב) הוו"ד מREN הגרי"ש אלישיב זצוק"ל שלהגיה ספר מטעיות דפוס רק אם יש לאנשים הוא ספר שהציבור צריך לו ורק מסמכים ולא כותבים אפשר להთיר.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ולענין עricaת מפתחות כחוב בשווית לב חיים שם לאסור וכן כתוב בשדי חמד אסיפה דינים מערכת חול המועד אותן יא, וכן כתוב באורחות חיים ספרינקה (סימן תקמה ס"ב) וכן בפסק"ת סימן תקמה סוף אותן יז ועיין עוד בקובץ מה טובו אהליך יעקב ח"ד (עמ' שנה ואילך) במאמרו של הגראח"ש סgal שליט"א מה"ס שו"ת בירורי חיים ט"ח מה שדן בדברי הפסק"ת לענין עricaת מפתחות דתלי באיזה מפתחות, דיש עricaת ערכים דעתך כן מתחדים הדברים, וזה לכואזה יהיה שרי לעשות עי"ש, ויש להוסיף ע"ז דין בכיה"ג שעושה מפתחות ובקיזור ההלכות, כמו שאיתה ביבי"א, ובילקו"י, ובחדושים ובשיעורי רבינו שמואל ועו"ס, זה יהיה שרי לעשות ודו"ק. וכן ביביע אומר (ח"ח או"ח סימן מה אות ב) כתוב להתר לכתוב מפתחות ותוכן עניינים בספר חול המועד, וכותב שאף שבשו"ת לב חיים מתברר לאסור בזזה, מ"מ כיון שאין כתיבתו מעשה אומן שסתם כתיבה מעשה הדיווא לנין יש להתר בזזה, וע"ע בפסק"ת סימן תקמה הערכה 72 שכותב להעיר עמש"כ בספר חול המועד כהلاقתנו (פ"ז הערכה כב) להתר עricaת מפתחות בספר ע"פ מש"כ בשוו"ת יביע אומר ח"ב חי"ד סימןכו אותה ט שלא דק בזזה כי אין ההתר אמר אלא מכח הסברא שיתחדרו לו חדושים וביאורים אחרים אגב העתקה משא"כ במפתחות והגחות בלבד יע"ש, ואולם ביביע אומר שהבאנו מבואר דעת הגראע"י זיע"א להתר אף עricaת מפתחות בחול המועד. וכן כתוב בילקו"י יו"ט חול המועד עמ' התקנה שהרצויה להגיה בחול המועד חדושי תורה שכותב בדרך לימודו וכן להגיה הדפים שקיבל מבית הדפוס כדי לתקן הטעויות וכן לכתוב מפתחות הספר אפשר שיש להקל בזזה שהרי אין זה דומה להגחת ספר תורה שצריכה אימון גדול לכתוב בכתביה אשורת הדומה לכתיבת הספר עצמו ועוד שהכיבה שכותב בהגחת חדושיו היא בכתביה רגילה שהוא מעשה הדיווא,

[ועי"ש בפסק"ת שכותב: ויש הרוצים להתר לhattusak בסידור ועricaת ספר בטענה של הפסד כספי שם לא יתעסקו בעricaת הספר במועד ידחה ההוצאה בספר ימים או משום שבמועד יש להם אנשים המוכנים לhattusak בזזה משא"כ לאחר המועד לא ישיג אנשים אלא עבר תשלום ועוד יש הטענים להתר באמצעותם של צרכי רבים וצרכי מצוה אך אין להתר ללא שאלת חכם כי היתר בדבר האבד וע"ש עוד לענין היכא דעשה כן לצורכי פרנסה]. ועוד יש להוסיף דהיום שעורכים את הספרים

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ישנם העושים כן בהוכנה עימוד מיוחדת, וא"כ לכארה הו מלאת אומן, וא"כ לכארה יש לאסור בזה.

וא"כ שmagיה בכה"ג שיודיעו שיווסף א"כ שריא לכארה להגיה, והנה הארכנו בדיון הגהה ספרים בשיח יוסף (ח"ב סימן ה') הנה השו"ע בסימן תקמ"ה כתוב: נראה לי שם אין להם ספר תורה כשר לקרות בו הציבור מותר להגיהו בחול המועד כדי לקרות בו הציבור וכן בספרי מקרא ותלמוד שצרייך לקרות במועד מותר להגיהם במועד משום דהוי דבר האבד ואם אין להם ספר תורה כלל אם אפשר לכתבו כולם בחול המועד על ידי ספרים הרבה יכתבו דצורך המועד הוא לקרות בתורה הציבור במועד הגה והוא הדין שאר ספרים ללמד בהם.

ובט"ז ובמג"א תמהו למה שייה מותר, וע"כ כתבו שמיריע שאח"כ ישכח שזה יהיה דבר האבד ולכון מותר להגחות.

ויש לדון מה יהיה הדין להגיה ספרים של היום בחולו של מועד האם חשב דבר האבד וייה מזור משום שהוא בדברי תורה ולאחר מכן לא יהיה לו זמן או דלמא שלא הוא ממש ד"ת שאע"פ שקורא ועובד על הדברים מ"מ לא הוא ממש בגדר כתיבת חידושי תורה וייה בזה איסור.

בספר חולו של מועד (עמוד 72) כתוב שמי שמצא טעות בספר ויש חשש שמא ישכח מה צרייך תיקון מותר להגיה במועד שהרי זה דבר האבד, וכן הבאנו לעיל מהקה"י, אך כתוב שם בספר מועד ה', אין לקרוא לכתהילה בספר על מנת להגיהו, במועד כמו כן אם רוצה ללימוד בספר במועד ואיןו יכול משום הטעויות שבו רשאי לתקנם. ובספר מועד ה' (פי"א הל"ז) כתוב שאסור להגיה ספרים במועד אלא א"כ לאחר המועד לא יהיה לו זמן שזו דין שיהיה מותר כמו דבר האבד. וג"כ מותר במקרה שישכח איפה הטעות מותר לו להגיה.

אולם מש"כ לעניין עריכת ספר בחול המועד, ראה עוד בספר תשובה הגאון רבי אביגדור הלוי שליט"א רב העיר העתיקה, כתוב: (עמ' שפ"א) שאלתי את כת"ר אם מותר להתעסק בהוצאה השו"ת הזה במהלך ימי חול המועד סוכות וזה כולל כתיבת ד"ת ומקורות וכן הקלדתם וכת"ר ענה שהיא שמה מאיד אם לא נתעסק בכך בחווה"מ ואבקש לשאול למה הרי

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

מותר לכתחוב בחוה"מ חידושי תורה בין שחידשם מעצמו ובין ששמעו אותם מאחרים אם חשש שישכחים עד אחר החג.

ועוד בזה ראה מש"כ בתשובות והנוגות (שם) שהביא מה שהבנו מהספר חyi אדם (כלל קי"א) שאם החידושים כבר כתובים אצלו רק שאינם מסודרים כדברי נראה לו אסור לסדרם בחוה"מ דהינו לחזור ולכתובם ע"ש.

ולדברינו יש לומר שモתר כיון שננה מכך שמכין חידות לדפוס אכן יש לצד דבריו שעיקר ההנהה הוא בדבר חדש וסידור כתביו הכתובים אצלו ל"מ להתייר מלאכת חומ"ה ורק כשהחדש דבר וכותבו כרגע נראה פשוט להתייר וכן נהגו גдолוי עולם זצ"ל שהזכרנו לעיל ואין לערער ע"ז מיד ויש נהಗין גם לתקן הכתבים אף שאפשר לאחר המועד אז פניו לעוד חידושים וכל שעתא זימניה הוא וד"ז צ"ב. עכ"ד התשו"ה.

ומ"מ יש להסתמך על מש"כ ומה שהבנו לעיל מדברי היבי"א, וכן ענה לי הגר"ג רבינובי"ץ שליט"א מה"ס גם אני אודך ופרדס יוסף החדש על המועדים, ומ"ז בבי"ד "אור החכמה" רוחבות, שモתר בזה, והבנו דבריו בבאר יוסף תשובה הגר"ג רבינובי"ץ שליט"א.

ולענין אם מותר להעתיק חידושין הנה בשווי'ת לב חיים (ח"ב סימן קנז) כתוב שלא הותר להעתיק חידושי תורה בחול המועד, וכן כתוב במאורי או"ר (עד למועד דף קלז ע"ב) שלא הותר לכתוב בחול המועד אלא דוקא במאנת חדש לו בלימודו משא"כ בסידור כתביו יעוז, ומ"מ כתוב בשווי'ת יביע אומר (ח"א או"ח סימן מה) שגם ע"י סידור והעתיקת כתביו יכתוב עוד הוספות נופך יש להתייר כיון דהוא מעשה הדירות, וכן כתוב בילקו"י יו"ט וחול המועד עמ' תתקנא שלגביה העתקת חידושי נכוון להחמיר אבל אם ע"י הסידור הוא מוסיף נופך מותר כיון דהוא מעשה הדירות וכ"ש אם ע"י העתקת חידושי זוכה ללימוד תורה ובלא זה לא יתבטל מלימודו.

ובחות שני (חול המועד עמ' רבב) כתוב שמי שנוהג לסכם את הסוגיא בכל פעם בסיום הלימוד מותר לו לעשות כן בחול המועד, וכן כתוב בקובץ בנתיבות ההלכה חלק לה עמ' רס"ד, וכן כתוב להביא דבריו בילקו"י בהערה שם, וכן כתוב בחות שני שרבי או מלמד שמעוניין לבדוק את מבחני

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

החלמים בחול המועד ולרשום בצד כל תשובה אם התשובה נכונה או לא וע"י שבודק את המבחן זוכה למדור תורה בקריאה התשובות שモתר.

וועוד כתבתי בזה בשעריו יוסף שם, יש לדון האם מותר לעורך עלון תורני בחול המועד, בעריכה פשוטה, כדי לזכות את הרבים בדבר ה' זו ההלכה וכ"ש בהל' חול המועד, וייל דכל שאינו מעשה אומן אלא רק עריכה בוחר, וכן כתב לי הרה"ג ישראל אברהם קלאר שליט"א שכן הורו לו כמה רבנים.

ומכ"ז נלמד בעריכה תורנית לצורך עצמו וזיכוי הרבים שרי, אבל אם עושה זאת זה בשכר אסור כיון דהוי מלאכת אומן, אלא איך הוא עני שאין לו מה יأكل.

בברכת התורה

הצעיר באלפי ישראל

יוסף אביטבול

פה עיר התורה בני ברק

מכח לגלيون חכו ממתקים בדין אין ממזר נכנס לירושלים

במש"כ לארה, ראו במש"כ הגר"ח מלין שליט"א בקובץ מה טבו אוחליך יעקב חלק ה' עמ' שנח כתוב לתרצ הקושיה שהרי בעיר הידוש הרמב"ם שאין הכהן גדול יוצא מירושלים הוא הידוש גדול, ובמנ"ח מצוה קלו אותן זו כתוב שלא יודע מקור דברי הרמב"ם שהוא מהש"ס והגם הכס"מ לא ציין להא מקור, וכן כתיב בעי"ז כתוב בכל הגדה עה"ת סוף פרשת תצוה שהוא דבר נפלא ואין לו שום מקור,

וכתב שם שהנה הגליוני הש"ס בר"ה דף ה' ע"א ובצפנת פענה על הרמב"ם שם ובספר הדורת בנימין קונטרס הדר המקדש קונטרס הדר המקדש עמ' 32 כתבו לצין למה דאיתא בגמ' בסנהדרין דף יח ע"א שבכח"ג שמת לו מות איינו יוצא אחר המיטה אלא הן נכנסין והוא נגלה הן נגlin והוא נגלה ויוצא עמהן עד פתח שער העיר וא"כ לכוארה הטעם שאינו מירושלים הוא מהאי טעם וכותב שם בהדרת בנימין שהכא הידוש הוא אמיילו מפני כבוד מת לא הותר לצאת לצתת, ואמנם ואמנפ' בצפנת פענה כתוב שבאמת יתכן שגם הם מודו שאסור רק שהם מקילים שיוכלו לצאת מחוץ לחומה עד למקום שנקרא בית פאגי שם הוא בכלל ירושלים שם היו קוברים מתים ראה בוספתא בפסחים פ"ח ה"ד וא"כ אפשר שם אין קדושת ירושלים ולשם ממזר יכול להכנס. וא"ש.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוגד

מדוע עושים מצות עגולות - מכתב לגילון מן הבאר 29

לכבוד ידידי ורعي הרה"ג בנימין ראובן שלזינגר שליט"א

ראייתי הgilion מן הבאר 29 לכבוד פסח

וראייתי במש"כ לדון מדוע עושים לפסח דוקא מצות עגולות, וכת"ר הביא
ולקיט בזה כדרך בקדוש כמה תירוצים, וצרף לכך.

ולענ"ד נראה בכ"ז ע"פ מה ששמעתי מזקני הגה"ץ רבי אליהו פורת
טהרני שליט"א בעמיה"ס אלופינו מסובלים, מדוע המצות הם מרובעות
והעווה"ז הם עגולות שבעה"ז רואים העולם כולו נברא עגול אין בעולם
דבר שהוא מרובע הכוכבים עגולים צבא השמים עגולים הפירות כולם
עגולים אין בעולם פרי מרובע אם זה אגוזים שקדם ענבים רימונים הכל
עגול עגול גוף האדם כולו עגלל מקרני ראמים ועד ביצי כינים הכל עגול,
אבל במצות מצינו ההיפך הכל מרובע התפילין מרובעות ארבע כנפות
מרובעים במקדש נאמר רבوع יהיה הסוכה מרובעת לוחות הברית היו
מרובעות שעל שש טפחים, אומרת הגמ' בב"ב פ"ק שאלות הקדמוניים
למה המצות הם מרובעות והעולם הזה כולו בניו עגול אם הקב"ה אוהב
עגול למה ציווה על מרובע אם ד' ציווה על מרובע למה בראש עולם עגול
אמרו בעלי חכמה ומוסר שיש בזה מופר השכל גדול והוא דבר שהוא
מרובע הוא עומדת ויציב הוא לא זו מהר ממקומו מה שאין כן דבר שהוא
עגול הוא גמיש הוא זו מהר ממקום מושבו. אומר הקב"ה לאדם היהודי
בעניין המצות תהיה מרובע מה זה מרובע פסל היציבות תעמוד איתן אל
תוثر על דבר שההלך מהחייבת תהיה עז כנמר אבל יידי וחביבי בענייני
העווה"ז תהיה עגול תהיה גמיש מתבטל לדעת חברך על ענייני הגוף. עכ"ד,
ואמנם יש להקשות ע"ד שהרי הכא המצות עגולות ולא מרובעות,
ובשלמא לאוכלים מצות מכונה א"ש כיוון שהם מרובעות, אבל לאוכלים
מצות יד מה אייכא למימר, וייל בזה דהענין הוא בזה למצות עגולות
להזכיר לאדם שהעולם מתגלגל, וכמו שיש שאוכלים את הביצה בליל
הסדר שהוא זכר לאביבות, והכא נמי להזזכיר לאדם שהעולם מתגלגל והיה
יציאת מצרים וכו', ועוד ייל שבא לומר לאדם שבמצות יכול להתרשם
ולאו לריב על המצות, וכו' והבן, ועוד ייל כמו'ש הגרא"ג רבינוביין
שליט"א ויש עוד להאריך בב"ז.

קובץ בארכות התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

בברכת התורה

הצעיר באלפי ישראל

יוסף אביטבול

מח"ס שערן יוסף וושא"ס

פה עיר התורה בני ברק

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

מחаб להגאון רבי אהרן כהנא שליט"א לספרו החדש בהלכות מתרדים

בס"ד

שלחי ניסן תשפ"ב

**לכבוד הגאון רבי אהרן כהנא שליט"א מה"ס יוננו ביום קראנו ושה"ס
חשוביים, איתן מושבו בעיר עפולה**

שלוי וברכה, שלמה ישגא עלייכן

כבר הארכתי לכת"ר שליט"א כמה פעמים בספר שכת"ר הולך להוציא,
ועתה ראייתי שכת"ר כבר סייר חלק מהmphחות, ואהיות וא"א להפטר
בלא כלום אוסיף עוד כמה שמוועות ופסקים ותשובות ממה שכתבתני על
חלק מהעניינים שעדיין לא הוספה לכת"ר, כי כבר הרבה מהנידונים בספר
כבר התכתבתי עם כת"ר שליט"א.

במש"כ לדון האם מותר להזמין נגן מונית יהודי (שאינו שותומ"ר ר"ל)
לפני התפילה. אמר לי הגר"ע פריד שליט"א שמותר, וא"ז לפני עיור כי
בלאייה לא יתפלל

במש"כ מה דין נאמנות מי שאינו שומרתו"מ מה שמוכר לציבור, הנה
היום שמעתי מהגר"ע פריד שליט"א שאין לקנות בchnerות שהמוכר אומר
שהכל נתחן ונאה לאחר הפסקה כי אין להם נאמנות, וכן אמר לי כה"ג
אתמול שאין לסוך על מקומות שאין להם הקשר ראוי אף שהמוכר
אומר שהכל בסדר.

במש"כ לדון האם אדם יכול להזמין אוכל ממסעדה בשירות, והם שולחים
במוניית (ומשלוחן הוא אדם שאינו שומרתו"מ). עיין שער יוסף הל'
העסקת עובד זר שכתבתני כמה קולות בדיון בשר שנתעלם מן העין יעוץ'ש
בעמ' 82, שכתבתני דלהלן, ויעוץ'ש בהערות ומשם תיפוק לנ"ד.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

בשו"ע יו"ד סימן קיח מבואר דיני בשר שנתעלם מן העין, והגוי לא נאמן זהה אפילו שמטפל בו במסירות¹. ומ"מ מצינו כמה היתרים בדיני בשר שנתעלם מן העין.

א). נכנס ויוצא, וכמ"ש בשו"ע שם ס"י וז"ל: **המפיק עובד כוכבים בביתו**, ובו דברים שאם החלפו יש בהם אסור תורה, אם הוא יוצא ונכנס או אפלו שהה זמן רב ולא הודיע שדעתו לשחות, מתר, ולא חישנן שמא החליף, אפילו אם הוא נהנה בחלייפין, והוא שלא סגר הבית עליו (טור והמחבר ר'יס קכ"ט), לפי שהוא מתרא בכל שעה לומר: עתה יבוא ויראני. אבל אם הודיע שדעתו לשחות, אסור. ואם אין נהנה בחלייפין, מתר בכל עניין, אלא חישנן שמא החליף להקשילו, כיון שאין לו נהנה בדבר.

ואפילו שאין עתה בביתו מאכלים איסור כגון שהגוי לא מבשל שם מאכלים איסור מ"מ כתוב בעורך השולחן (סימן קיח סכ"ט) יש לחוש שהגוי יחליף את הבשר מבחווץ, ואולם בכח"ח (שם ס"ק קי) כתוב להעיר בדברי, וכן הורה לדינה הגראיין קרליין שליט"א והו"ד בספר עזרה כהלכה עם' קלא.

ב). אם יש מצלמות בבית וכן על המטבח, כתבו הפוסקים שאפשר לסמוך על המצלמות².

¹. כן הו"ד הגראיין קרליין זוק"ל בספר עזרה כהלכה (עמ' קכט) והביא שם בשם הגראי"ץ ובר שליט"א שאע"פ שהוא רואים שהగוי מטפל בו במסירות ונוטן לו התroxות במועדן כראוי וכו' אין זה מוכיחה שהוא נאמן בכל, דבמה שפרנסתו תלואה בכך עושה בנאמנות אבל החלפת המאכל אינו חשש לאיבוד פרנסתו כי לא ירגישו בכך עכ"ד, ויש להosiיף עוד ע"פ מה ששמעתי שבדרך כלל העובדים זרים כל מה שיש להם נאמנות ועובדים כבעלי עד שmagiyim לכסף, אבל אם יש זה שהוא לא בסדר עם תשלום הכספי שmagiyu להם או שהוחשבים שmagiyu להם, אז כבר אבדו את הכל, וכיון שכן סופו הוכיחה על תחילתו דאין להם שום נאמנות בשום דבר.

². הנה בדיון סמייה על מצלמות לגבי כל התורה כולל הארכיו בפוסקים, ובעזה"ית נאריך בזה בפנ"ע במק"א, ומ"מ לגבי נ"ד שמהני כן מצינו בנ"ד שכן הורה לדינה הגראיין קרליין זוק"ל והוא"ד בספר עזרה כהלכה עמ' קלב.

וכן כתוב בספר חלקת בנימין סימן קיח ס"ק ק' שכותב שכמבודר כיווץ זהה ברמ"א סימן קכט ס"ה שאפילו אם נעל הנכרי את הבית אך יש סדק צר שדרכו ניתן לראות

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ג). ומ"מ בשבה שאין מצלמות,³ אם בליל שבת נשאים בבית עם הגוי, הרי שלא שיך בזהبشر שנותעלם מן העין, אבל לגבי החמיין לכארוה היה מקום לומר שישימו אותו בחדר או באיזה מקום סגור עם מנעול כדי שלא יהיהبشر שנותעלם. אבל לדינא יש לסמוק מצד כמה היתרים שלא שיך בזה דיןبشر שנותעלם מן העין⁴ כמובואר בהערה.

את המאכלים בביתיהם לא נאסוו, ולכן נראה דה"ה יש מצלמה, אבל מדבריהם לא מוכח דברענן שהגוי ידע שישי מצלמת, ואמנם בשווי'ת משיב נבונים ח"ז סימן לט נשאל בענין זה וכותב לדינא שיראל המחויזקים בביתם גואה לנקיות הבית ושאר דברים צריך שיזהרו שלא להשאיר ויחד הגואה עם הכלים שבביה שעotta הרבה באומן שהיא יודעת שאין לה לירא שיבא בעל הבית בכל רגע טע"כ היווצאים מן הבית הוא ואשתו לעובודה וכדומה שידעתה הגואה שעכשו כמה שעות לא יבואו אין להשאירה בבית, אבל באופן שמתיקנים מצלמות יודעת הגואה שבעל הבית מקפיד מאד שלא תשתחמש בכלים וגם יודעת שיש מצלמות ובעל הבית מסתכל בהם מידי פעם אפשר להקל יעורי'ש.

³. והנה בדיון מצלמות בשבת קודש, מצלמות בשבת בשווי'ת בצל החכמה (ח"ז סימן סה) כתוב שאף אם נאמר שכתיבת מחשב נחשבת כתיבה כאן שאין התמונה קיימת בפני עצמה אלא בהמצאת האדם אינה כתיבה כלל, יעורי'ש עוד, וכן כתוב לדינא בשווי'ת השובות והנוגות (ח"ב סימן קפט) ואמנם הו"ד מרן הגראייש"א בספר מאור השבת (ח"ד עמ' ר) שנחשבת כתיבה דאוריתא ומ"מ בכח"ג שמווכה להלכת שם כמו בכניסות לבתים בחו"ל מותר כי איןנו מתכוון וכן כתוב בחוט שני (שבת ח"ד פרק פז עמ' קסז) יעורי'ש, וא"כ הכא נמי הרי צריכים את הסרטת המצלמות בשבת, ומ"מ אם יש חשש לחיה החוללה, יש לסמוק על הפסיקים להקל, וכן ראה עוד בשווי'ת שבת הלוי חלק י" סימן ס' שיש להתריר לצורך חוללה או לצורך ביקור חולמים כשאין דרך אחרת יעורי'ש, והכא נמי בדיון, ומ"מ אין שום חשש, וכגון שיש עוד ישראלים בבית לתחילה עדיף לנתק את המצלמות בכניסת שבת. אבל מעיקר הדין אין מקום להחמיר ובפרט שכותב בשווי'ת יביע אומר חלק ט סימן לה לגבי מצלמות באיזור הכותל שצלמות כל הזמן ואין כאן כותב, והכא נמי גם לגבי מצלמות בבית היישראלי לכארוה. ואולם כיוון שיש כמה סוגים מצלמות, יש להחמיר.

⁴. אבל יש לסמוק על זה שיש היכר בבשר ומצאו במקום שהניחו ובמו שנראה מהשו"ע בסימן סג ס"ג בשם יש אומרים וברמי"א בשם, ובכח"ח שם סקכ"ג שהדין כן לבני ספרד רק במקומות שנגנו להקל.

וכן כתוב לדינא בספר ההוראות פ"ט העירה שכז והינו שנשלחה ע"י גוי בהמה שחוטה מנוקרת מגידים וניכר בו ניקור היישראלי, וע"ע בשווי'ת משנה שכיר יו"ד

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ד). מי שהלך לישון בבתיו אף שהגוי ער אין חשש לבשר שנתעלם מן העין ⁵ אבל כי דוקא בשנית עראי ולא בשנית קבוע. [וכי'ז כמובן אם אין מצלמות].

ה). אין איסור בשר שנתעלם מן העין אם נמצא בבית קטן או אורח ⁶.

סימן קא שהעלה לעניין בשר שנתעלם מן העין שמשקל הוי סימן, יע"ש, ומ"מ הרי גם טביעה בעין בשר שמכירו שפיר דמי, וכמו שכותב בספר הירושות למעשה עמי תקלא בהערה מב שכותב לו הגרי"מ מאוזוז שליט"א שאם הוא מכיר את הבשר ע"י אופן טיבולו נקרא היכר.

ועוד י"ל כמו שכותב בב"י (יו"ד שם) שכבר אין דרכם של הגויים להכין כזה סוג מאכל אין בזה בזה חשש להחלפה, ועוד י"ל לפי דעת הרמ"א יו"ד סימן סג ס"ב שאם היה יודע ישראל היכן מונחים ומונחים עכשו באותו מקום אין חשש להחלפה והיה בנ"ד וכן וובר שליט"א בספר עזרה כהלכה עמי' קלא.

וראה בזה בשורית אבני ישפה ח"ב סימן נט בשם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאם אין לה במאחנה לשפיר דמי, ויש לומר שאם נועלם את הבית ולגוי אין בשר בבית, וממילא לא שייך את הדין של בשר שנתעלם מן העין.

ושוב מצאתי שכותב לדון בשורית אבני דרך ח"ט סימן קב מבית הכנסת בניו יורק אשר יש לו גוי שדווגע לנקיון ולגוי יש מפתח לכל חדרי הבניין ובאותה השבתות התקיים אירוע משפחתי בבית הכנסת והשארו בטעות את המפתח היחיד של המטבחון אצל הגוי ובמטבח היה סיר חמוץ בשרי בשביל הקידוש בבורק ונשאל האם מותר לאכול מן החמצין, ושם כתוב שאם היה הסיר סגור בסוג כסוי שאינו נתון בקהלות להרמה כמו נילון נמצד שהוקף פעמים רבות מסביב לסיר היה אפשר להתריר כדי צורר וחותום כמבואר בשור"ע יו"ד סימן סג ס"א, ואאי"כ י"ל שזה יהיה בתור עיטה לכוסות הסיר בנילון נצמד, אלא דאי"צ לזה וכמו שכותב שם לגבי בית שיש בו עובד זר ומקפיד בעל הבית שלא יכנס שום מאכל ללא ידיעתו יש להקל אף ללא כניסה ויוצר כיוון שחייב מקום חתום ומשומר וציין בזה למש"כ בשורית קנה בשם ח"ג סימן מט.

ונמי'ם הכא אין את היותר שכותב בילקו"י יו"ד סימן סג ס"ו לגבי גוי שלז בישיבה יש לו מפתח של המטבח וכו' שמותר שאם יחליף או ייגע בסיר ירא שיפטרו אותו מעבודתו ואאי"כ יש לומר שהיה לגבי עובד זר אלא שלא כל המקרים שווים לכואורה].

⁵. כן מבואר לדינה בשורית רב פעלים יו"ד ח"ג סימן י' והיינו שהגוי יודע שהבעל הבית יכול להתעורר, וכן כתוב בכח"ח יו"ד סימן קיח ס"ק קו וקבב יע"ש.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

במש"כ לדון האם מותר לנסוע בمز"ש באוטובוס שיצא ממקום חנייתו לפני צאת השבת, עיין בש"ת מעולפת ספרים ח"א מש"כ בזה, והיה לי בזה עוד כמה העורות ואינם בזכרוני כתה.

במש"כ לדון האם יש איסור להסתכל על חילול שבת, יש להוסיף לדון מה הדין לגבי ראיית חמץ בפסח, ואחרף בזה ממש"כ בספרי שעריו יוסף הל' פסח שעדיין לא יצא לאור.

בשו"ע סימן תMeg ס"א כתוב חמץ משש שעות ולמעלה אסור בהנאה, והוסיף ברמ"א, אפילו חמוץ של אינו יהודי אסור ליהנות ממנו עכ"ד, ויעור"ש במשנ"ב מה שביאר בזה, לפ"ז יש להסתפק האם מותר להסתכל על חמץ של גוים שננה ממו.

והגר"א גינוחובסקי זצ"ל בגליון פנינים משולחן גבוה לחג הפסח תשע"ז ענף ז' כתוב להסתפק בזה, וכותב שבפרי חדש סימן תשז ס"ט בד"ה ונשאלתי כתוב, נשאלתי על גרעין חטה אחת שלתתוה במים וכתבו עליה פסוק ארץ חטה ושבורה כולם וגם שם הכותב ושם אביו באותיות מורבעות טעמים ונקודות וכותב בפרק"ח שדבר האסור בהנאה אסור גם ליהנות בהסתכלות עליו דגם ראייה חשיב הנאה ומשו"ה אין ליהנות מראית חמץ, וא"כ לגבי להסתכל על החיטה שהרי נהנית מזה, ולכן הסיק הגרא"א גינוחובסקי זצ"ל שם לגוי יש עיטה יפה העשויה מחמצן אין לנכרי להסתכל ע"ז.

ויש להוכיח בזה ממש"כ בשווי"ד יו"ד סימן קמד סט"ו שאסור לשימוש כל' שיר של אלילים או להסתכל בנוי אלילים כיווןש נהנה בראייה, וכן כתוב בשלטי גיבורים עמ"ס פסחים פרק ב' יעורי, וכן בברכי יוסף יו"ד שם כתוב שאסור גם להכנס לבתי עכו"ם לראות בניו שליהם, ויעור"ש עוד, וא"כ ה"הanca אם נהנה אסור לו ללבת להסתכל על החמצן, אבל אם עובר בשוק הערבי בירושלים עיה"ק בעיר העתיקה ורואה חמץ יפה אין איסור, וכן נראה מדברי הרמ"א שם שכותב ומיהו דבר שאין מתכוון מותר, ויעור"ש

⁶. וכן הוא מסברא שהרי הגוי ירא. וכן כתוב הש"ך יו"ד סימן קיח סקל"ג ובזבחין צדק שם סקפ"ב ובכח"ח שם ס"ק קג, וכותב שגיל הקטן הוא כל שהגיע לעונת הפעוטות כל חד וחוד לפום חורפיה מבן שש שנים סגי בהכى, וכן הוא יו"ד הגרא"ן קרליין זצוק"ל בספר עוזה כהלכה עמ' קקט.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

עוד בש"ך סקל"ד, וכן כח לגביו איסור הסחכות על ע"ז בשו"ת קריית
חנה דוד ח"א סימן לד ווא"כ נראה דה"ה לדידן,

וכן בשו"ת שואל ומшиб קמא ח"ב סימן לח הסכים לדברי הפרי חדש
שבסוף יש בזה הנאה כמו אוכל, וכן כתוב בספר סוכת חיים פסח ח"א עמי'
רצב שכך הסכים ממן הגר"י זילברשטיין שליט"א, ואמנם מצאתי במאמרו
בקובץ מוריה מס' תוו עמי' שי, שכחוב בהא בזה"ל: הנה באופן שמצוין
ליינות מראה של איסור הנאה אסור אף שקול מראה וריח אין בהם
משמעות מראה וכל מקום אסוד מדרבן וכן כתוב בשו"ע
י"ד סימן קמב סט"ו אסוד לשמווע כל שיד של עבודה כוכבים או
להסתכל בנוי עבודה כוכבים כיון שננה בראיה וכחוב הרמ"א ומיהו אם
איןנו מתכוין מותר וכחוב בש"ך ס"ק לד שבעבודת כוכבים לאו דוקא והוא
הדין בשאר איסורים והוסיף שם שדוקא במקום שלא הוא פסיק רישא
שיכול לאטום אזניו ולעצום עיניו ולסתום נחריו שלא יהנה מן הקול
והמרה והריח הא לאו הכוי אסור וכן כתוב בחפץ חיים לשון הרע כלל ו
באמ"ח ס"ק יד שבכל האיסורים שבתורה אסור ליינות מריח מראה
ושמיעה של דברים האסורים בהנאה וכן נשאל בפרק"ח סימן תסז לגביו
חטה שהיא כתוב עליה כל הפסוק ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ודמון
אדץ זית שמן וدبש עם הטעם והנקודות ושם הכותב ושם אביו ובסגול
חшибתו לא ביערו בפסח האם מותר להסתכל על החטה לאחד הפסח
וכחוב שמותד להסתכל עליו משום שחמצ שעבר עליו הפסח איןו אסור
אלא מדרבן ומראה איןו אסור אלא מרבנן וכיון שנצטרכ שם עוד איזה
ספק ספיקא דרבנן לקולא יעוז על כל פנים מבואר שאסור להסתכל על
חמצ בפסח וגם על חמצ שעבר עליו בפסח אמר נאמר במסכת בכורות דף
מה ע"א שחוז"ל רצוי לדעת כמה אבירים יש באדם ותלמידיו של ר' י
ישמעאל שלקו זונה אחת שנתחייבה שריפה למלך בדקו ומצאו בה מאותים
וחמשים ושנים אבירים והקשה החת"ס י"ד סימן שלוי איך היה מותר להם
לשLOCK השפה והלא מותר בהנאה ותירץ שהשפה הזאת הייתה או
שפה עצומת שפה מהותרת בהנאה או שפה כנענית של ישראל לשיטת
הראשונים שהיא מותרת בהנאה והחזו"א הלכות אבילות סימן רח סק"ז תי
שבראייה בעלמא לא מיקרי הנאה כיון שאין ראייה זו נשכחת בשכר וראייה
לכך שהגר"א הכריע רמת עכו"ם מותר בהנאה ולא הביא ראייה מבכורות
МОוכחה דסבירא ליה שזה לא חשיב הנאה נמצא שלדעת החזו"א אם ראייה זו
של החמצ הוא דבר שאינו שווה ממון אין בזה איסור מראה ולא אסור

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

מראה של איסור הנאה רק בראיה זו שנשכרת בממון כגון מה שכח הרבי רבי יהונתן אייבשיץ בספרו בינה לעתים על הלכות يوم טוב סוף פרק קמא באשה שהפילה נפל משונה בצורתו ורצה האב לסובב עמו בעירות להראותו כדי להרוויח פרנסתו והורה הג'ר יונתן אייבשיץ זצ"ל שלא יעשה כן לפि שנפל אסור בהנאה כי שם הוא דבר השווה ממון שהרי משלמים על ראייתו עכ"ד, הרי לנ' דין לאסור ראית חמץ בפסח. ועיין עוד בקובץ קול התורה קובץ עג عمود תmag שהובא בשם הגראי"א דינר שליט"א שס"ל שמותר להסתכל ולהנות מחמצ בפסח יעורי"ש מה שהרחיב בזה.

ובשו"ת דברי אור נשאל אם מותר ללכת לבית מאפה של גוים ולהסתכל ולראות איך עושים חמץ, ובשו"ת דברי אור ח"ג סימן לג כתוב שיש להתריך ע"פ מש"כ הריטב"א בסוכה דף לא י"ב שלא חשיב נהנה מאיסורי הנאה אלא כשהנה מוגפו של האיסור אבל כל שאין הנהא מגופו של האיסור אלא שגורם לו הנהה וריחו ממוקם אחר לא הויה הנהה כמבואר בר"נ דף כח ע"א יעורי"ש ולכן בנ"ד שרוי⁷.

� עוד בזה ראיתי להגאון רבי אשר אנשיל שוורץ שליט"א בגליון מעدني אשר פסח תשפ"א שכח לדzon האם יש איסור להסתכל על חמץ בפסח כיון דחמץ אסור בהנאה, והביא בזה דברי הגמ' בפסחים דף כו ע"א קול מראה וריח אין בהם ממש מעילה אבל איסור יש, והביא דברי הפרי חדש (סימן תש"ז ס"ט בד"ה נשאלתי) שיש איסור בראיה, אבל מ"מ כתוב שאם לא ביערו בודאי שמותר לראותו, אבל הביא כת"ר במש"כ בשו"ת קול אליו (ח"ב או"ח סימן כג) שמה שאמרו בגמ' בפסחים קול ומראה וריח וכו' לא אסרו אלא בקדשים, וכן הביא בשו"ת מהרש"ג ח"ב סימן ר' שכח בעי"ז וז"ל: שלא מצינו בשום מקום שהייה דבר האיסור בהנאה אסור בהסתכלות עליו ובדרכן مثل שור הנסקל נאה או ככר של פסח נאה לא מצאתי שהייה אסור להסתכל עליו בפסח עכ"ד, וכן כתוב בור"ת קריית חנה דוד שם יעורי"ש, ובגדר הדין של קול מראה וריח וכו' ראה מש"כ בהא בקונ' דברי יוסף עמ"ס פסחים שם דף כו ע"א יעורי"ש, ואמנם מרן הגראי"ע יוסף זייע"א בשו"ת יביע אומר ח"ז או"ח סימן לד כתוב להביא הרבה אחרים דס"ל שאיסור קול מראה וריח נאמר גם בשאר איסורים.

. והנה לגבי השאלה האם מותר למלוד כיצד עושים משהו שהוא נעשה באיסור שבת, נשאלתי⁷ כה"ג ע"י הגאון רבי שמואל פרץ שליט"א ממקסיקו בעמיה"ס ואראוח בנקיון וכי, האם מותר להסתכל כיצד גוזים ציפורנים לתינוק בשבת שנולד, והשבתי לו בזה דשרי ונדרפס כבר בקובץ באר התורה.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

וראה עוד מה ששאלתי ע"י הגר"מ ציון שליט"א בעמ"ס שו"ת השואל ד' חלקים ושה"ס, והבאתי הדברים בקונ' שיח יוסף מכתבים ח"א, ששאל בזה"ל: שפ' גוי עורך תצוגה של מאכלים מריהיבים, ביניהם מאכלי חמץ, בעיצומו של חול המועד פסח. האם מותר לצפות בתצוגה בשידור חי, ע"כ. הנה בשווי' בסימן ת"מ סע"ג כתוב: אינו יהודי שנכנס לבית ישראל וחמצו בידו, להוציאו, אע"פ שהישראל רואה חמץ של אינו יהודי אין בכך כלום, אבל אסור וכור' עי"ש. ובמשנ"ב (ס"ק טז) שאין חשש בהא שמא יבוא לאוכלו כמו שחששו במופקד חמץ בידו והצרכוהו משום זה לעשות מחייב, דהא חמץ הוא תחת יד העכו"ם והוא משמרו, ובביה"ל (סימן תמ"ג ד"ה ואילו) שאם חמץ חם אסור להריחו שמא יבוא לאוכלו, וכותב עוד דכיוון חמץ בפסח במשהו אמרין ריחא מילתא, והיינו דاع"פ דאמרנו דkowski מראה וריח אין בו משום מעילה, מ"מ חמץ בפסח אסור במשהו, ובהליכות שלמה (פסח עמ' עז) שאסור לשאוף ריח אע"פ שאין כוונתו להנוט אסור.

והנה רأיתי שדן בהא הגר"א גינוחובסקי והו"ד בගליון פנינים משולחן רבינו הגר"א גנוחובסקי זצ"ל (חג הפסח תשע"ו, ענף ז' ענייני חמץ) כתב �יש לדzon האם אסור להסתכל באופן שנחנה להסתכל בו, וכותב להביא מדברי הפרי חדש (סימן תס"ז סע"ט) וז"ל: נשאלתי על גרעין חטה אחת שלתודה במים וכתבו עליה פסוק ארץ חטה ושבורה כולו וגם שם הכותב ושם אביו באותיות מרובעות וטעמים ונקודות ודבר האסור בהנאה אסור גם להנות בהסתכלות עליו, דגם ראייה חשיבא הנאה ולכון אין להנות מראיתו בפסח עכ"ד, וא"כ ה"הanca עי"ש עוד.

ובספר אורח כהלה להג"ר שמא הכהן גראס שליט"א (ח"א הלכות פסח סימן ה' סק"ג) וכותב שאדם שעובר ליד חנות מאפה של גויים אסור להסתכל ע"ז כי הוא נהנה מהחמצ עי"ש. וכותב דاع"ג של אחרים מותר מ"מ כ"ז בטוח הראייה אבל אם הוא נהנה מהראייה אז אסור, וכותב שם דاع"ג דkowski מראה וריח אין בהם משום מעילה מ"מ מדרבנן אייכא איסור, וכותב שם דאכתי אפשר שמותר שלא הוא כדרך הנאתם ע"כ.

ובספר ענפי משה (סימן מה) כתב ששאל למן שר התורה הגרח"ק (שליט"א) אם אייכא איסור לראות את החמצ אם הוא נהנה מראית החמצ, וענה לו הגרח"ק: שבcosa הנהנה לא אסרו חכמים עכ"ד, ובספר "תורת המועדים" על השונה הלכות (סימן תמ"ג) הביא מש"כ בשווי' ת שואל

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ומשיב (קמא ח"ב סימן לח) דס"ל אסור להבית בגולסקא יפה משום מראה דאסור בהא.

עי' בהגדה של פסח בצלו חמדי ממן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל בעמאנ"ס אילית השחר, שהובא שם בהגדה עמי' כב שנשאל רבינו וודות יהוייך מהו"ל שחביב אצלו מאד משקה הויסקי ומהזיקו בביתו הרבה שנים וכיודע שככל שמתישן חשוב יותר, והיות והויסקי היינו חמץ גמור הוא מוכר את הויסקי לגוי כדת וכדין בערב פסח, אלא שרצו לאשרו בארון בסלון ולראותו לפניו ביום הפסח, כי נהנה מזה האם הנהה זו מותרת בפסח, וענה ע"כ ממן הגראי"ל מעיקרא שלכאורה עיקר הנאתו מראית הקבוק והרי הקבוק אינו חמץ וא"כ יהיה שרי, אך טענו להגראי"ל שבקבוק ריק לא ניתן לו כלום, וחטיבתו דוקא שהוא מלא במשקה ומהשקה הוא חמץ, וענה ע"כ הגראי"ל שם"מ ליכא בזה איסור משום דקימ"ל קול מראה וריח אין בהם משום מעילה, אלא מדרבנן אסור, ומ"מ כיון שהנהה זו שיש לו מראית המשקאות הנהה שאין בה ממש היא, ולכן מותרת היא אף מדרבנן עכ"ד, אלא דזה חידוש גדול דהרי אף זהה הנהה אין בה ממש מ"מ אבל איסורא איכא ועכ"פ מדרבנן, דומיא מה דאיתא בgam' במס' סוכה דף נב Ashe היה בדורות חיטאים לאור וכו'. וא"כ נראה דaicא בהא מחלוקת הפוסקים מה הדין בהא, דלפי שיטת הגראי"ל מותר, ולפי שיטת ממן שר התורה הגר"ח קניבסקי (שליט"א) יהיה אסור להסתכל.

אלא שיש לדון שלכו"ע יהיה מותר להסתכל כיון שאינו רואה את זה באופן חי אלא רק דרך הוידייאו וא"כ לא חשיבא ראייה, ואף אם זה שידור חי מ"מ יש הבדל של ארבעים שניות, וכןו שנתפרנס מחקר של הגר"ב חותה שליט"א, וכמ"ש בכמה דוכתי, ולכן אולי יהיה מותר, כי סוי"ס לא هو אלא כמו הסרטה, והרי אילו משחו יסרים חמץ בער"פ יהיה אסור להסתכל ע"ז בפסח, ואם איכא לחלק, אבל מ"מ אסור בכח"ג ליכא, ובפרט שלרוב דיני התורה אין שידור חי דינו כראיה עצמה.

אולם כל זה מצד הדין, אבל המועדים עיקרים ל תורה הקדשה, וכןו שסביר שhabia באורחות חיים (ח"א הלכות חולו של מועד): "ירושלמי א"ר אבא בר ממל אלו היה מי שיתמנה עמי התרתי שייהו עושים מלאכה בחוה"מ כלומר שאין איסור לעשות מלאכה אלא כדי שייהו אוכלין ושותין ושמחין ויגיעים בתורה ואין אוכלין ושותין ופוחזין. נראה מדעת זה

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

החכם שאיסור גדול בשחוק וקלות ראש יותר מעשיית מלאכה וכן האמת כי מי שעוסק במלאכה עוסק בקיום העולם והוא מצוה גדולה שכן מצינו בונה בית ונוטע כרם שחוזר מעורכי המלחמה ממלחמת אויבי השם לפיה שעוסק בישובו של עולם. וכוונת התורה בנתינת המועדות והראיה לפני השם כדי להדק ביראתו ובאהבתו ולעסוק בתורתו התミמה וילמדו ליראה את השם הנכבד והנורא מן החכמים והחסידים העולמים לראות את פניו האדון ה' אלקינו ישראל ג' פעמים בשנה". וכן הביא בכלל בו (סוף סימן ס"ז): (ו) אף על פי שאכילה ושתייה במועדות בכלל מצות עשה לא יהיה אדם אוכל ושותה כל היום אלא כך יעשה בברך ישכימים לבית הכנסת ויתפלל עם הציבור שמתפלליין וchorin בתורה בעניין היום וחזרין לבתיהם ואוכליין, והולכיין לבתי מדרשאות ושוניין עד חצי היום ולאחר חצי היום מתפלליין תפלה מנהה וחזרין לבתיהם ואוכליין שאר היום עם הלילה, כאשרם אוכל ושותה רישמה ברgel לא ימשך בין ובשחוק ובקלות ראש שזה ודאי אינה שמחה רק הוללות וסכלות ולא נצטווינו רק על השמחה שיש בה עבודה יוצר הכל, שנאמר שם כח, מז) תחת אשר ללא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב הא למדת שהעבודה בשמחה לא מתוק שחוק וקלות ראש ושכירות. ירושלמי אמר ר' אבא בר מל אלו היה מי שימנה עמי התרתי שייהיו עושין מלאכה בחולו של מועד כלום אסור לעשות מלאכה אלא כדי שייהיו אוכליין ושותין ושמחהים ויגעים בתורה ועכשו אוכליין ושותין ופוחזין נראה מדעת זה החכם שאיסור גדול בשחוק ובקלות ראש יותר מעשיית מלאכה, וכן האמת כי מי שעוסק במלאכה עוסק בישוב העולם והוא מצוה גדולה, שכן מצינו בונה בית ונוטר כרם שחוזר מעורכי המלחמה אויבי השם לפי שעוסק בישובו של עולם, וכוונת התורה בנתינת המועדות והראיה לפני השם הנכבד והנורא מן החכמים והחסידים העולמים לראות פניו האדון ה' אלקינו שלוש פעמים בשנה". והביאו בא"ר (סימן תקל, א) ובמשנ"ב (שם סק"ב) ובדעת תורה (שם סק"א) ובכף החיים (שם סק"ה).

והנה במרדכי (מו"ק סי' תנג) בהגהה בשם אגדה (מו"ק יג, ב), הוסיף על דברי רבי מל ירושלמי, "מכאן שטوب לעסוק בתורה בחול המועד". ובמהרי"ל (מנוגים, חול המועד א): "זוכן אמר מהר"י סג"ל נמי דאסרו מלאכה כדי שייהיו פנוים לעסוק בתורה, וכך התירו נמי דבר האבוד כדי שלא יצטער על אבודו ויבטל את למודו".

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ובעורה"ש (חקלט, ד) בביור איסור מחר שאע"פ שהוא שבות אסור כדי שלא יבטל שמחת יו"ט ולימוד התורה כתוב, "ובכל שמחת יו"ט לעסוק בתורה, דהא אפילו ביו"ט בעינן חציו לה' וכל שכן במועד, ואם יהיה במשא ומtan לא יהנה משמחת יו"ט וגם לא יעסוק בתורה".

והנה בתהילים (עה, ג) "כי אקח מועד אני מישרים אשפט". ובמאיר: "ויש מפרשין כי אקח מועד, שהם דברי העם הנבחר כשייצא מן הגלות, ככלומר כשהגיע הזמן שהיו ימי בשלווה, ויהיו לי כמועד וחג, לא אוצאים לבטלה ולתענוג כהרבה משאר האומות אבל לעבודת הש"י, והוא עניין מישרים אשפט. ואף רבותינו דרשונו כיוצא בזה ע"י שביתת כל יום טוב שראוי להוציא ימי מנוחה להתעסק בעבודת האל ובסיפור נפלאותיו כפי עניין החג, כמו שכותב בפירוש רש"י וכמו שביארנו בקצת חיבורינו".

ובפלא יועץ (ערך חול המועד) "וידוע מאמր ז"ל, שלא נתנו שבתוות וימים טובים לישראל אלא לעסוק בתורה. וידוע מה שפירשו הקדמוניים בפסוק כי אקח מועד אני מישרים אשפט, כי אשר יש להם טענה שאינם יכולים לעסוק בתורה מלחמת טרdotם על המלחיה ועל הכללה, חול המועד הוא תברתהון, והיא מקטע רגילהון ומהיבתן גם על זמן טרdotם, כי החול המועד עד מהר שאין הטרדה גורם. ואם בחול המועד וכן בכל עת שהוא פניו אינו מפנה עצמו לבטלה אלא עוסק בתורה, בא בשכו גם על הזמן שהוא טרוד בעסיקיו כאילו היה עוסק בתורה. והאיש הירא את ה', חרדה ילبس כל ימיו ויזהר מעלבונה של תורה, שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף".

ובר"י אברבנאל (נהלת אבות ג, א) כתוב בזה"ל: "אמרו חז"ל שר' אליעזר היה דורש כל يوم חול המועד ומחרף ומגדף כל מי שהיה יוצא מדרשו ונפסקה הלכה בר' יהושע וכו' ונכלל גם כן זה [שאינו מחלק חציו לה'] בمبזה את המועדים וכו' ולכן השטיפות במאכל ומשקה במועד ה' ומשחקים בקוביא בחול המועד שמתוך כך באים לקנתור ומריבה ולכפירה וקללת השם, הפך מה שצotta תורה, ושמחה בחגך, שעיקר השמחה היא בתורה, והם מתרחקים ממנה, עליהם נאמר כי דבר ה' בזה". עכ"ל.

ובספר סדר היום לרביינו משה בן מכיר כתוב בעניין חול המועד: "הימים שבין א' של פסח ליום אחרון נקראין חול המועד, והטעם מפני שהן חול לגביהם א' וז', אבל לגבי שאר ימים מועד איקרו, ולכן אין לאדם לעסוק

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

בשום מלאכה לא גדולה ולא קטנה, ולא התירו כי אם דבר האבד ושיהיה נקל לעשותה. ולא יאמר אדם כיון שאינו יכול לעשותה בהם מלאכה אוכל ואשתה ואתייל ואשמה בהם, כי אין זה כוונת הי"ט והמועדים, חלילה להאמין זה והפתאים והסתלים לבם נוטה לסקולות זה. אבל האמת לא ניתנו י"ט לישראל אלא כדי שהיו פנוים מעסקם ומלאתם ויעסקו בתורה ובלי טרדה ובלי מחשבה והם ימי רצון וМОצחים בلمודם. לכן אין לאדם לאבד אותו במאכל ומשתה ושינה וטיול, אלא כל א' יעמוד במקומו המוחיד לו ויעסוק بما שהננו האל י"ז, בעלי מקרא במקרא, בעלי משנה במשנה, בעלי גمرا בגمرا, ולא מפני זה תענג נפשו, אלא יאכל דברים טובים ומOUTעים וישתה כראוי לו ויישן מעט אם בר הCY הוא והרי כל זה עונג לגופו, ואח"כ שאר היום יUNG נפשו העוגמה אשר היא יושבת כשבואה בגלות ואין מי שיחוש לה ולתועלתה כי כולם פונים לתאות הCY הגוף הנגוף כי רבים אשר אותו אתה כי היא יחידה וಗלויה דורש אין לה, אשריו ואשרי חלקו למי שנגע יראת אלוהים בלבו לדרוש אליה ולבקש עלייה לסמוך אותה שלא תפול ביד מבקשי רעה זהה כל האדם. וכל אלו הימים יש בהם תוספת קדושה ויש קרבן מוסף לכל יום וצריך כל אדם ליזהר בו כנ"ל, גם יש בהם תוספת גברא בקריאת התורה ומתחז עניינים אלו נראה שיש בהם קדושה. ואיןascal נתן שניתנה הקדושה ביום לאכול ולשתות ולנהוג בהם מנהג חול, ומהנתג בהם במנ Hag זה בשגעון ינаг ועתיד ליתן את הדין ומחלל קדושת הימים ומעלתם, אבל העניין כאשר כתבתי והחכם עניינו בראשו לשקוֹל כל העניינים כאשר כתבתי כמה פעמים".

והשל"ה הקדוש (מס' סוכה נר מצווה ל"א) מדרש האומר: "אללה הם מועדדי" בזמן שאתה עושים המצוות ומקדשין את המועדות באסיפה העם בbatis כנסיות בשביל לעסוק בתורה, אז אומר הקב"ה "אללה הם מועדדי", ואם לאו, אומר הקב"ה: אלו אינם מועדדי אלא מועדיכם. וזהו שקייטרג אותו המין כנגד רבי עקיבא, וטען שאין ערך למועד ישראלי, שכן ריבונו של עולם אמר בעצמו: "חודשיכם ומועדיכם שנה נפשי, היו עלי לTORAH, נלאיתי נשוא" (ישעיה א, יד). השיב לו רבי עקיבא, שאכן אם מכובנים רק להנאת הCRS, הרי שהמועדים שנואים. אבל כאשר המועדים ממועדים לעבודת ה', ללימוד תורה ושמחה החג, הרי מועדים אלו אהובים וחייבים.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ובספר יוסף אומץ (חתלט) "ו אף שמצווה לענג חול המועד במאכל ומשתה, מכל מקום עיקר קדושתו אינו מצד הגוף רק מצד הנשמה שיש להוסיף בלימודו יותר מבשר ימים. ובסדר היום הארץ מאד בחיוב התמדת הלימוד בו, ובפרק זה כ舍סידר סדר הלימוד לכל המועדים נתן לכל חול המועד חלק מיוחד. ובירושלמי איתא להדייא לא אסור מלאכה בחול המועד אלא כדי שיהיו אוכליין ושותין ועובדין בתורה והם אוכליין ושותין ופוחזין, لكن לפחות אתם שאין להם טרדה מחייב עסקין היריד, אל יבלו העת בחול המועד בשחוק, רק בכל שעיה שאפשר להם לפנות עצמן מעסיקיהם, ילמדו".

ויש עוד מקורות לכך מדברי התלמיד בבל שבחול המועד יש לעסוק בתורה וכך אנו למדים דרך אגב בכמה מקומות א' בגמ' במסכת ביצה (דף כת, א): "מעשה באבא שאול בן בטנית שהיה ממלא מדותיו מערב يوم טוב ונונתן לקוחות ביום טוב. באבא שאול אומר: אף במועד עושה כן, מפני ברורי המדות כו' תנא: אף במועד עושה כן, מפני ביטול בית המדרש". רשי: "שהיה חכם גדול, ובאים רבים לשאול הימנו, ובמועד רבים עוסקים בתורה, שאין טרודים במלאה, והיה ממלאן בלילה, שאין זמן בית המדרש, כדי שהוא פניו ביום וככו" וכיוצא בזה הובא בתוספתא ביצה פרק ג הלכה ח "אף בחול המועד עושין כן מפני ביטול בית המדרש". ופירשו מנהת יצחק ומנהת ביכורים, שבחול המועד נצרכו הרבנים להוראות יותר מהרגיל ש"רבים היו עוסקים בתורה שאין טרודים במלאה".

ב' בגמ' בסוכה (דף נג, א) "תניא, אמר רבי יהושע בן חנניה: כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראיינו שינוי בעינינו. כיצד שעה ראשונה תמיד של שחר, שם לתפלה, שם לקרבן מוסף, שם לתפלת המוספין, שם לבית המדרש, שם לאכילה ושתייה, שם לתפלה המנחה, שם לתמיד של בין העربים, מכאן ואילך – לשמחת בית השואבה".

ג' בירושלמי בסוכה (פרק ה"ב) "א"ר יהושע בן חנניה כל ימים של שמחת בית השואבה לא היו טועמין טעם שינוי כל עיקר, בתחילה היו הולכין להקריב תמיד של שחר, שם היו הולכין להקריב את המוספין, ושם היו הולכין להקריב נדרים ונדבות, ושם היו הולכין לאכול ולשתות, ושם היו הולכין לתלמיד תורה, ושם היו הולכין להקריב תמיד של בין העARBים, ושם היו הולכין לשמחת בית השואבה".

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

וכן ראה בשו"ת משנה הלכות (חלק יא סימן תלו) נשאל אם מותר לлечת בחזה"מ לרוכב על סוסים לטיפול. והשיב שאין איסור, והוסיף: "זמייהו לעצם השאלה ועוד שאלות כאלו לבי עלי דוי, כי מי זה אשר יקח הזמן מקדושת חוה"מ אשר ניתן ללימוד תורה ולקיים מצותיה ולהחליף זה ברכיבת סוסים אשר אפילו בכל השנה אינו מדרך התורה ושקר הסוס לתשועה וברב חילו לא ימלט, הנה עין ה' אל יראו למיחלים להחסדו (תהלים לג יז ייח) וככדי להעתיק דברי הירושלמי הובא בא"ר א"ח סי' תק"ל אותה, וככו' וכתוב הכלבו נראה מזה שאסור גדול בשחוק וקלות ראש יותר ממלאכה. וכוונת הש"ית בנתינת המועדות כדי להדבק באהבתו וביראתו ולעסוק בתורתו התמימה. וככ"כ אגדה ס"פ מי שהפרק, טוב לעסוק בתורה בח"ה. ובמהרי"ל דליך התירו דבר אבד כדי שלא יצטערו על איבודו ויבטל לימודו ע"ש". וראה עוד מה שהבאנו בbara התורה מס' 29 בהלכות חול המועד לעניין עשיית כוشر בחול המועד.

מ"מ מכל זה למדנו גודל מעלה לימוד התורה הקדשה, וחול המועד הוא ניתן רק לעסוק בתורה הקדשה, וזה המעלה של בני ישראל, שיש לנו את התורה הקדשה, ואיתא במסכת אבות (ו' ב') אין לך בןchorין אלא מי שעוסק בתורה, והיינו כי מי שלומד תורה הוא בןchorין בכל מקום שהוא, אפילו שהוא נצור בתחום ביתו, מ"מ כל מה שיש לו בחומו הוא רק תורה הקדשה, ולא אף"ל אם יש סגר או שאין סגר, אבל מי שלומד תורה הקדשה בעוננות, הוא ממחפש את החיים ויכול להסתובב חופשי ברחוב הקדשה ובטהורה, (ולכן מצינו שגדולי ישראל די להם בבית קטן כי הם חיים בתחום הגمرا, ולכן ידוע על הגאון הצדיק רבי אוריה זוהר שליט"א מגודלי מחזירי התשובה בדורנו, שחיה בדירה חדר בירושלים, ולא מפריע לו כלום והיינו כי התורה הקדשה היא משוש חייו, וכך זה אצל כל גדולי ישראל האמתיים, ויש עוד להאריך בזה במק"א).

ולכן יש לנצל את הזמן ללימוד התורה הקדשה ולא להסתכל בכאללה דברים, שמסתמא לפעמים אייכא בהם מראות אסורות ודוח"ק, ובזכות לימוד התורה הקדשה בעמינות וביעון נזכה במהרה לביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן. ע"כ ממש"כ לו וננדפס שם.

והנה לפנינו כחודש נשאלתי ע"י הבה"ח יואל אלמקייס ני"ז מחבר השו"ת חממדת יואל, בזה"ל: הסתפקתי בעניין אחד ואשם אם הענו לי, האם מותר

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

למוראה להוציא את תלמידיו בשנה השמיטה, במסגרת שיעור טבע, לקרבתה שדה ולראות להם איך מטוס ריסוס עובד, כאשר המטוס ריסוס עובד באיסור בשמיטה, ע"כ שאלה.

וכתבתי לו בזה'יל: לענין נראה דיש לחלק אם הפעולה שם נעשתה באיסור או לא נעשה באיסור, אבל אם נעשה באיסור לכארורה נראה שיש להחמיר שלא לעשות כן, שהר' סוי'ס נהנים ממה שעושים כאן איסור ועובדים בשדות בשביעית, ואמנם אם נעשה בשדה של היתר מכירה, הר' לכארורה יש להתריר, אבל היכא שנעשה לגמרי באיסור, נראה לענין לדמות דין זה לדין הסתכלות בחמצ בפסח, וצינתי לו למשיכ' להגרא'ם ציון לגבי הסתכלות חמץ בפסח, ונראה דה'יה הכא תלוי במחוליקת.

ואצין בזה עוד מה שאמר לי בזה שר התורה בקי בכו"ל תלמודא הגאון העצום רבי עמרם פריד שליט"א שאסור להסתכל עיין פסחים כו: מעילה ליכא איסורא איכא, ועיין פר"ח סי'ן תס' לגבי הסתכלות מחמצ, ועיין גמ' בכורות מה שמית גוי מה' תנאים האם לאשה יש רנ"ב או רמ"ח כמו איש, וכתוב שלקחו גויה אחת ובדקו כמה אברים יש לה, וקשה הר' איסור להנות ממת, Tos' ב"ק דף י' שמוטר, רשב"א שאסור, ועיין יו"ד סי'ן שמ"ט פתחי תשובה שאסור, ומשנה למלך פרק יד שאסור, וחזו"א יו"ד רח שכיוון זהה רק לבדוק זה לא נקרא הנאה, ופה נראה שאין איסור הנאה בעבודה, ולכן מעיקר הדין מותר להסתכל בזה, אבל למעשה זה לא ראוי להסתכל בזה. ע"כ תשובה מו"ר הגאון העצום רבי עמרם פריד שליט"א.

ואמרתי שלכארורה דומה האי דין איסור התascalות בחילול שבת, וגם הכא השביעית היא כמו שבת, ולכן נראה שיש להחמיר בזה,,DB עיקר האיסור להסתכל בפני חילול שבת

אבל יש לדzon בכ"ז שאפשר שהר' יש כאן גוי שעושה את העבודה של הריסוס, וממילא יש מקום להקל בזה, אבל הא אכתיה ייל דשמא בודאי השדה של ישראל, אבל גם בהסתכלות בחילול שבת של גוי, כתבתי בספר שער' יוסף בהל' העסקת עובד זר בבית ישראל, שעדיף שלא להסתכל על חילול שבת שלו.

והנה בהאי דין האם מותר להסתכל על חילול שבת של גוי, הנה בספר ירושלים במועדיה להגרא' נבנצל שליט"א (עמ' רפב) נשאל האם יש עניין

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

שלא לראות חילול שבת, והאם יש הבדל בין מעשה של גוי למעשה של ישראל מומר ומה דין חילול שבת הנעשה ע"י יהודי שעושה בהיתר, והשיב, כשהגוי עושה מלאכה או יהודי לצורך פיקוח נפש מותר, כשייהודי מהלל שבת ח"ז צריך להימנע מלראות, החפץ חיים דרש פעם אודות מקורה של חילול שבת ובכה, ואמר שהו מרוגיש שהדמעות כבר עינן אותן דמעות עכ"ד, וע"ע בשווית שיח חיים עמ' סדר במאה שהאריך בזזה ידי הגר"ח מלין שליט"א לעניין לראות חילול שבת של יהודי, ולגביו חילול שבת של פיקוח נפש שהגרח"ק שליט"א השיב כיון שזה של היתר אין קפidea בזזה, והסביר עוד בספר אשיהה עמ' שבע נשאל ממן הגרח"ק שחיתט"א האם מותר לראות חילול שבת של נכרי, והסביר שא"ז קפidea כיון שזה בהיתר, ואמנם הביא בספר דרך שיחה (ח"א פרשת יתרו עמ') נשאל בזזה הגרח"ק שליט"א בזזה"ל: בלאס אנגילעס בשב"ק נוסעים מכוניות רבות ויש ב' דרכים ללבת או ברחוב שאין נוסעים הרבה או ברחוב שנוסעים בו הרבה ואלו גוים הם אם יש עניין לא לראות הרחוב שיש בו יותר הרבה מכוניות (מצד התוספתא פ"ג דשבועות ה"ג אלמלא נתחייב לא ראה) והסביר ממן הגרח"ק בזזה"ל: במסכת ברכות (דף נג ע"א) מבואר שנדר של היה ושל חוללה הוא נר שבת וαιלו נר של גוי אינו נר שבת רואים מכאן שגם ע"י גוי הרי זה חילול שבת אף שהגוי אינו מצווה ואדרבה גוי שבת חייב מיתה והגברא אסור לו לשבות מ"מ המעשה הוא חילול שבת עכ"ד, ויעו"ש עוד מה שכותב לבאר מהగאון רבי יהושע איינשטיין שליט"א יעורי".

וזקני הגה"צ רבוי אליו פורת טהרני שליט"א בעמ"ס אלופינו מסובלים אמר לי שעדיף שלא להסתכל אף על חילול שבת של גוי, כי סוף זה לא מכבוד השבת קודש. והבה"ח רבינו יצחק פרץ שליט"א ממקסיקו, כתוב לי ע"ד הנייל, בהאי לישנא, חשבתי עוד צד להקל אם היהודי עושה בהתר שצורך לראות כדי ללימוד שבפקוח נפש צריך ומזכה לחילל שבת ולפעמים אם לא ראו את זה קודם הם מפחדים לעשות וקרה כך כשםו"ז שליט"א היה נכנס לבית החולי שמוי"א שליט"א אמר לכל האחים המתפללים שיחשבו את השבת כאילו שנמצאים בחולן כי הכנסו אותו בערב שבת עם חסיכה קודם הוא לא היה רוצה כי לא יהיה מחזיק בקורונה (גם אכן לא) אז לא רצה שכניםו אותו לבית חולין עד שהחצלה אמרה שהי"ז בכל שנייה בר מינן אז הוא היסכים עכ"ד. וא"כ נראה בכ"ז שיש להחמיר בהא לדינה. ע"כ ממש"כ לו, ושוב יש להוסיף בזזה דהרי נחלקו הפוסקים האם

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוד

שרי מטוס ריסוס בשבייה, ובילקווי' שבייה עמ' רצ כחბ להתר בזה אם כוונתו למנוע נזק יעוז' בדבrio, וא"כ נראה דכ"ש הכא שיש להתר בזה, ושוב ראיתי להגר"א פרינץ שליט"א בתשובה לשואל הנ"ל בקובץ מריח ניחוח מס' 690 שהאריך בזה יעוז',

ולענ"ד נראה עוד לגבי איסור הסתכלות בחמצז, דהרי בפסקים כתבו בחמצז חשיב היתרא בעל, והארכתי במק"א, וראה מה שהאריך בזה בשויית יחו"ד ח"ב סימן סג יעוז', וכיוון שכן נראה דممילא סוי"ס לא הוイ איסור חמוץ שפוגם את הנפש, ואולם יש לחלק בין היכא שהוא בעבירה לבין היכא שהוא לא בעבירה, דהיכא שהוא בעבירה פוגם את הנפש כמו חילול שבת.⁸

. ואמרתי לצרף כאן מש"כ באיסור הסתכלות במעשה עבירה, יידי הגר"י אהוב ציון שליט"א⁸ בעמ"ס שורית חן ווא"ס, ז"ל:

אודות השמורה ששמעת משם מוריינו הגר"ד קוק שליט"א בכנס בני תורה בטבריה, כי יותר צריך שמירת העינים מראית חילולי שבת, מאשר שמירתן מראית אשה, ולא ובין יחכמו להבין אמרה זו, וכמובן שיש כאן עניין עמוק וחשוב, ולא ח"ו איזה קלישוטה בмирתה עינים מראות פנוי נשים, על כן אבאך בקיצור בעזה"ת, ואקה שיהיו הדברים המחדשים והמחזקים הללו לתועלת כל שוחרי תורה.

א. איתא בתוספתא (פ"ג דשבועות ה"ג) רב אלעזר בן מתיא אומר, אין אדם מתחייב אלא אם כן חטא, שנאמר נפש כי תחטא ושםעה, וכן היה רב אלעזר בן מתיא אומר, הרואה עובי עבירה מתחייב לראות הרואה עשויה מצוה זכה לראות. ע"כ. ומובואר בהדייה שיש בכל ראייה מעלה או פחיתות, אם רואה מצוה לנראה שהיתה לו זכות קודמת, ואם ראה עבירה יש כאן חוב מוקדם, שהביאו לידי גרוועה זו. וכבר אמרו במגילה (כח ע"א) אסור להסתכל בפני אדם רשע, וסיפרו בס' "זכור לדוד" על ר' דוד פרנקל שביקש בסקרנותו לעמד בפתח חדרו של החזן איש זיע"א בזמן שהיה צריך להכנס לשם ראש הממשל דאו ב"ג, ומラン הגר"ח קניבסקי שליט"א שהיה נוכח שם, אמר לו, בא נברח מהר, אסור להסתכל [בפני רשע], ומכל שכן בשעת עשיית העבירה. וראה בס' "טהרת הקדש" לרביבנו אהרון ראתה זיע"א (מאמר קדושת עינים פ"ה) שהרחיב בענין זה, ומביא בשם צוואת אור העולם ריב"ש זיע"א, שהחמיר שלא להסתכל אפי' באנשים שמחשובותיהם אינם דבראות תמיד בכוראות"ש וכו', וכל שכן בשעת עשיית חטא.

אכן זה ברור שיש איסור בראית פני אשה, והזיק ראייה שמייה היזק, ואמנם יש בזה הרבה חלקיים, ההבדל בין ראייה להסתכלות, וחילוק בין פנואה לנשואה, וחילוק בין מתקוין להנתן יופי לבין מהרhar בעבירה, ועוד כהנה חילוקים רבים כדיוע, אבל ראיית חילול שבת, אין בה שום חילוקים, זה פשוט וברור לראות יהודי שעובר על איסור סקילה בשאט נפש, ואין לך חילול ה' גדול מזה שייהודי נושא בשבת בראש כל חוצות, רומס את אות הברית שבין קוב"ה לישראל, ואין פוצה פה ומצוץ, וכי שלא מפריע לו ללקת ולראות מכוניות נסועות בשבת, הרי זה גרווע יותר מהרואה סוטה בקהלולה, כי הסוטה לא ידווע עוננה ברבים, ואין חיוב עונש בעדים עליה, אבל הרואה חילול שבת, כולל בתוך מה שענינו רואות קלוקול גמור ומוחלט של איסור סקילה, [וירק התראה חסירה], ואין תשאר הנפש רגועה בראותו כבלע את הקדש.

ב. וידוע מצדיקים שדנו עמהם על רכב שעוצר בשבת ושאל היאך מגיעים למקום פלוני, שיש אומרים לא לענות כי מסיע ביד עופר עבירה, ונראה כמשמעות עמו בשאט נפש באיסור סקילה

ההמור, ויש אומרים דכוין שם לא יענחו אזי יסתובב טפי ובזה מרובה באיסורי תורה החמורים, ומאן דמקיף מיטת טפי, על כן ויאמר לקוצרים עדיף, ויאמר לו היכן הוא מהוז חפזו דכל למעוטי תיפלה עדיף טפי, ויסביר לו בכאב כי מה שעוננה לו בצדץ לצמצם בעוננו המר, אך צדיקים לא מסוגלים לשמע שאלת זו כלל, מה שייך לעונת אדם שורף עתה את קדרותה ה' בעולם, ושום חשבון לא יכול את הסבל לראות מציאות קשה זו. ועובדא הוה בהגאון רביינו עובדייה יוסף זיע"א שיצא מבית הכנסת הגדול בירושלם, והיו סביבו קבועה גדולה של אנשים עטופים בטליתות לאחר תפלה היום, ועצר מאן דהוא את רכבו ושאל באיזה דרך מגעים למקום פלוני, וכולם שתקו, ואז מוריינו הרב זיע"א אמר לו בכאב ובתקיפות, "מכאן ישר לגיהנס".

ג. וכך הייתה דעתו של הרוב מביריסק זיע"א שלא לעשות הפגנות נגד מחללי השבת, כי יצא שכך המפיגנים בהפסdem, שהרי בד בבד בזמן ההפגנה מקלקלים את העין והנפש בראשית חילולי שבת החמורים. וכבר כתוב יסוד זה בעל מלא הרועים בס' זכר צדיק לברכה (פרק לד) בשם החוזה מלובלין זיע"א. והסתיפלר זיע"א אמר בשם גدول אחד, אדם הגיר במקום שיש חילולי שבת, ישם וילונות ולא יראה כלום, ואין צורך שיראה ויצעק כל היום שאבעס. [כאן העיד נ cedar יידינו היקר הגראי"ש קניבסקי שליט"א, בספרו היקר תולדות יעקב עמוד רמא]. ואמר לי יידי בנש"ק ר' יהודה קahan שליט"א, שכיו"ב רגיל על לשונו של סבו האדמו"ר מתולדות אהרון שליט"א בזה"ל, "קיק נישט שראי נישט", כולם, אל הסתכל ואל תצעק.

ד. וידוע המבוואר ביוםא (סה ע"ב) הרואה כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר וشعיר הנשפטין, וմבוואר שיש עניין לראות עשיית מצוה של שליחת השער, וע' מג"א (ר"ס קמץ). ומוזה הוכיח הגר"ח פאלאגי בס' נפש כל חי (מע' ר אות א) שיש מעלה למסכתל בעושה המצוה. וכבר נתפלמסו אם יש עניין بما שאספים המונחים למעמד פטר חמוץ, ובפרט כשיש בזה ביטול תורה, דשما אין בזה שום מעלה כלל, ופלפלו מההיא דיומה, וראה מש"כ בזה הגרמ"מ שולזינגר זצ"ל ב"משמר הלוי" ברכות (ס"י י) והביא תשוי' הגרי"ש אלישיב זיע"א, ובשו"ת וישב הים (ח"ב ס"י טו). וראה מה שהידיש בזה בקהל סופר (יוםא אות שעג), דבדוקא נקטו הרואה גבי ס"ת, כי מيري בעומד רחוק ואני שומע, אז יכול לילך לראות פר וشعיר, אבל אם שומע בודאי לימוד תורה עדיף. אכן בעומד פדזון פט"ח וכו', יש עניין של קידוש ה' והתלהבות במצותיו, כמו"ש יידי"נ הגרי"מ יוסף שליט"א בשוו"ת הרי יהודה ח"א (יוז"ס יד). ואכם"ל].

וכתב הגרי"מ פינשטיין זיע"א באגרותיו (חיוז"ס יי' קנו), דכמו שיש השרה רוחנית מראית מצוה, כدمוכחה בההיא דיומה (ע ע"א) שיש בזה הדרת מלך, ה"ה שיש השפעה שלילית בראשית מעשה עבירה, ולכן אסור לאדםليلך למקומות שוראים עשיית כל עבירה, דהוי ליה ברוב עם לבזונה דמלכא, ושם דין במוחל שרצה להמנע מלמול תינוק בשבת מפני שנכשל בראשית חילולי שבת, ומ"מ לעניין זה לא הastics הגרמ"פ לדוחות את המילה, וסימן דתיכף אחר המילה יברוח. ע"כ. [וכיו"ב אמר רביינו הגר"ד קוק שליט"א שגם לאשה אסור לילך לאירוע מעורב, כי הגם דלא שיכא בהרהורא וכו', מ"מ מי התיר לה להיות במקום עבירה. ואכם"ל]. הרי לפניו חידוש מפסיק הדורות האחرونנים, הגאון ר' משה זיע"א, שיש אסור לראות עבירה. ודברי התוספותה הנ"ל הם חיזוק עצום לדבריו, ותשובה ניצחת לכל מאן דברי ראייתו מההיא דיומה.

ה. גם הגאון מהר"ן קרליין זיע"א אמר (חו"ט שני ענייני יהה"כ עמ' קיט), שהמתרגל לראות חילול שבת, לבסוף נעשה האיסור קל בעיניו, ואסור להסתכל בעבירות כדי שלא להתרגל אליהם ושלא יהיה הדבר קל בעינינו, ואמר בשם החזון איש זיע"א שם רואים מכוניות נסועות בשבת, יש לחשוב שאלה אותן מכוניות שהולכות הולך וחזר, כדי שלא יתרבה בעיני האדם חילול שבת שבזה הוא מתקרר בשמרתה. עכ"ד. ומה נלמד שוב מה כיוון רביינו באומרו, שיותר יש לשמר עניינים מחילול שבת, כי אי השמירה בזה, מביא את האדם להתקරרות באיסור סקילה החמורה. וראה מה שהביאו מפי מוריינו הגדול הגאון ר' ראובן שרבני זיע"א בספר "דרש בחכמה" (עבדת הקדושה, פ"ג, עמ' קייח) בעניין ראייה לטובה וראייה לרעה, ותרווה צמאןך. והרבה הרבה יש להרחיב בגדרי עניין זה, תן לחכם ויחכם עוד.

ו. ואמר לנו מוריינו החסיד רבי דוב הכהן קוק שליט"א כי הוא נכנס בשבת חדר בתוך חדר ואוטם כל החלונות מרוב פחד וצער שמא ישמע איזה אופנוועיסט שמורעיש עם הגז, שדבר זה לא נותן לו מנוחה כלל. וסיפר לי ידיד נפשי חדב"נ הגרא"נ בקר שליט"א, פעם כשנתארה בשבת בטבריה הגאון המופלא ר' יעקב בן שליט"א מהעיר העתיקה דירושלם, ולאחר התפללה הלך לבית אכסניה שלו, ורבינו שליט"א לא הספיק לומר לו שבתא טבא, וביקש לאחר שישים תפלה ערבית שלليل שבת לילך לבית אכסניאתו של ר' יעקב הנ"ל, וכשהתחיל בהליכתו ראה רכב אחד,omid חזר לאחריו בצער גדול, ובפחד שמא יראה עוד רכב. [כעין זה סיפרו על מרן הגרא"ח קニיבסקי שליט"א שב על עקבותיו וביטל סנדקאות בשבת כאשר ראה רכב נושא, ואמר לא שווה מעלה סנדקאות אם רואים חילול שבת].

ומקרווב סיפר לי ידידי הנעללה ר' גדליה קוק שליט"א, כי ביום אלה הוא נערך לקראת חתונתו ושבת חתן וכוכו, ואמר לאביו שהציעו להיות בשבת חתן יחד כל המשפחה באיזה אכסניה גדולה סמוך לביתו ורבינו שליט"א, במרקח של בקושי דקה הליכה ברגל, ושאל אם זה נח לאביו, ואמר לו הכל טוב, אבל איך אני יעבור, אני מפחד שמא יעבור באותו זמן מחלל שבת... ועתה בשעת כהיבת הדברים סיפר לי ידיד נפשי ר' דוד שדה שליט"א שזכור לפני העשרים שנה שהיתה הילולת הרמח"ל בשבת, ועלה רבינו כבר בע"ש עם כל החברים להתפלל מנוחה של ע"ש וקיבלה שבת ומעריב של שבת סמוך לציון הרמח"ל, וכשהזר רבינו בליל שבת לביתו נואה קודש, ראה בדרך מכונית אחת וכל גופו החעות מרוב צער.

ז. וכבר נתפרסם סיפור בכל הארץ, כי פעם אחת כשהגרא"ד קוק שליט"א עמד בפתח היישיבה ביום שבת קדש, קלטו עיניו הטהורות מאן דהוא יושב ברכב, ורץ לעברו לקרוא לו בכדי להזכיר מאיסור חילול שבת, והוא מיד הניע את הרכב ונושא, והגרא"ד קוק היה בצער נורא על זה שהוא שואלי הוא גרם לחילול השבת לאותו יהודי, ושם לא רצה לישוע, ורק נכנס בו פחד מחמת שהרב רץ לעברו וסימן לו בידיו, ומיד במושג שבח ביקש הגרא"ד קוק להפגש עם מנהל רדיו הצפון, וביקש לפורסם ברדיו שהוא מחהפש את אותו יהודי לבקש את סליחתו על מה שציירו ועל החשש שהוא הכספיו בעזון, וכמובן שרצה בעיקר לחזקו מכאן ולהבא, וביקש גם להתראיין ברדיו "קול ברמה" ושם דיבר מנהמת לבו על הכאב הנורא שאולי בא עזון על ידו, וביקש מכל מי שمرחם עליו לעשות חיזוק בשמירת שבת כדי לעשות תיקון לעולם שנגרם בעקבות המקהלהזה.

ח. ושמעתינו שדנו עלILD שבוכה ביום שבת קודש ומקשים להרגיעו, וההורמים יודעים שכאש הוא יושב בחילון ורואה את התנועה של רכבים שונים עוברים ושבים זה מסיח את דעתו ונרגע, האם מותר להם בשבת לעשות כן, ויש כאן עניין של הנהה מהחילול שבת, ואפשר לדון בדבריו העניין קל טפי, דאייסור הנהה מהחילול שבת הוא מדרבנן, אין מעשה קודש, ומעשה הנהת הילד בחילון לא פתיך בה הנהה מן החילול, ועוד כהנה וכנהנה צדדים וצדדי צדדים, אך השאלה הגדולה היא, איך אפשר להרגיע ילד משריפה הקודש, וכבר אמר החוזן איש שאין איסור הלכתית להדליק סיגריה משריפה שמתלקחים בתוכה ספרי תורה, אך הלב היהודי לא נותן לעשות זאת, ואפי' שהילד אינו מבין, מ"מ מזוליה חזוי, וכיודע הוראת החוזן איש לעניין אשה הולחת את הילד הקטן לים.

ט. ולכן אמר רבינו שליט"א שבודאי אין ראוי לлечת לטיפול ביום שבת עם המשפחה במקומות שיש רכבים נושאים, והרי הטבול הוא לעונג שבת, ואיזה עונג שבת יש כאשר אדם רואה באבדן השבת, אין לך נגע גדול מזה. ובספר היקר "זכור לאברהם" - לתולדותיו של האדמו"ר מתולדות אהרון הכהן ר' אברהם יצחק הכהן זי"א (ח"ב עמ' רכט), סיפרו, שפעם עשה האדמו"ר עמו חסידיו שבת בטבריה בישיבת אור תורה הסמוכה לציון רבבי מאיר בעל הנס, ובעת עירכת שלחנו הטהור, הבחן באחד שהגביה עצמו לראות על פני ים הכנרת ספרינה שהיתה נושא, ואמר לו, במקום להתרומות, הייתה צריכה להכניות עצמן מתחתן השלחן כשהיא ניגד עיניך חילול שבת. עכ"ד.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ולגבי הדיין להנחת מריח הפת, הו"ד מレン הגרשז"א בהליכות שלמה פסח עמו' עז שמשיש נמצא במקום שנוזף ריח של חמץ אסור לעשות פועלה של שאיפת ריח אע"פ שאין כוונתו להנחתו, וראה עוד בזה מה שהרחיב בזה בסוכת חיים שם בארכיות מדברי הפוסקים, ואכם"ל.

במש"כ לדון המשכיר בית עם חצר למי שאינו שמור תומ"מ, והשכן זורע שם בשביעית, האם יש בזה איסור. והאם מותר לשלם בכח"ג דמי ועד בית

ראה מש"כ בזה בשעריו יוסף שביעית ח"א שכתחתי בזה, כתבו בפוסקים לדון מה הדיין באחד שגר במבנה חילוני ויש עציצים שימושיים אותם השכנים החילונים מה יעשו שהרי יש לו חלק במבנה, בקובץ מה טבו אהליך יעקב חלק יב, בפסקין מレン הגריש"א מרשימת הגרא"י שוב שליט"א אותן ב', הובא, שמי שיש לו שכנים שאינם שומרי תורה ומצוות ועד הבית משקה ומטפל בגינה של הבניין בשמייטה יפקיר בפני שלושה את חלקו בגינה וכיול להמשיך לשלם דמי ועד הבית, שהרי אם יטען שאין לו חלק בגינה, ולכן צריך צריך לשלם פחות לועוד הבית השכנים יזכו בחלוקת ולא יוכל לחזור ולזכות בה לאחר השמייטה. ע"כ.

הנה בהאי עניינה כן מצינו שכחוב בדרך אמונה בהלי' שמייטה ויובל פרק א' סק"ט שיפקיר חלקו כמו משכיר בהמתו לגוי שמחויב להפקיר חלקו לפני שבת כדי שלא יעבור על איסור שביתת בהמתו כמבואר בשו"ע או"ח סימן רמו, וכן כתוב בחוט שני הל' שמייטה פ"א עמ' מז בשם המנתה חינוך, ויעור"ש עוד בחוט שני השכנים זוכים בחלוקת, ודלא כשער המפשט סימן עריה יעורי"ש. וע"ע במנחת אשר שביעית מש"כ בזה, ובמש"כ בזה בילקו"י שביעית מהדורות תשע"ה.

ואמנם עתה רأיתי בהזו"ע פרוזבול שביעית עמו' קנה שהובא שכחוב מレン הגרא"י זיע"א בכתי"ק וז"ל: גינות גוי במבנה משותף אם אין דיiri הבית מסכימים להמנע בהחלטת מכל מלאות האסורות בשביעית, יש למכור אותן באמצעות הרבעות הראשית על ידי הרשות ויפוי כח מועד הבניין, ואם יסרבו גם למכאן כל דייר החדר לדבר ה' יפקיר רשותו מהгинנות הניל' כדי שלא יהיה כשותף לדבר עבירה עכ"ד, וכן הוא לדינה.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ובמש"כ לדון האם אפשר לקיים משלוחה מנות ע"י 'משלוחן' שאינו שומר תורם. נראה לענ"ד שאפשר עין גם אני אודך מהתשובה ובשעריו יוסף פורים מהדורות תשפ"ב, הנה הגאון הגדול הגאון רבי גמליאל הכהן רבינובי

מח"ס "גם אני אודך" ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים שלח אליו בזה"ל: השתפקתי השולח משלוחה מנות לחברו על ידי "רחפן" הפורה באוויר, ומגיע למקום היעד ששולחו, האם יוצא בזה ידי חובת משלוחה מנות לכתילה. ודוק' בשאלתך הנז לסבירים שלא צריך שליח לשלוח מנות והן לסבירים שצריך שליח לשלוח מנות, והן מצד אם זה לא פגיעה שלא מביא בלבד המשלוח מנות. וכן יש לדון עוד מכמה צדדים. ודוק' היטב.

וכתבת לו כך: بما שדנת מצד הפגיעה, הנה כיוון שדבר זה אינו מצוי כלל, ועכשו הולכים להתחיל דבר זה בלונדון, (ו גם אז זה יעלה מחיר יקר, ורק אחרי שנים של שימוש יהיה מחיר רגיל), ואיך אדרבה אם ישלח לו עכשו ע"י רחפן, ברור שאין בזה זלזול כלל, ואדרבה כבוד הוא לו, וע"י זה מרבה שמחה ורעות אצל חברו, כאשר שהוא שמכבדו ע"י זה שלוח לו ע"י רחפן, ולכנן לכארה יוצא בזה יד"ח, מצד ספק זה.

והנה מצד הנידון, לשיטות מסויל לצריך ע"י שליח, דכ"כ בשוויית בנין ציון סימן מ"ד שנסתפק אם הביא ע"י שליח אם יצא, כיוון שכחוב "משלוח" א"כ בעין נמי רק ע"י שליחות, ולמעשה כתוב שמתימת הפסיקים משמע שאין להקפיד לשלוח משלוח מנות ע"י שליח, ומ"מ כתוב שטוב לשלוח ע"י אחר, (וע"ע במשנ"ב סימן תרצ"ה ס"ק י"ח שהביאו), אמנם השדי חמץ הגאון רבי חיים מדיני (ח"ה בסופו שו"ת דברי חכמים סימן מ"ד עמ' 348, ח"ט מערכת הפורים סימן ו ד"ה ואם), כתוב שבספר יפה לב, ומשמעות דברי הפסיקים זהה יהא ע"י שליח, [ונפק"מ אם ישלח בעצמו ואז יהיה מצוה בו יותר מבשלוחו, וע"ע בكونטרס שער יוסף בדיון מצוה בו יותר מבשלוחו ואכמ"ל], ויש שכחובו (מקור חיים סימן תרצ"ד ס"ג ד"ה משלה, ובד"ה ונראה לי), שם שליח את המשלוח מנות יש ע"י כן פירסום הנס, א"כ נראה לענ"ד דלהאי טעמא, ברור דעתICA פרסומם הנס, כיוון שהרחפן לא מצוי, אלא א"כ בכח"ג שהוא כבר מצוי ואין דבר שגרתי, ע"כ עדיף ע"י שליח, אך גם אצל השליח נתפרסם הנס, [אלא דבעיקר דבריו, צ"ב וכי נתפרסם הנס ע"י זה, השליח המשלח מקיים מצות

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

משלוח מנוח ע"י השליה, ועוד דהרי עיקר הטעם הוא משומם דברין
משלוח ואכמ"ל[].

וועוד דאף אי נימא הטעם הפשט דבעין משולוח, לכארה הטעם הוא דיש
כאן דין שע"י שיעשה ע"י שליחות, והשליחות הזאת לכא' הווי כמעשה
קוף, א"כ מה לי שליח ע"י האדם, ומה לי שליח ע"י הרחפן, ואוסף סברא
שלטה בלבי, דהרי לו יצויר שלוח לשכינו הקרוב אליו שהוא ידידו
ורעו [דהלא לענין שונא הבאת בספרך הגדול פרדס יוסף על פורים אריכות
גדולה בענין זה], ע"י הרבות שיש לו בביתו, גם מיקרי שליחות[,] אע"פ
שהוא גר בקרבת מקום קרובה ממש], וא"כ ה"הanca שלכארה יצא
יד"ח.

והנה המקור חיים (שם), שלכארה מצוה בו יותר מבשלוחו, מ"מ כתב
שאפשר לשלוח משולוח מנות ע"י קטן וע"י קוף אפילו שהוא אינו בתורת
שליחות, וזה לכארה כמו הסברא כמ"שanca, ובביאור הדברים יש לבאר
ע"פ מש"כ הגרש"ש זצוק"ל בשעריו יושר שער ז' פ"ז (עין מש"כ
בקונטרס שיעורי ר"י פרק האיש מקדש דף מא ע"א, ובריש קונטרס שיח
יוסף ח"א), שיש ב' דין שליחות יש שליחות של חלות כגון קידושין
וגירושין ולזה נאמר שגוי פסול וכן קטן דעתן להם כח להחיל חלות, ע"י
כוונת מעשיהם, אבל שליחות מעשה זה הלכה אחרת, וא"כ ה"הanca
נאמר את אותו יסוד שסגי להא אפילו מעשה קוף.

ובדברי המקור חיים כ"כ בחתם סופר (ליקוטי חבר בין חיים ח"א עמ' לו
ד"ה שם ש"ה עוד העלה, ובחידושי חת"ס גיטין כב ע"ב ד"ה והא לאו בני
דעה), שכיוון שהמצויה היא דוקא ע"י שליח ולא ע"י עצמו, א"כ שפיר יכול
לשלוח גם ע"י נקרי וגם ע"י קוף, וכ"כ בשו"ת מהר"י אסא (ח"א תשובה
דו ד"ה וזה ימים).

ויש להוסיף שלפי מש"כ לעיל לכלכארה יהיה שרוי, הרי כתב בשו"ת האלף
לך שלמה (או"ח סימן שפ"ג), שאם השליח חוזר למשלחו ואיל שעשה
שליחותו נאמן מדין ע"א נאמן באיסורין (גיטין דף ב ע"ב ועוד), ומ"מ
ה"הanca אפשר שכיון שיודע שהגיע המשולוח מנות ע"י הרחפן [ע"י מה
שמנהלו ומנהיגו באוויר השמיים] שוב יוצא מספק זה ודרכך.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

אמנם הא"א (בוטשאטש, ס"ג ד"ה כמדומה), ביאר השיטה שצרכיך להביא את המשלוח מנות ע"י עצמו, וקשה הרי כתוב ומשלוח, וא"כ לכוארה משמע דברינו ע"י שליח, וכחוב שהחידוש שבמצוות זו אין עניין של מצוה בו יותר מבשלוחו.

ודבריו תמהמים דהרי כיון שלפי דעת הגאון רבי שלמה אלקבץ בספרו מנות הלוי על מגילת אסתר, שכחוב שהטעם הוא משומם להרבות אהוה ורעות א"כ י"ל דעתך שהוא יביא את המשלוח מנות בעצמו אל המקביל, אלא בע"כ שהכוונה דעתך דין מצוה בו וכו' אינו שייך ורק מדין להרבות רעות, אלא זה אינו ממש ודחוק.

ובמהר"י אסא (שם) כתוב שכיוון שהמשלוח הוא לקרב את הלבבות א"כ עדיף לשולח ע"י שליח שהוא דרך כבוד, אך זה קצת יותר מובן, דכאשר מגיע משלוחן לדוגמ' נראה שהמשלוח השקיע וטרח ויישלם כסף לשוליח, אלא זהה לכך רק בדרך כבוד ולא ע"י קופ או קטן, [וביהם א"א לומר כמ"ש בשווית האלף לך שלמה שע"א נאמן באיסורין, וע"כ יצטרך להודיע], וא"כ הכא ששולח ע"י רחפן לכוארה איقا בהא כבוד, ואינו בדרך זלזול ממש א"כ ששולח ע"י גוי, עם הדומה לחמור, או ע"י ינוקא.

ובכפ' החאים (ס"ק מ"א) כתוב ביאור אחר למה מה שנאמר משלוח במגילה אינו בדוק ע"י שליח. וכחוב שהרי מצינו כמה פעמים בתורהirim שהמשלוח מנות זה לא ע"י שליח, ולכא' דבריו מוכראים כיון דמגילת אסתר דין כחמשה חומשיים דaina עתידה להתקטל, א"כ הו דין כמו דכתיב בקרא, ועוד אפשר לבאר לענ"ד שהכוונה משלוח מנות, דהינו שצורת ההבאה תהיה בצורה מכובדת, בסלולה נאה, או בכלים מכובדים, וזה הו בדרך כבוד ודוק'.

והנה בכפ' החאים שם מסיק שאם אפשר צריך לקיים את המצווה ע"י שליח מפני הכבוד אבל אם א"א ע"י שליח יקיים את המצווה בעצמו, וכן דעת החזו"א (דיןיהם והנהגות פכ"א אותן ח'), וכן דעת הגראי"ז מבריסק זללה (עובדות והנהגות ח"ב עמ' קב'), שאין לחת משלוח מנות ע"י שליח.

וכן דעת הגרש"ז (הליכות שלמה פורים פי"ט ארחות הלכה הערת 44,), והגראי"ש אלישיב זצוק"ל (הליכות והנהגות פורים), שאין צורך שליח, ועי"ש שהוסיף הרי לפיה הטעם להרבות אהוה ורעות וזה דוקא ע"י עצמו,

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

א"כ נראה דבכה"גadam ישלח לאדם השולחו אין זה נראה כミלה דתמייה שע"י כי רבה אצלו ורעות וירא לו שאוהבו, א"כ שפיר דמי, עדיף בעצמו, אבל אכתי היום שאין הרחפן מצוי אם ישלח לו את הרחפן שפיר דמי יוצא יד"ח, ואדרבה ע"י כי מרובה שמחת פורים ודוו"ק. ע"כ ממש"כ שם, ומוכח שפיר דאפשר לשולח ע"י גוי וא"כ כ"ש ע"י מומר.

במש"כ לדון במקור בבחנות הנראת מומר ומזהיר עצמו שהוא גוי, האם מותר לקנות שם חמץ. בזה שמעתי בשפ' הגראייל שטינמן זצוק'ל אמר שמותר לדלאו מרע איניש נפשיה

במש"כ לדון הקונה שולחן מי שאינו שומרתו, מה דין השולחן. אמר לי בזה הגר"ע פריד שליט"א שנינקו יטב וכי יכול להשתמש בו.

במש"כ לדון במאכל שנאסר ע"י בליעתבשר בחלב האם יכול ליתן את המאכל לכלב. לענ"ד יש עניין تحت את המאכל לכלב, הרי נאמר לכלב תשליכו אותו,

וראה בזה עוד במכילתא דרבנן ישמעאל משפטים מסכתא דכיספה פרשה כ בזה"ל: לכלב תשליכו אותו. לכלב וככלב אתה אומר [לכלב וככלב], או אינו אלא לכלב כמשמעו, תלמוד לומר לא תאכלו כל נבלה, והלא דברים קל וחומר, מה נבלה שהיא מטמאה במשא, הרי היא מותרת בהנהה, טרפה שאינה מטמאה במשא, אינו דין שתהא מותרת בהנהה, הא מה תלמוד לומר לכלב תשליכו אותו; ללמדך שהכלב מכובד מן העבד, שהטרפה לכלב ונבלה לעבד; ללמדך שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה, שנאמר ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, אמר הקדוש ברוך הוא, תן לו שכרו, והלא דברים קל וחומר, ומה אם היה כך, אדם לא כל שכן שאינו מקפח שכרו, שנאמר קורא דגר ולא ילד עושה עושר ולא במשפט בחזי ימי יעוזנו ובאחריתו יהיה נבל, ואומר כסא כבוד מרום מראשו מקום מקדשינו. ע"כ מהמכילתא ומוכחadam יש טריפה וכל כה"ג יש לתת אותו לכלב.

ואמנם במנ"ח (מצווה עג אותן א) כתוב בזה"ל: וביוםא שם בתוס' מבואר שיש מ"ע גבי טרפה להשליך לכלב היינו טרפה או יצא יד העובר אבל גבי קדשים שייצאו אסור להשליך לכלב, אך טרפה מצוות עשה להשליך לכלב

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ומ"מ לא הוי טרפה לאו הנל"ע א"כ לפ"ז האוכל טרפה עובר בלאו ועשה, וגם מצוה עליו בקום עשה להשליך לכלב ועיין בסוגי' דפסחים שיטת חזקי' ור"א והנה לא ראייתי למוני המצוות שימנו מ"ע זו. וגם מבואר שם בנבלה מצוחה לגר וכור' ולא ראייתי ג"כ לשום א' ממוני המצוות שימנו למ"ע בפ"ע. אך ראייתי בפיוט אתה הנחלת במוסף יום א' דשבועות מביא שם טרפה להשליך ונבלה למכור וכן ראייתי בשם'ק להר"י מקורבל מביא מצוחה זו גבי נבלה ליתן לגר ובגי' טרפה לא הביא וצל"ע בזה. עכ"פ דעת התוס' דהוי מצוחה עשה אם כן עובר על לאו ועשה ומזכה עליו להשליך. **ונדריך עיון שלא דברו בזה ראשונים ואחרונים שתהיה מ"ע בפ"ע, עכ"ל,** ונעלם מעינו מש"כ במכילתא דהוי מצוחה.

ואכן בדרכי תשובה סימן כת ס"ק ב כתוב שהוא מצוחה זוז"ל: מיני טרפיפות. עי' בשורת חקריו לב חלק א' מיו"ד סי' י"ט שעמד על המחקר במנハ הג העולם אם נמצא טריפה תחת ידיו בעוף או בהמה מוכרה ונונתנה לנכרי ואלו בקרה כתיב ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכzon אותו וכור' **ומבוואר במכילתא שהוא ציווי ליתן כל טריפה לכלב דוקא וקשה במנハ הג העולם על מה סומכין והאריך טובא וסימן בצ"ע עיין שם ועי'** מזה במנחת חינוך מצוחה ע"ג שהנינה ג"כ בצ"ע بما שכל מוני המצוות לא חשבו דיש מ"ע בגין טריפה להשליך לכלב וכמ"ש התוס' בש"ס יומא דהוי מצוחה להשליך ולפ"ז באוכל טריפות עובר בלאו ועשה וכמו בא בש"ס פסחים פ"ב והביא לשון הפייטן דמוסף מיום א' דשבועות שחשב זה לעשה עיין שם ועי' בס' בಗדי שיש הספרדי היו"ד בס' זה אות ג' מה שפלפל בעניין זה. אולם יותר מזה הקשה בחקרי לב שם דהא מבואר להדייא להיפוך ברמ"א **לקמן סי' קי"ז דבנזדמן לו נבילה וטריפה בביתו דמותר למוכירה לנכרי** ועיי"ש בש"ך סק"ח אמן מצאתי בס' יסוד מורה להר"א אבן עזרא בשער השני שכ' שם בדרך שהכניסו מוני המצוות דברים שאינם מצוחה רק הוא כמו לגר אשר בשעריך וכור' וכן לכלב תשליכzon אותו דאיינו מצוחה רק הוא דבוק למיש"ל ואנשי קדרש תהיוון לי ובשר שנטרף איינו למאכלך רק לכלב השומר צאנך עיין שם **ומבוואר מדבריו דאין זה לחיוב רק רשות ורחוק** לומר שגאון קדרמן כזה נעלם ממנה דברי המכילתא הנ"ל **ומן הסתם הבין** הוא מדברי המכילתא שאינו בדרך ציווי רק בדרך רשות או שמצוין דברי **חו"ל במקום אחר שמבוואר לדבריו ואולי י"ל שע"ז סמכו כל הפסיקים והרמ"א דלא חשבו אותו לעשה מה"ת וס"ל שהוא רשות וצ"ע (ועי'** בכנה"ג בהגחות הטוראות י"ד) ע"כ הדרכי תשובה.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ובכונת הגדולה הגהות טור יורה דעה סימן כט כתוב בזה"ל: יד. שטח ל': דהא כתיב לכלב תשליקו אותו כו'. נ"ב: א"ה כתוב ה"ה בפ"ד מהמ"א, שכל דברי הרמב"ם בנויים על המדרש האמור במקילתא. ואני רואה שבמקום זה שינה מן המכילתא, במקילתא שניינו לכלב תשליקו אותו לכלב אתה אומר או אינו אלא לכלב ממשמו תלמוד לומר לא תאכלו כל נבלה, והלא דברים קל וחומר מה נבלה שהיא ממשא הרי היא מותרת בהנאה, הא מה תלמוד לומר לכלב תשליקו אותו למדך שכלב מכובד מן העבר שהטריפה לכלב ונכילה לעבד, למדך שאין הכתוב מקפה שכר כל בריה שנאמר ולכל בני ישראל לא יחרץ לב לשונו, א"ל הקדוש ברוך הוא תן לו שכרו, ע"כ. פי' לכלב תשליקו אותו לכלב ככלב אתה אומר, כלומר לאו דוקא לכלב מפני שהיא בהנאה אלא לכלב ככלב כלומר לנכרי שהוא ככלב, או אינו אלא לכלב ממשמו ואסורה בהנאה, ומיתתי קל וחומר דaina אסורה בהנאה, ומ"ש הקדוש ברוך הוא לכלב, שאין הקדוש ברוך הוא מקפה שכר כל בריה.

והרמב"ם ורבינו בעה"ט כתבו דלכלב תשליקו אותו, בא לומר דמיiri בעניין שאינה יכולה להחיות ועוד קשה,DBGORA פרק אלו טריפות מפקינן הרך דרשא מזאת החיה אשר תאכלו היה אפשר שאינה חייה לא תיקול כו', והתיימה מהדרישה שנרגש מזה. והשיב, כבר כתוב ה"ה דברי רבי' הם אמיתיים בנויים על המדרש האמור במקילתא, ע"כ. והמכילתא אינה מסכמת לדבריו של הרמב"ם כמ"ש. והב"ח ודמש"א כתבו שהרמב"ם ורבינו בעה"ט כתבו דבריהם לפי פשט המקרא דעתן מקרה יוצא מיד פשטן, ופשט המקרא ודאי משמע כמ"ש הם ז"ל, אבל מ"ש בגמרה ובמקילתא אינו כי אם לפי מדרשו, וכן בספר יראים כתוב על פי מדרשו, ע"כ. ולי נראה בדברי ה"ה והדרישה, שדברי הרמב"ם ורבינו בעה"ט בנויים על המכילתא ודברי המכילתא אינם הפך מדברי הרמב"ם, דהמכילתא לא דריש hei אלא ממלת לכלב שהוא ממשמו, אבל אה"נ דאפיקו לא היה אומר לכלב אלא לנכרי תננו אותו הוא דרשינן הרך דרשא דמיiri בעניין שאינה יכולה להחיות ואני רואה אלא לנכרי. עכ"ל. עכ"ז. דברי הדרכי תשובה, ויש עוד להאריך בכ"ז.

וכן ראיתי שכותב לעורר בזה הגר"ח מלין שליט"א מודיע לא מקפידים בכך, וכותב שכן כמודמה אמר השפתאמת, ושוב ראיתי ליידי הניל

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

בשווית שיח חיים סימן קמו ששאל למרן שר התורה הגראי'ח קנייבסקי זיע"א בזה"ל: האם בזמן זהה של אנhog להשליך הטריפות לכלבים האם בכלל אופן יש עניין להשליך לכלבים או שאין צרייך, והשיב לו בזה"ל: יש עניין כמו"ש חז"ל עכ"ד, ויעור"ש בהערות ענפי חיים מה שהאריך בזה שמדובר רשי"ע עה"ת לא נראה דaicא חיובא אבל מדברי התוס' ביום א דף לו ע"ב שהביאו לדברי המכילתא נראה דהוי מצות עשה, שכן כתב בספר יבין שמוועה להרשבי"ץ בהלי' שחיטה, וציין שם עוד למש"כ בספר האשכול ח"ג הל' ע"ז סימן נו יעור"ש, ובמה שכחט בשווית חקרי לב מדוע לא נהגו تحت לכלב, ובמש"כ בשווית ויען יוסף יו"ד סימן ח', ויש עוד להאריך בכ"ז.

ובמש"כ לדון האם מחלל שבת כשר לכתוב אותן בספר תורה, לענ"ד אם זה רק למולות מותר, כן ראייתי שהעלו כמה פוסקים לדינה.

במש"כ לדון אם מותר להפריש פירות וירקות בשבת, אם זה רק מחומרא האם מותר בשבת, הנני מצוף מש"כ בזה, הנה יש לדון בנוהגים להפריש תרומות ומעשרות לחומרא האם יכולם להפריש כן בשבת, ושאללה זו מצויה הרובה בישיבות וכו' שכחו להפריש לחומרא, וגם שכחו לעשות תנאי, והנה מקור עיקר הדין שיש להפריש תרומות ומעשרות לחומרא אף שיש הקשר טוב, כן ידוע מרן החזו"א, והכי מובה בשווית תשוכות והנהגות (ח"ג סימן שמ) שהמינו שאל בזה את מרן החזו"א ואמר לו שהנהגה טובה תמיד להפריש בבית יעור"ש, וע"ע בזה בשווית אש בט הלוי ח"ה סורי"ס קעב, ובשוית ישא יוסף זרעים ח"א סימן כה בשם מרן הגראי"א יעור"ש, וכן בדרכ אמונה בפ"ט מהל' מעשר סק"י שלפי הניסוז יש תקלות, אלא א"כ יודעים בבירור שנתעשרה יעור"ש.

ומצינו בפוסקים שיש להקל בזה אפילו בשבת אף שלא עשה תנאי, כן כתב בספר דרך אמונה בפ"ט מהל' מעשר בשער הציון סקפ"ט בשם מרן החזו"א, וכן כתב בספר אורחות רבינו (ח"ג עמ' רמח) בשפה הגרא"ק שהחזו"א הרואה להקל, וכן כתב בספר הלכות שבת בשבת(ח"ב פרק יח הערכה נה נח) בשם הקה"י שモותר לעשר בשבת כשייש הקשר מוסמך אף שלא עשה תנאי מעור"ש כיון שהוא חומרא בעלמא יעור"ש, [ושם כתב שעדייף שיפריש במחשבה], ואולם בס' אשרי האיש (חאו"ח ח"ב פרק לט

קובץ באר התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

אות ט) כhab בשם מרן הגריש"א שהثير רק בין השימוש ובתאני שהציבור לא קיבלו שבת.

במש"כ לדון האם יש איסור בדיבור לשון הרע על מי שאינו בכלל רעהו, והני מצרף מש"כ בכ"ז.

הנה איתא במדרש רבה (פרשת כי תצא פרשה ו' אות ט) עה"פ (תהלים נ' כ) תשב באחיך תדבר בין אמרתתן דופי, אמר רבי יוחנן אם הרגלת לשונך לדבר באחיך שאינו בן אומתך, סוף בין אומתך תנתן דופי, וכותב בחידושי הרדייל שמדובר גם על גוי אסור לדבר לשון הרע, וכן מראה ממש"כ באורחות חיים להרא"ש (יום חמישי אותן פג) אל תוציא דיבחה ולשון הרע על שם בריה, וכותב הגורי סרנא והגרח"ק בביאור השם אורחותיו שם אותה שנראה שאסור לדבר על גוי כאמור במדרש, ומ"מ הוסיף שם הגרח"ק שיתכן שאף שם"ת אין איסור מ"מ מדרבנן אסור, ובחווט שני (שמירת הלשון עמי' שנז) כתוב ג"כ שאסור מדרבנן יעוז'ש.

ואולם בשוי"ת אז נדברו (חלק יד סימן סט אות ד) כתוב שאין איסור שהרי אינו בכלל עמיתך, וכן נראה מהחפץ חיים בהלכות לשון הרע כלל ח' ס"ה שמי שאינו בכלל עמיתך מותר לדבר עליו לשון הרע, וכן הו"ד בעל המשנה הלכות זצ"ל בספר דרך ישירה אותן קמطا וכן הוא דעת הגרא"ם שטרנבווק בהגחותיו על האורחות חיים שם.

ולענ"ד כיון האם יש איסור בדיבור לשון הרע על דוםם, והני מצרף מש"כ בקובץ באר התורה מס' קטו פרשת שלח באיסור בדיבור לשון הרע על דוםם, הנה כתוב בתורה, שלח לך אנשים ויתרו את הארץ כגען אשר אני נתן לבני ישראל איש אחד למתה אבותיהם תשלהו כל נשיא בהן, וכותב רש"י בשם מדרש תנומה, שלח לך אנשים, למה נסכמה פרשת מרגלים לפרש מרימים, לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה, וירושעים הללו ראו ולא לקחו מוסר עכ"ל. והכא נמי לקו על שהוציאו דבת הארץ, וספרו לשון הרע כמרימים. והנה הכא היה הוצאת הדבה על התבואה של ארץ ישראל, ועל הקרכע של ארץ ישראל, וכן מבואר בגם' בערךין דף טו ע"א, תניא א"ר אלעזר בן פרטא בא וראה כמה גדול כה של לשון הרע מרגלים ומה המוציא שם רע על עצים ואבניים כך המוציא שם רע על חבירו על אחת כמה וכמה, ממאי דילמא משום דבר' חנינה בר פפא דאייר חנינה בר פפא דבר גדול דבר מרגלים באותו שעיה בכתב כי חזק הוא

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוז

מןו אל תקרי ממנו אלא ממנו כביכול אין בעל הבית יכול להוציא כליו ממש, אלא אמר הרבה ר' ייל אמר קרא וימתו האנשים מוציאי דיבת הארץ רעה על דיבת הארץ שהוציאו, ע"כ דברי הגמ', והקשו באחרונים הרי מה שירק לטעון נגד המרגלים, הרי אפשר שם שנענשה מרימים משום שדברה על אחים ומהכית שיש איסור בעצים ובגנים.

ובאלת השחר (פ' שלח יג ב בד"ה ויל') כתוב בזה"ל: ויל דאע"פ שאין דומה לשון הרע על עצים ובגנים ללשון הרע על אנשים, מ"מ הם היו צרייכים ללמד ממעשה דמים שצרייכים לשמר מאוד על הדיבור, וזה מידה מגונה כשמחפשם הסרונות ומדברים רע, ודרך הצדיקים לחפש את הצד הטוב, וכעין מש"כ בחותמת הלבבות (שער הכניעה פ"ז) ונאמר על אחד מן החסידים שעבר על נבלת לב מסורת מادر ואיל תלמידיו כמה מסורת נבילה זאת, אמר להם כמה לבנים שנייה ונתחרטו על מה שסיפרו בגנותה, וכיון שהוא גנאי לספר בגנות לב מטה כיש באדם חי עכ"ל, ויעו"ש מה שציין למש"כ ברינו יונה בשער א' אותן ייח יעו"ש. אולם אכתי אי"ז מתרץ לעניין המרגלים דמה יבינו ק"ז, ואכתי לא כתוב שדרך הצדיקים לחפש דרך טובה.

ובס' אפיקי יהודה (דרוש שמונה עשר עין רוגל אות ו) כתוב שייל שעיקר לשון הרע של המרגלים היה במה שהכחישו את מעשיהם יתברך וכמו ר' הויתו יתברך משורה שכינתו על בן אדם הרואין לכך יעוז, אלא דיש להעיר דהרי רש"י כתוב שדברו נגד הקב"ה, ולכאורה היה קשה לו הקושיה ההניל, ומצביע גם ברש"י בחומש דברים (א' בד"ה וחצרות) שכותב בזה"ל: אמר להם היה לכם ללמד ממה שעשיתם למרימים בחצרות בשביל לשון הרע ואתם נדברתם במקום עכ"ל, ובגור אריה כתוב קאי זה על המרגלים שדברו במקומות ומה שדברו על הקב"ה היינו כי חזק ממן כביכול אי הקב"ה יכול להוציאם ממש יעוז, והיינו משום שדברו על הקב"ה, שאינו יכול לעוזר להם, ויתכן לומר ביותר דכוון שככל הבריאה של צומח וד้อม הכל הוא מהקב"ה, ומבואר אחד נבראו, ע"כ אין מקום לחלק זה, והפוגע בהם כדבר נגד הקב"ה.

אלא דיש לעיין בזה מדברי הגמ' בברכות דף יט ע"א, אמר רב יצחק כל המספר אחרי המת כאילו מספר אחר האבן איך אמר דלא ידע ואייכא אמר דידעו ולא אכפת להו, והקשתם שם הגמ' אני והאמר רב פפא חד אישתעי מילתא בתורה דמר שמואל ונפל עליו קנה גדול וכבד, ותירצתה

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

הגם' שאני צורבא מדרבן דהקב"ה הצע ביקריה, ומוכח דעת איסור משומש הוא אחר האבן, וקשה מדברי הגם' בערכין דכנראה דcen יש איסור, וכיה'ג כתבו להקשות בפני יצחק זוט ונדף בחידושי הגאנונים בהגליות של העין יעקב ובפרדס יוסף בפרשת מצורע (יד ב סוף אות ב) שמדובר הגם' בעירובין דף טו ע"א מוכח שיש איסור הוצאה שם רע אפלו על אבניים, וייל' דבאמת תלייא פלוגתא דהרי איכא ב' איכא דאמריו ולא אמרינן לדינה דהוי אחורי האבן, ושוב ראייתי מה'ג שכחוב בשיעורי מラン הגראייש אלישיב צוקייל (הדפסת הגרב"ץ קוק) שכחוב שם, זהו דוקא למ"ד אין המתים יודעים אבל למסקנה דהמתים יודעים אסור לספר לשון הרע אחר המת, וכחוב עוד שימוש'כ בשווייע או"ח סימן תר"ו ס"ג, תקנת קדמוניינו וחרם שלא להוציא שם רע על המתים לא שבלא החרם היה מותר להוציאו שם רע על המתים אלא בא להוסיף שיש בזה גם חרם, עכ"ד, אלא דבחורה שם כתוב להעיר הגרב"ץ קוק דהרי סוויס זה תלי באיכא דאמריו, וא"כ א"ל לדינא איינו תלוי בזה, אבל מ"מ ייל' כמ"ש דכיוון דהוא פלוגתא, א"כ ייל' כאן מה' הסוגיות, ולдинא נקטינן להחמיר בזה, וראה עוד בזה בשוויית משפט צדק (ח"א כרך ב' סימן עח) שכחוב להוציא מכמה דוכתי בש"ס שמתיים אכפת להם בכבודם יעוז, וע"ע בשוויית אז נדברו חלק יד סימן סח במוש"כ בזה. וע"ע בגין יהודע בברכות שם, ויש עוד להאריך.

ואולם גם מש"כ לחדש שהאיסור לדבר על מה שהקב"ה ברא, לא נראה הכוי מדברי היח' שבחatz חיים בהלכות לשון הרע (כלל ה' סעיף ז'), כתוב בשם היראים שכחובם שאסור להוציא דיבה על חבירו כך אסור להוציא דיבה על חפציו, ומ"מ ייל' דהכא מרגלים שאין וכמו שסביר באגמ' דהוא לא כמ"ש, ומ"מ ייל' דהכא מרגלים לא נתכוונו אלא לבושתה של ארץ בסוטה דף לד ע"ב ארחבי"א מרגלים לא נתכוונו אלא לבושתה של ארץ ישראל כתיב הכא ויחפרו לנו את הארץ וכתיב התם וחפורה הלבנה וכו' יעוז. וכיון שכן א"ש שנתקוונו לארץ ישראל שאני, ואינו דומה לסתם דומות. וכן נראה מדברי רש"י בסנהדרין דף קי ע"ב שכחוב לבאר שם דברי הגם' שעשרה השבטים אין להם חלק לעולם הבא והיינו דלימות המשיח לא יקבלו משיח עם שאר גלויות לפי שישיבו בגנות ארץ ישראל וכמו שנענשו המרגלים.

ועתה מצאתי דכיסוד הדברים שכחובתי, כן הוא דעת המשנה הלכות והוא יד בكونטרס קב ונקי (תשע"ב) שהביא מדברי רהא"ש באורחות חיים (אות

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

פג) שכח אל חוציא דיבה ולשון הרע על שם בריה ומוכח מדבריו שאין לדבר לשון הרע על שם בריה שברא הקב"ה בעולמו, ו אף על דום וחיות עופות ובהמות.

ו עוד בסתירת הגמ' ייל ע"פ מש"כ הגרנ"ק בחוט שני (לשון הרע עמי' שננו) שיסדSCP האיסור הוא דוקא אם כתוצאה מן הדיבור על החפש יש גנאי ונזק לבעלי, אבל כשהאין שם גנאי ונזק לבעליים של החפש אין איסור לשון הרע בדיור על גנאי של החפש, וזה נלמד מהטה המרגלים שע"י שדיboro גנאי על ארץ ישראל גרמו בכך שלא ירצו להיכנס לארץ ישראל, וזה גנאי כביכול שנתן את הארץ לישראל, והביאו שכן כתוב הגרי"י פישר צ"ל באבן ישראל (עה"ת פרשת מצורע עמי' קכ) שמה המרגלים נלמד איסור דיבור על אחרים רק כדי על אחרים יעוץ, וכיון שכן לפי דבריהם ייל דיש לחלק שפיר בין המרגלים לסתם דום, וממילא ליכא סתירה לדברי הח"ח.

ואולם כן כתבו הגרנ"ק והגרי"י פישר, אבל מצאתי לזכני מラン החיד"א זיע"א שכח בספר דבש לפי שיש איסור לדבר על דום אף שלא יגרם נזק וגנות לבעליים, וכן הביאו שבס' שיחות הסבא מסלבודקה (ח"א עמי' רסד) כתוב שלימדנתנו התורה בטעות המרגלים שאיסור לשון הרע הוא שידבר האדם כראוי ולא יוציא מפיו שם דבר גנות ודבר זה שייך גם בדיור על הארץ ובdomם, יעוץ והיינו כמו' באילת השחר עה"ת, וכן נראה מבואר ממש"כ במדרש רבה (פרשת כי תצא פרשה ו/or ט) שאף שנאמר לא תלך רכילה בעמך מכל מקום אף על נקרי אין לספר לשון הרע כיון שהמתרגל לדבר לבסוף יספר לשון הרע גם על עמך יעוץ.

והביאו שכן הוא דעת החפש חיים מעשה שהיה שהובא בס' זכרון גבריאל (עמי' תרמא) שמספר הגרי"ד סאלוייציק ששמע מיהודי שהתראה בבית החפש חיים בשבת, והגיבו להם שחזור במקום לחם לבן, ו אמר שחילם השחזר לא טוב, והח"ח הביא מיד שלשה דברים במלעת הלוחם השחזר לא, והוסיף שכן מה שאמרת, זה לשון הרע, ואמר הגרי"ד שמקור דברי הח"ח הוא מהMargin'ים יעוץ, ובע"כ דיש איסור אף לפי הח"ח, וייל דברמש"כ בח"ח אין כוונתו להפקי הפקר כמו' בתקילה, אלא כתוב שהוא חידוש שאף על חפציו אין לדבר.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

במש"כ לדון בדיין יין נסך, יש לדון מה הדין במיין ענבים, הנה זה הלווי בכל גדרי ודיני מיין ענבים לכל התורה כולה.

הנה בפרק סוף תפג כתוב בשם שוויית מהר"ש הלוי סי"ד שלא יוצאים בין צימוקים יד"ח כיון שאינו משמה ובדר' כסות בעין שמחה, אבל בפרי חדש כתוב שיווצאים יד"ח, ובחק יעקב כתוב שמהר"ש הלוי כתוב שכ"ד שלכתהילה בעין משכר אבל ברור שיווצאים בו יד"ח.

וכן מצינו הרבה ראשונים דס"ל דיווצאים יד"ח בין מגיתו יד"ח בד' כסות, בן כתוב בריע"ץ גיאות בהל' פסחים עמי' שטז וז"ל: אחד חי ואחד מזוג אחד חדש ואחד ישן, פירוש בין שהיין חי מאין מזיגה בין שהוא מזוג בין שהוא חדש בין שהוא ישן צריך שישא בהם כדי רבייעית ואפילו מזוג נמי צריך שישא בו מן היין רבייעית, ורביה אומר עד שישא בוطعم ומראה פ' החדש והישן עומד פעים שלא נמצא בהםطعم ומראה, חדש שעדיין אל הגיע לכלל יין, ישן שנתיישן הרבה עד שיכoon טעם ומראה והלctaה כתיק דהא אמרין ב"ב צז: סוחט אשכול של ענבים וכ"ו עכ"ד הרי שיווצאים יד"ח בד' כסות בין מגיתו, וכן כתוב במאמר חמץ לרשבע' בדיני ארבע כסות אותן קטו, ושכן איתא בירושלמי בפרק ערבי פסחים פרק י' הלכה א' וז"ל: יוצאיין בין מבושלידי ד' כסות וסוחט אדם אשכל של ענבים ואומר עליו קדוש היום, דהא קימיל מגתו לא יביא ואם הביא כשר וכיון אדם הביא אותן במים, שהרי אמרו בגמרא כל שיש בוطعم יין ומראה יין עכ"ד, וכן כתוב בספר העיטור عشرת הדברים הל' מצה ומרור דף קלב ע"ב אבל יין מגתו מקדש דתניא יין מגתו לא יביא ואם הביא כשר וכיון אדם הביא כשר אנן אפילו לכתהילה נמי עבדין, וכן דורך צימוקים ושורה אותן במים, שהרי אמרו בגדרא כל סוחט אדם אשכול עם ענבים ואומר עליו קידוש, ואם שתאו חי יצא אבל ידי הירות בד' כסות לא יצא, ודוקא בינינות שלהם אבל בינינות שלנו יצא עכ"ד, הרי לנו שיווצאיין יד"ח בד' כסות בין מגיתו לכתהילה.

ואמנם בספר העתים סימן קן נראה דהוא לכתהילה דוקא היכא דין לו יין אחר יעורי. וכן כתוב כיוצא בזה במחוזר ויטרי הלכות פסח סימן סד שהוא כשר לכתהילה במקום שא"א יעורי, ומ"מ הרי דהוא כשר, וכן נראה ממש"כ בראשית ה"ב עמ"ס פסחים סימן תקכה בשם הבה"ג יעורי. ועיין עוד בשוויית חכם צבי ליקוטי תשובה סימן קיז.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

והנה איתא בבב"ב דף צז ע"ז סוחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום, וכותב במאירי בברכות דף לה דעתך שאין לו מעלה אין המשמח ומסתבר שגם שהוא ענבים שאינם סועדים את הלב מ"מ ברכתו הגפן כיין, וכן כתוב בבב"ג זוז"ל: סוחט אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום הויאל ובגי נזיר קרווי יין דכתיב מכל אשר יעשה מגן היין, וכ"כ הריאי"ץ גיאות בשעריו שמחה הלכות קידוש, כלומר אחר שתיקנו ברכיה מיוחדת על היין מפני שהוא סעד ומשמח וمبرכים על המין הגפן ע"פ שעדיין לא נעשה יין כיון שגם הוא קרווי יין עכ"ד, ובשו"ע סימן ערב ס"ב מבואר לדינה שני מגיתו מקדשין עליו וסוחט אדם אשכול ענבים ואומר עליו קידוש היום

ואמנם כתוב הגרשז"א בשו"ת מנהת שלמה (סימן ד') שכ"ז דוקא במיין ענבים שהוא ראוי להיות יין שהוא סעד ומשמח משא"כ מין ענבים משוחזר שממעטים ע"י אידיית המין עד שהוא נשאר תמצית שהוא רק אחד מהמשה מה שהיה קודם ולאחר זמן כזה כבר מיועד למכירה מוסיפים עליהם מים עוד ארבע חמשיות כשייעור שהיה קודם ו גם הטעם חוזר להיות כמעט כמו שהוא קודם, כיון שאוותם ארבע ידות של מים אינה עומדים וגם מעולם לא עמדו להיות יין אין לבך ע"ז בורא פרי הגפן, ריעו"ש וכן הוו"ד הגריש"א,

הנה מצינו לכמה מגדולי ההוראה שפסקו בדיין מין ענבים של ימינו שנוטנים בתוכו חומר משמר או חממים אותו באופן מסוים או מוציאים ממנו את האלוכהול באיזה אחר, ושארר תחבות שישאר במצבו הרגיל ולא יתסוס, שכיוון שאינו יכול להיות יין המשכר לעולם, בטל ממנו שם היין וברכתו שהכל נהיה בדברו, כן כתוב הגאון רבי גרשון לפידות זצ"ל ונדרפס בספריו משנת רבי גרשון וכן מפורסם דעתו של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

ואמנם דעת רוב הפוסקים שמיין ענבים לא איבד דין יין וראוי לקידוש והבדלה ולד' כסות, וכן כתוב בשו"ת אור לציון חלק ב' פרק מו תשובה יג, וע"ע בספר אור ההלכה ח"ה עמ' ר' ר' במאה שהאריך בזה, ובשו"ת יהוה דעתה ח"ב סימן לב שכתב לדינה שיווצאים יד"ח קידוש אפילו במיין ענבים מפוסטר.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ואיכא הרבה נפק"מ לדינה בכל דין מין ענבים אם מין ענבים פוטר יין או לא, א). דהנה בשו"ע סימן קעד סעיף ס"ב, יין פוטר כל מיני משקין, וביאר בלבוש ס"ד, מפני חשיבותו של יין קבוע ברכה לעצמו, וכתב בספר הליכות שלמה (פסח פרק ט' אורחות הלכה הערה 78) שה"ה במין ענבים, וכן כתב בחוט שמי (ברכות שם סק"י) וכן השיב הגרח"ק והוא"ד בספר שאלת רב (ח"ב עמ' רס"ד) שמיון ענבים פוטרשאר משקין, וכן כתב בחזון עובדיה (ברכות עמ' עד) בפשיות, וכן כתב בהלכה ברורה (חלה ט' עמ' צב) וביאר שהרי דין מין ענבים כיין יעוז.

אבל בספר שבות יצחק (שם פרק יא אות ב) הביא מהగריש"א זכ"ל שמיון ענבים אינו פוטר, וכן כתב בספר הזכרון דרור יקרא (עמ' רב) בשם בעל השבט הלווי, וע"ע בשווי"ת ויישמע משה ח"א עמ' עח.

ב). וכך גם נפק"מ אם יש דין קדימה למין ענבים, וע"ע במש"כ לדzon כה"ג באבני ישפה, ובספר ברכת ה' ח"ג סימן יב, ובספר גם אני אודך תשובה הגר"מ גבא (ח"א עמ' קט) כתוב שהשיב לו בזה הגרח"ק שיין קודם, ויש עוד להאריך בזה מראיות מדברי הפוסקים.

ויעוז עוד בගא"א שכותב הגר"מ גבא שליט"א עוד נפק"מ בזה לגביו סוכות אם מותר לשתו מין ענבים מחוץ לסתוכה, ד). עוד כתוב שם לדzon אם מותר לשתו מין ענבים בערב פסח, וכן למקפדים בגילוי בין האם מין ענבים גם שייך בזה, ה). עוד כתוב שם לחקור לעניין שילוח מין ענבים שאשתו נדה שבשו"ע יו"ד סימן קצב סי"ג מבואר שאסור לשולח כוס יין של יין האם הוא הדין מין ענבים. ואמנם בזה כתבו בפוסקים להאריך לווצר שגם מין ענבים הוא בכלל יין, וכן כתבו לדינה בפסקים משנה הלכות נדה (פרק ה' סעיף עד) שאיסור שיגור הכווס לא רק בגין אלא גם בכל משקה חשוב ומשקה חשוב נקרא רק משקה המשקר כמו יי"ש ובירחה וכן מין ענבים חשוב משקה אבל לא תה וקופה ומין תפוזים וקולה יעוז, וכן הו"ד מרן הגרי"ש אלישיב בספר אוצרות הטהרה (עמ' תתקה) שמיון ענבים גם נקרא יין, יעוז, וכן הו"ד מרן הגרח"ק בקובץ מה טוב או הלי"ך יעקב (ח"ד עמ' תקלה) שמיון ענבים הרי הוא כיין. יעוז ובספר אוצר הרחבות (פרק יט ס"ג).

ואמנם מצתי בזה בספר אבני שהם (סימן קצה ס"י סק"א בד'ה מאירך) שנראה מדברי הרשב"א שלא אסרו אלא בגין מפני שהוא מרגיל לערווה

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

וכיוון שמיין ענבים אינו מרגיל לערוּה אין לאסול, וכמו שמיין צימוקים מותר, יעוז'ש עוד במא שביאר בזה, וכן כתוב בפשיטות בספר פתחי תשובה (סימן קצחה ס"י) שמיין ענבים אינו בכלל יעוז'ש. וכן נקט בספר שמוועת חיים (פרק ערבי פסחים סימן סא אות ט) שייל שבאמת רק נאסרין מפני שהוא משכਰ וחשוב טפי וע"י יהא יצר הרע, אבל מײַן ענבים אפשר דשרי יעוז'ש. ויש עוד להאריך בכ"ז, ומ"מ נפקא לנו עוד נפק"מ בדיין מײַן ענבים האם הרי הוא בכלל משקה חשוב או לא, ועיין עוד בספר טהרת הבית ח"א להגר"ע יוסף זצוק"ל מש"יכ בגדיר האיסור לשלוח לאשתו יין, ויש להאריך עוד כ"ז במקומו, ויהי רצון שיראה אור בקרוב בספר שעריו יוסף בהלי' נדה.

ו). וכן כתוב שם נפק"מ כדיין קידוש במקום סעודה, והביא מש"כ בזה בשו"ת ריינ דוד ח"ג סימן ייח שה"ה למײַן ענבים, ובמש"כ בשו"ת נשמת שבת ח"ב סימן קכא, וע"ע בזה בארכיות בספר דור המלקטים סימן רע"ג ס"ה מה שהביא בזה. ז). וכן ייל נפק"מ לגביו תשעת הימים, ח). וכן יש לומר נפק"מ לגביו ברכת שהחינו. ט). וכן יש ללמד ממש"כ במק"א לדzon לגביו ברכת על המchiaה אם פוטרת על הגפן או לא, דלאוורה תלוי האם מײַן ענבים הוא סעד או לא, יעויין גם אני אודך מתשובי סימן ח' שכתבי עמש"כ בשו"ת דברי בניהו חלק לב סימן טז כדיין ברכת על המchiaה אם פוטרת אף את על הגפן או לא, שהנה בשו"ע או"ח סי' ר"ח סי"ז שם ברך על היין ברכת המזון במקום 'על הגפן' יצא, עי"ש. והטעם משום דיין זיין וסועד הלב. ובבארא היטב סקכ"ג הביא דה"ה ברכת על המchiaה פוטרת כדייעבד את היין, וכ"ה לדינה בכיה"ח סקפ"ט להלכה. אלא דכ"ז לעניין יין ויש לדzon מה הדיין לעניין מײַן ענבים, אם נפטר ג"כ כדייעבד אם בירך עליו על המchiaה. וכת"ר האריך בזה מדברי הפוסקים, והביא מש"כ בס' ברכת ה' (ח"ג פרק ח אות יז) שגם מײַן ענבים הוא סוער את הלב והראיה מדמברכים ע"ז הגפן יעוז'ש, ועוד.

ובשיעוריו הגרי"ש אלישיב זצ"ל למסכת ברכות דף ל"ה ע"ב מובא בשםיו דמיין ענבים אין דין כיין دائנו מסעד סעד, ואיןו נפטר בעל המchiaה כיין, ומותר לשתוו בערב פסחים ואינו מועיל לקידוש במקום סעודה. וכן דעת הגרש"ז אויערבאך זצ"ל במנחת שלמה ח"א ס"ד. אבל בשם הגרא"ח קנייבסקי שליט"א כתבו דמיין ענבים דין כיין מסעד סעד.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ובזה אמר אחיו הכהן רבי אליהו פורה ני"ו מה"ס מאלפי זהב ושה"ס מדנפשה להוכיח כדעת הגר"ח קניבסקי דמיין ענבים דין כיין, דהנה הא אמרו בgam' ברכות דף ל"ה ע"ב דהטעם דمبرכים על יין ברכת בפה"ג משום דהוא מסעד סعيد, ולהכי קובל ברכה לעצמו, עי"ש. ומדמברכין על מײַן ענבים הגפן ש"מ דהוא מסעד סعيد, אך הגרי"ש אלישיב אמר לדוחות, דכיון שהוא ראוי להיות סعيد ג"כ כללווה חז"ל לברך עליו הגפן, ע"כ. אך הנה פירוש "سعيد", כתבו שם הראשונים, ריטב"א מאירי שיטמ"ק ועוד, דהינו שהוא מחזק הלב כדכתיב "וסעדו ליבכם", [ויזין] הינו רק שהוא ממעט הרעב], עכ"ד. והנה מצאתי כי מחקרים בדקו כי מײַן ענבים יש בו את התכונות של היין והוא מחזק הלב ומונע מחלות לב, ומעתה הרי גם מײַן ענבים בכלל במסעד סعيد, ושפיר נפטר הוא בעל המchia, וכדעת הגרח"ק. ועכ"פ לא נפקא מדין ספק, וספק ברכות להקל, ושב ואל תעשה עדיף. עכ"ד. ויש עוד להאריך בדבריו. י). וכןו כן יש לומר נפק"מ לעניין פורים אם יוצא יד"ח במײַן ענבים, ולענ"ד בכח"ד ברור דלא מהני, וכן מצאתי בשו"ת שבט הלוי ח"י זימן קוז ובהליכות לשם פורים פ"א אותן ואולם בספר נתעי גבריאל פורים המשולש פ"ט טות יא כתוב שיוצא, ובספר מועד הגר"ח ח"א תשובה בשם השיב הגרח"ק שיוצא רק אם משכר, ואולם ממש"כ בקונו' שעריו יוסף פורים מהדורות תש"פ סימן כ אין הכהנים משתמשים שבשו"ת דובב מישרים (ח"א סימן צ"ב) הקשה איך מותר לכהן להשתכר בפורים הרי מהרה שמא יבנה המקדש, ויהיה פסול. והבאנו שם כמה תירוצים, ולכאורה ייל' שיכول לשთות מײַן ענבים, ואמנם לא מצאנו בדברי הפוסקים לתרץ כן, ויעו"ש עוד, וכח"ג קשה גם לגביليل הסדר דבעינן שייהי מורה הורה ויועיין בבאר יוסף משה'כ לי הגר"ג הכהן רבינובי'ן שליט"א (עמ' נט) מש"כ לדון בזה, והבאתי משה'כ לעג'וק"ל, וא"כ לכאהורה גם בפורים יש לחוש לכך, ומה"ט יש פורים רוב, ראה מה שהבאנו בארכיות בקונו' פורים רוב עי"ש. וע"ע במש"כ בಗליון תורה הקרבנות אדר תשפ"א ובמש"כ ע"ד ויידפס בס"ד בגא"א מתשובתי חלק ה. ויש עוד להאריך בכ"ז בפנ"ע.

וכן במא שהבאנו בשם מרן הגריש"א שאם שותה מײַן ענבים אין איסור של שכבות בתפילה, וא"כ לכאהורה ה"ה לגבי ההוראה, בספר אב בברכה עמ' רצוי השיב הגרח"ק שאסור רק אם משכר, וממילא מײַן ענבים שאינו משכר אין איסור, וממילא ה"ה לגבי תפילה, אבל ס"ס אין ראייה לגבי

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

מיין ענבים דלא חשיב יין, אלא דסוי"ס אינו משכבר, וע"ז לא נאמר האיסור, ובמנם בספר חוט שני (ר"ה עמ' שפ"ד ס"ל להגרנו"ק שיש להחמיר במיין ענבים, וע"ע במש"כ בזה בשוו"ת אبني דרך חלק יי' סימן קיב, ובשו"ת השואל ח"א סימן ליה. יא). וראיתי למי מהעיר שהרי אין אומרים שירה אלא על היין כמבואר בברכות דף לה ע"א, והרי על מיין ענבים לא שייך בניסוח על גבי המזבח, ובמנם סוי"ס הרי חשיב יין, מ"מ הרי הגרש"א העיר שהרי כתוב בפסוק (תהלים קד טו) ויין ישמח לבב אנווש, בסתמא על כל מה שנקרה יין על פי דין תורה ולמיין ענבים איכא דין יין כדחיזנן ממה שבברכים עלייו בורא פרי הגפן ומדפרט שאר משקין כיין וכן לסוברים שבשתיית רביעית יין חשיב קידוש במקום סעודה סגי ברביעית מיין ענבים לשמחת החג. ומ"מ ייל' שלגביה דין שירה על היין שני, ולענין הטוב והמטיב שני. ויש לפלפל עוד בזה.

וכן ייל' עוד נפק"מ לגבי דין יין נסך, האם ה"ה במיין ענבים, ובספריו שעריו יוסף בהל' העסקת עובד זר בבית ישראל עמ' 106 הבאו דברי הפוסקים לאסור בזה דהוי יין נסך, ובמנם תלוי בדיון פיסטור האם חשיב כבישול וזה ליכא בו דין יין נסך, והנה בדיון יין מפורסם נחלקו גדולי הפוסקים האם הוא נקרא יין מבושל או לא, שבשו"ת מנהת שלמה (ח"א סימן כה) כתב לאסור, וכן הו"ד מרן הגריש"א בספר קידוש כהلاقתו (עמ' רכט) וכן כתב בשוו"ת אז נדברו (חלק יב סימן ג' בד"ה וכתבנו) שלא חשיב בישול, משום שאנני הטעם אומרים שאין משנה כלל טעם היין הטבעי, יעוז, וכן כתב לדינה בשוו"ת אור לציון (ח"ב פרק כ' סוף העראה יה) שאף שהשיב מבושל לענין ניסוון למזבח, מ"מ לגבי יין נסך לא חשיב יין מבושל, ואפילו שבשו"ע יו"ד סימן קכג ס"ג כתוב השו"ע שיין מבושל שנגע בו העכו"ם הרי הוא מותר ומאמתי נקרא מבושל משחרתיה על גבי האש, הרי שיין מבושל אין להתריר, אבל מ"מ בגדר הבישול כתוב בש"ך בשם רהשב"א והר"ן שבעין שיתמעט ממידתו על ידי הרתיחה והרי יין מפורסם כיון שהוא מהחומר בכלי סגור אינו מתחמעט כלל, ולכן אין להקל בזה, וכן כתב לדינה בשוו"ת משנה הלוות (חלק יב סימן לד) שיין מפורסם לא נקרא מבושל, כי לא מספיק רתיחה בלבד יעוז, אבל בשוו"ת אגרות משה (חו"ד ח"ג סימן לא) ובשו"ת מנהת יצחק (ח"ג סימן א) להקל, וטעם שלא בעין מدت חום של יד סולדת וכמ"ש הש"ך שיתמעט משחו שהרי סוי"ס יש מיעוט של משחו, ובמנח"י כתוב שהרי סוי"ס על מבושל לא גזרו. וזקני הגה"צ רבבי אליהו פורת טהרני שליט"א בספרו אורה של השבת (עמ')

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

160 בהערה מס' 14) כתוב שהמיקל עכ"פ יש לו על מה לסמוק, וציין שם למש"כ בשו"ת יביע אומר ח"א הי"ד סימן טו. וע"ע בשו"ת יביע אומר (ח"ח יי"ד סימן טו, ובח"ט או"ח סימן קח אותן בלבד) שלדיינה אינו אסור במגע גוי, ומ"מ המהמיר תע"ב אבל התורה חסה על ממון של ישראל.

ומ"מ בכח"ג שאיננו מפסוטר והוא מין ענבים טבעי, הנה בקונטרס ידי כהן יעבדوك עמים עמ' קעה כתוב לאסור בזה כיין צימוקים שנאסר במגע גוי כמבואר ברמ"א יי"ד סימן קכג סי"א בשם המהרב"ח סימן מא יע"ש, וכן כבר כתוב בשו"ת אבני ישפה ח"א סימן קן וכמ"ש בשו"ע יי"ד סימן קכג סי"ז שמשנפרד החרצים והזגים מן השקה נהוג דין יין נסך יע"ש ושכנן כתוב בשו"ת אגרות משה הי"ד סימן נ' וכותב שם שימושה מין ענבים אינו ראוי לניסוך ע"ג המזבח ולכן לא שייך בו מגע עכו"ם אין הדבר כן שהרי יין מזוג ג"כ אינו ראוי למזבח ובכל אופן שייך בו יין נסך יע"ש, וכותב שם שם שלא נהגו בו איסור י"ל שבמין ענבים כיוון שא"א לשמור אותו לזמן מרთתיכים אותו ומילא לא שייך בזה דין יין נסך יע"ש עוד, וכן נראה שם לא התבשל אסור בשו"ת חזון עובדיה מהדו"ק ח"א עמ' צב יע"ש ובהא השיב מרן הגרח"ק (שם אותן ו) לא שמענו, אולם לענ"ד נראה דיש לחלק בין סוג המין ענבים, וכן השיב שם הגר"א נבנצל באות יד שיכول להיות שהוא כמבושל שאין מנמכים אותו. טזבה י"ל לדעת מרן הגרע"י במין ענבים שברכתו שהכל, מילא לא יהיה בו איסור של יין נסך. ויש עוד להאריך בכ"ז בפנ"ע, ואמן הגר"ע פריד שליט"א אמר לי שגם במין ענבים יש דין יין נסך.

ואמן יש פוסקים דס"ל שאין מברכים ברכות הטוב והמטיב על מין ענבים כן כתוב בשו"ת אור לציון (ח"ב פרק מו סעיף יג) שאין מברכים ברכות הטוב והמטיב על מין ענבים אלא על יין בלבד, ובהערה שם כתוב, כן נראה שכיוון שאין המין ענבים מבשם ומשמא אין מברכים עליו ברכות הטוב והמטיב, ובסוגרים עגולות שם הוסיף, שאף על יין שיש בו סוכר מברך הטוב והמטיב אף שלפי דעת הרמב"ם בפרק קט מהל' שבת הלכה יד אינו ראוי לקידוש שהמנagg בזה דלא בדברי הרמב"ם וכמ"ש ברמ"א סימן ער"ב ס"ח ויוע"ש עוד בכח"ח סקל"ח. עכ"ד, וכן כתוב בשו"ת חי הלוイ חלק י' סימן לא אותה ז' שביעין שהיין הראשון והיין השני יישן ולא מין ענבים יע"ש עוד בכל דין ברכות הטוב והמטיב.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ואמנם בדעת תורה (סימן קעה ס"ו ס' א) מבואר שעיל יין צימוקים מברך הטוב והמטיב ונראה שה"הعلمץ ענבים, וכשה"ג נראה מדברי השו"ע הרב סימן קעה ס"א יע"ש, וכן כתוב בספר אשל אברם סימן קעה ובאחרות חיים ספינקא סימן קעה אותן וכן מבואר בכה"ח שם סק"ב שעיל יין צימוקים מברכים הטוב והמטיב, ואולם במשנ"ב סימן רעב סקכ"ב כתוב להביא מחלוקת אם מקדש על יין צימוקים מבושל, וז"ל: מותר לבשל הצמוקין ולסנן היין ולקדש עליו, ויש מהMRIין דלא נקרא יין עד שייהי תוסס ג' ימים אחר בישול הצמוקין עכ"ד, ומ"מ ראוי לחכמי ורבני בית ההוראה אהבת שלום שכתו שכיוון דהוה מחלוקת הפוסקים הווי סב"ל, ואמן בפסק"ת סימן קעה אותן נקט שיש לברך גם על מין ענבים ע"פ הדעת והא"א, והمبرך כן יש לו על מי לסמן, אם מתקיים בזה שאר התנאים המבוירים שם.

וכן הסיק לדינה בספר מעدني אשר (סימן עב) וכותב להביא ראייה מדברי הגמ' בסנהדרין דף ע' ע"א טרחה לבאר לגבי איסור שתיתת יין בסעודה מפסקת שלפני תשעה באב ולגבי בן סורר ומורה שرك בינו משמח יש איסור ולא בין מגיתו, ומבוואר שלגבי שאר דין אין חילוק כי לא חילקו לגביו שאר דין כמו הכא לגביו ברכת הטוב והמטיב.

וכן בספר אגרת הפורים (עמ' קיח בהערה יז) כתוב ששמע מהגר"ח קנייבסקי שליט"א שמסתיימת הפסיקים שכתו (עי' רמ"א ס"ב) שאף על יין חדש מברכים ממשע שאף מין ענבים בכלל עכ"ד, והביא שם עוד מש"כ בא"ר שם סק"ד בשם הכלבו והתשב"ץ שכל שלשים يوم לتأسيس מקרי חדש עכ"ד והרי בתחילת הל' יום אינו אלא כמיין ענבים, ושכ"כ באבני ישפה הנ"ל בשם הגר"ע קרלייז שאף מין ענבים חשיב יין לגביו זה משומש לא פלוג רבנן. וכן כתוב בספר אור ההלכה (ח"ה עמ' רמא הערת מט) שמעידים שמנาง מラン הגר"ח קנייבסקי שליט"א אחרי ששותה היין של הקידוש מביאים לו מין ענבים והוא שותה ומברך הטוב והמטיב.

וכן כתוב בספר אמר הטוב והמטיב (עמ' מג) שכן שמע שדעת הגרח"פ שיינברג שם מקדש על מין ענבים ושותה יין זה בתוך הסעודה שיכול לברך הטוב והמטיב, וכן ששמע שס"ל להגאון רבי יעקב ישראל פיישר זצוק"ל, וכן הובא בספר זואת הברכה (עמ' קעג) דעתו, ומש"כ כן בשם הגרח"פ שיינברג זצ"ל הובא בחידושי בתרא על המשנ"ב סק"ב בסו"ד, שנראה שمبرך הטוב והמטיב גם על שינוי מין ענבים דמדינה יין הוא ואף

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

דלא משמח, לא פלוג רבען כיון דיין הוא לכל דבר, אבל מײַן למייך הויל' כמטוב לגרוע ורוק בלהפֿך יש לברכּ עכּ"ד. וכן כתוב לדינה בשוו"ת אמרי בינה סימן ל' שיכول לברכּ שטוו"ס נקרא מײַן ענבים יין, ולפי הנהוג לברכּ בורא פרי הגפן על מײַן ענבים לא גרע מײַן תוסס. יעוז' בארכיות בכ"ד. וכן כתבו עוד הרובה פוסקים, וישנם עוד פוסקים דס"ל דאפשר לברכּ אף בשני סוגים מײַן ענבים כן הובא בקובץ אור תורה (תשנ"א עמ' תחלב) בדברי הנאמ"ן שליט"א שלדעתו אפיקלו אם הראשון יין והשני מײַן ענבים יכול לברכּ על השני הטוב והמטיב שאיכא דנicha ליה במײַן ענבים טפי וכ"ש איפכא, וכן כתוב בקונטרס ברכת הטוב (עמ' כ) בשם הגר"ם מאוזוז שליט"א. וכן כתוב בספר יוסף לך (מועדים ח"ב עמ' קלג) הרי לנ' דaicא ביה שמחה, אבל מ"מ לכאה לית ביה משום שכורות, ועוד בכל דין הטוב והמטיב במײַן ענבים, הארכתי במק"א, ובס"ד מקוה שבקרוב הדברים יראו את אור הדפוס.

וכן יש נפק"ם לגבי להשתכר בו בפורים, האם מהני לשותה מײַן ענבים בפורים ולצאת יד"ח חייב איניש, ואמנם בגדר המצווה הניל' הארכתי בארכיות בكون' שעריו יוסף בדיני חייב איניש לבסומי בפוריא שנת תשפ"ב יעוז' בארכיות, ומ"מ שם הבאתי לגבי מײַן ענבים פשוט לדינה שלא יוצאים ידי חובה בפורים במײַן ענבים, כיון דאף אם נימא דהוא דבר המשמח, אבל מ"מ אינו מביא לידי שכורות, וחזיתוי שנשאל בזה בשוו"ת שבט הלוי (חלק י' סימן קז אות ב) וזו"ל: אדם שאינו שותה יין כלל בכל השנה רק מײַן ענבים אם צריך לכפות עצמו בפורים לשותה יין גמור או שיוציא גם במײַן ענבים, ואם צריך יין ממש כמה השיעור שצורך לשותה, אם צריך לכחה"פ רבייעית. אם אינו שותה יין כל השנה מטעמי בריאות כעין לחץ דם וכח"ג פשיטה דאיינו חייב, ואם מטעמי רצון בעלמא, יראה מצווה אייכא בין ממש מטעם שמחה דין ישמח לבב אנווש אינו במײַן ענבים, והשיעור יראה כל שמה ששתה עושה עליו רושם של התוצאות שמחה כדרך יין, וזה גדר יותר מלמוד, ואין נפ"מ אם שותה זה בשיעור יותר מאכילת פרס, כיון שאין עצםשיעור יין המצווה, אלא התוצאה של שמחה עכ"ד, הרי לנ' דלא יוצאים יד"ח במײַן ענבים, וכן ראה במועד הגר"ח ח"א תשובה בשם שנשאל הגר"ח קניגסקי שליט"א אם יוצאים יד"ח לבסומי ע"י מײַן ענבים ושהיב אם משכר, אבל למעשה לא משכר ומילאלא יוצאים יד"ח, וכן הובא דעת הגרשז"א בספר הליקות שלמה (פסח פרק ט' אות יא אורחות הלכה 78) בשם הגרשז"א שאין יוצאים במײַן ענבים

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

לבסומי בפוריא שא"ז משכר יעוז, ועיין עוד בספר דור המלקטים פורים מה שהאריך ללקט בזה.

ובילקו"י פורים שם במילואים כתוב לגבי מין ענבים להביא מש"כ בספר מעדרני שלמה עמוד קכד בשם הגרשז"א שא" שלוועין שמחה בספר המכתרם ולכאורה נראה דעיקר הטעם הוא משום שלא יבוא לידי שמחה יתרה, וכן מבואר בתלמידי רבינו יונה בברכות (דף כא ע"ב מדפי הריב"ף) וכן כתוב בחידושי הריטב"א (שם) בשם רבו הראה"ה שרוב השחוק מגבר יציר הרע וראוי לו לאדם שלא יمشך אחريו יעוז, וכן כתוב במחזור ויטרי (עמ' 585) שמטיח הטע של זוכחת בכוטל ושוברו משום דכתיב בכל עצב וכיו' וכתיב עבדו יעוז, וכן כתוב ברוקח (סימן שנג) כתוב ע"פ מש"כ וגילו ברעדה (תהלים ב' יא) ואמרו חז"ל בברכות דף ח' ע"ב במקום גיליה שם תהא רעדה, ובגמ' בברכות דף לא ע"ב הובא ב' עובדות דהו בדחי רבנן טובא בבני היילולא דחבריהם ותברו כסא דמוקרטי טובא קמייהו להעzieבם, וכן הובא בביורו הגרא"א אבן העזר סימן קלא. וכן כתוב בראש"ן (ברכות סימן קע"ז), עכ"ד בילקו"י שם.

ואמנם חזיתי בזה למרן פוסק הדור הגאון רבי נסים קרליין זצוק"ל בחוט שני ראש השנה עמ' שפדר אות ג' שגם בשתיית מין ענבים יש לחוש שלא להורות אחريו גם הוא יין, עכ"ד, ויש להעיר דהא ס"ס אינו משכר, וכן שמווכח בדברי הגמ' בכריתות דף יג ע"ב יין מגיתו ופירש"י עד מ' יומ מתקן הוא ואינו משכר, וכן מבואר בדברי הרמב"ם בפרק א' מהל' ביאת מקדש הלכה א' יוז, וממילא נראה שאין איסור להורות אחريו, וכן ראייתי בזה לידי הרה"ג יוסף סעדו שליט"א בكونטרא אורוה ושמחה ענייני שיכור בתפילה ובהוראה בהערה ד' והביא שכן ראה שכותב להקל בזה בשוו"ת אז נדברו חלק ז' סימן ז' שכותב להקל בזה, ובמש"כ בזה עוד בשוו"ת אז נדברו ח"ח ס"ס מ' אות ג', ובמש"כ עוד בזה בשוו"ת קנה בשם ח"ד עמ' טז. ועיין עוד בכל גדרי חייב איניש לבסומי בקוני הניל.

וכן נפק'ם לגבי ברכת כהנים וכן הובא דעת מרן הגרא"ש אלישיב זצוק"ל שהכהנים יכול לשאת כפים אחרי שתנית מין ענבים ונקפ'ם בשמחה תורה, וכן כתוב בספר איש על העדה עמ' לד ובהערה שם כתוב שכן שמע מהגאון רבי בן ציון קווק שליט"א בשם מרן הגראיש"א.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

וכן נפק'ם לגבי הא דהמבדיל על היין שיהיו לו בנימ זכרים, האם הוא גם במיין ענבים, ובקובץ באר התורה מס' קסה הבאתי שם בתשובה מרן הגרח"ק זצוק"ל שהшиб להריה"ג אברהם הלוי פולק שליט"א, ששאל למרן הגרח"ק בזה"ל: **סגולת המבדיל על היין**, בגמרא בשבועות (דף יח, ב) מבואר שכל המבדיל על היין במוצ"ש יהיו לו בנימ זכרים ראיים להוראה, ומספר לי ידיך ששאלו את מרן שליט"א לאחד שהיה לו רק בנות, ואמר מרן שליט"א שיבدل על היין ולא על מיין ענבים. מבואר במחצית השקלה סימן רצ"ו ס"ק י', שעדייף שאחד יוציא את הרבים, משום ברוב עם הדרת מלך, א"כ רואים שאין עדיפות להבדיל על הocus בעצמו. ולכאורה כוונת הגمرا לאפוקי המבדיל בתפילה או המבדיל על חמר מדינה, וממלן שמיין ענבים לא בכלל המבדיל על היין. וכן, האם מועיל למי שיש לו כבר בנימ להבדיל על היין כדי שהיה לו בנימ ראיים להוראה. והшиб בזה"ל: חז"ל אמרו המבדיל על היין עכ"יד, הרי לנו דלווה בעין יין דוקא, וכן ראה מה שהאריך בזה עוד ידידינו הגאון רבי יצחק אוהב ציון שליט"א בעמיה"ס שערי ציון בספרו סגולות חיים.

ומ"מ לפיה השיטות שאפשר לברך הטוב והמטיב אחר מיין ענבים משום שהוא מביא שמחה, א"כ לכאהורה אפשר לצאת יד"ח גם במיין ענבים בלבד הסדר שאכן הוא משמח, וכמ"ש לגבי ברכת הטוב והמטיב הגר"ם מאוזו שליט"א ועוד, ואמנם הרבה פוסקים לא הסכימו בזה, כמו שהארכתי בזה לגבי ברכת הטוב והמטיב, שה' יעוזני להוציא הדברים בקוני שלם בפנ"ע בעזה"י בקרוב ממש.

וכן נפק'ם לגבי מיין ענבים בער"פ שאסור לשתו יין כמבואר באו"ח סימן תע"א ס"י מה הדין לגבי מיין ענבים, דהנה לגבי יין מגיתו כתוב בספר נתעי גבריאל פסח ח"ב פרק מט הערכה ז' בשם ספר ברכת הפסח סימן ט' סק"ח שיין צימוקים דינו כיין לגבי זה מהא דכתב הparm"ג בס"י תס"ז א"א סק"ח דכשהל ער"פ בשבת אם לא סינן הצימוקים בער"ש יסנן בשבת בבker כיון דרשאי לשתו יין משא"כ קודם הלילה, מוכח דין צימוקים כיין עיי"ש עכ"יד, ואמנם באשל אברהם מבוטשאטע,עהשו"ע שם כתב להקל בזה וז"ל: מעט לא ישתה. מה שאמרו חז"ל [ברכות לה, ב] דין פורתא מסעד סעד, י"ל שלא שירך כן רק בין ממש שסתמיות לשונם קאי על כך, משא"כ יין צימוקים גם שהוא כיין לכל מיל, י"ל שאינו סועד כיין ממש, ובפרט מבושל, שאולי גם יין ממש מבושל אינו סועד, ואולי

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

י"ל להיפוך דיין צמוקים גם טובא סועד כיון שבהרבה ממנו אין רק ערך שליש או שתות מעצימות הצמוקים שהוא הין עכ"ד, וכן בדעת תורה למהרש"ם שם נראה להקל בזה.

ומ"מ לגבי מיין ענבים לכאורה נראה דתלייא בפלוגתא הניל', ואמן הובא בשם מרן הגרה"ק זצוק"ל בהגדה של פסח דרך אמונה, שהשיב שלכאורה הווי כיין, וכן הו"ד בספר מועד הגר"ח ח"ב תשובה קנד יעוש, וכן הביא שם בהערה שכן הוא דעת הגר"א נבנצל שליט"א וכן כתוב בשורית משנה יוסף ח"ט ס"ס קיז יעוש, וכן הו"ד הגר"מ גروس שליט"א בקובץ תל תלפיות חלק סא עמי לא יעוש, וכן כתוב בנטיי גבריאל שם יעוש, וכן כתוב בפסקית שם.

אבל בספר שבות יצחק ח"ד פרק ייחאות יג, כתוב שמיין ענבים דינו כיין צימוקים ויש להקל בזה, ועיין עוד בזה בקובץ אליבא דהלהכתא חלק פח עמ' פ' שכותב כיווץ בזה בשם הגרה"פ שיינברג זצוק"ל שמיין ענבים קודם הסעודה אינו גורר כמו יין יעוש, ועיין עוד בזה בספר בית מתתיהו ח"ג סימן כא אותן ג' יעוש, ובגא"א מתשוביתו ח"א סימן ג' יעוש, וראה עוד בספר מקראי קודש פסח פ"א הערכה כו שכותב שם בזה"ל: והגר"א נבנצל שליט"א אמר לי, שלדעתו מיין ענבים הינו משבע, אך אינו משכבר. ולכן משתיית יין עלול להיות כאב ראש, אך משתיית מיין ענבים עלול להיות כאב בטן. וכן גם אין בו התכוונה שאם שותה ממנה הרבה הוי מיגר גרייר. ואגב זאת הוסיף, שישנה הוכחה שיין הינו משבע. שאמרו בגם' שרישי אדם להשקות פועליו יין, כדי שלא יאכלו ענבים הרבה. והרי יין הינו יותר יקר מענבים. אלא שבמעט יין יצאו פועליו שבעים, ועי"כ לא יאכלו הרבה ענבים. עבת"ד עכ"ל, ונראה לכאורה דיש להקל בזה יותר מיין דסוי"ס הוא לא מסעד סعيد, אבל לכאורה הוא כתרתי דסתרי אחר שיש עליו ברכה בפניע, שהרי מה שיין גורם ברכה לעצמו מפני שמסעד סعيد כמבואר בגם' בברכות בפרק חמישי א"כ ה"ה לגבי זה, ויש לעיין.

כמו כן יש לדון לגבי ברכת המזון האם פוטרת מיין ענבים, ובפוסקים בסימן קעד ס"ז הארכו בזה.

וכמו כן יש לדון לגבי מזגת מיין ענבים במים, והפוסקים בסימן רד ס"ה הארכו בזה, וכן לגבי לעשות קידוש על מיין ענבים לכתילה, וכן לגבי מיין ענבים משוחזר, וכן יש עוד נפק"מ בכ"ז.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ומ"מ האם יוצאים יד"ח בלילה הסדר לד' כוסות במיין ענבים רבים הדעות, ובאייא בזה בס"ד עיקרי הדעות, בשווי'ת אור לציון חלק ג' פרק טו תשובה ד' כתוב שלכתהילה מן הרاوي לקחת דוקא יין למצות ארבע כוסות. ומכל מקום מי שקשה לו, יכול לקחת מין ענבים. וישתדל שלפחות כוס אחת ישתה של יין. ויכול לערב בכוס חצי יין וחצי מין ענבים. ולנשים יש להקל לכתהילה לשותה מין ענבים. ושם בהערה כתוב שהרי מין ענבים המצוי הרי הוא מבושל, וגם הוא שונה מהיין בכך שאינו משכר ומשמח, ומ"מ לעניין ארבע כוסות יש סיבה נוספת לקחת דוקא יין ולא מין ענבים, אף אם אינו מבושל, ומשום שיש אומרים דברענן ארבע כוסות של שמחה, וכמ"ש בפרק"ח בסימן תפ"ג בשם הרוב חיים שבתי. (וראה עוד במקראי קודש פסח ח"ב סימן ל"ה). ואף שלא קי"ל הכהן, וכבר דחה דבריו הפרק"ח שם, מכל מקום טוב לקיים מצות ארבע כוסות באופן שגם יקיים מצות שמחת יום טוב. ויש בזה משום דרך חירות. וראה בזה בדברי הרמב"ם בפרק ז' בהלכות חמץ ומצה הלכה ט', ע"ש.ומי שקשה לו, יקיים לפחות בкус אחת דין זה. וכגון שישתה ג' כוסות מין ענבים, ולכוס רבייעית יקח יין. וגם באופן שמערב בכוס חצי יין וחצי מין ענבים מקיים מצות שמחה יין. והוא טוב, יכול לערב בכוס היין מין ענבים. ולנשים יש להקל בכל אופן לכתהילה במין ענבים, ואין להחמיר עליהם לשותה דוקא יין. וראה גם במקראי קודש שם, ע"ש. עכ"ד. ומוחך דמיעיקר הדין הרי יש לשותה יין, וכן הו"ד האג"מ זצ"ל בסר שמעטא דמשה סימן תעב סק"ז שאין לשותה ד' כוסות ממיין ענבים אפילו אם אינו אוהב יין או שהיין מזיקו, אולם במקום שיש חשש שיפול למשכבר, או שלא יגמר את כל הסדר אינו רשאי להחמיר ולשתות יין יעוז, וכן הו"ד מרן הגרייש"א בספר אשרי האיש או"ח ח"ג פרק ס' אותן כה שמיין ענבים לא יוצאים ידי חירות אלא אי' ערבית במין ענבים יין שיורגש האלכו הול היטב יעוז, וכן מו"ר הגר"ע פריד שליט"א באזמרה לשמן פסח ח"א עמי' יד, וז"ל: לכתהילה יש לשותה יין המשכר שזהו דרך חירות ולכן לכתהילה יש לשותה יין ולא מין ענבים ולפחות שליש יין ושני שליש מין ענבים [או על כל פנים שתי יין] אם מORGASH בוט היטב טעם היין וממי שקשה לו יכול לצאת יד"ח במין ענבים. עכ"ד,

ואולם הו"ד הגרשׂו"א בהלכות שלמה פסח פרק ט' סי"א שיצאים יד"ח ארבע כוסות במין ענבים, וכן הו"ד הגראנ"ק בחומר שני פסח פרק יז סק"י וז"ל: מין ענבים טבעי, כשר לד' כוסות, ויש בו משום שמחת יום טוב,

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ואף שהמיין ענבים עובר תהליך שלא ייחמיאן, מ"מ הרי המזיאות היא שאם משאירים את המיין ענבים פתוחה זמן מה הוא תוסס והרי הוא סימן שיש לו את הכה שעושה את זה ליין, ואף שעבר את התהליך מ"מ עדין יכול להחמיין, ובזה סגי לד' כוסות ולשמחה يوم טוב. וכל זה אמר רק לגבי מיין ענבים טבעי, אבל מיין ענבים שמערבים בו כל מיני חומרים, יש מהם שאין בהם שמחת יום טוב. ובמיין ענבים טבעי, יש הידור לעניין דרך חירות שהיא מעורב בין עכ"ד, וכן הוי'dag הגרח"ק במועד הגר"ח ח"א תשובה קב אם יוצאים יד"ח במיין ענבים לאربع כוסות, והשיב שיוציאים. ואמנם ראה באורחות רבינו ח"ב עמי' זוזיל: אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שאינו מקדש ואיןו מבדייל על מיין ענבים אף מההודר ביותר וכן אינו שותחו לד' כוסות בסדר משום שטעהו כמים מתוקים ואין לו טעם יין. במשלוח מננות שלי למו"ר (שליט"א) זצוק"ל בכל השנים עד שנתו האחראונה (ועוד בכלל) hei כולל ארבע בקבוקים מיין ענבים מההודר, ואמר לי מו"ר בכל השנים שממערב חצי יין במיין ענבים שאני שלח לו ושותה מזה את הארבע כוסות. (בעניין כוס חמיש שותה מו"ר עיי' להלן). אמן קדוש והבדלה עשה מו"ר כלימי היו רק על יין (לבד בלי מיין ענבים) אף בימי חליו וחולשתו בשנתו האחראונה עכ"ד, ועיין עוד בזה בשורית משנה הלכות ח"י סימן סז, ובשו"ת רבבות אפרים ח"ד סימן קיד אותה לב, ובח"ח סימן שפח אותה ו', יעוז'ש.

وعיין עוד בשורית מנהת אשר ח"ג סימן לו כתוב שלדעתו מיין ענבים הרי הוא דין כיין לכל דבריו, וככתב ויידעתי שמרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל והגרי"ש אלישיב זצ"ל ס"ל שבדר' כוסות צרייך דוקא יין המשכר כיוון שצרייך בהם דין חירות ושמחה, וככתב בזה"ל: אך לא ידעת מה עניין שכירות לחיות ושמחה, ולענ"ד אין זה עניין אצל זה, והרי אמרו חז"ל (פסחים קט ע"א) דאין שמחה אלא בבשר וכן אמרו שם אין שמחה אלא ביין, וכי בשר משכר, וכי בגדים צבעוניים משכרים את הנשים וקליות ואגוזים משכרים את התינוקות, אלא ע"כ דאין שמחה אלא שמחת הלב וכל שבנ"א דרכן לשמהו בו יש בו משום שמחה לגבי יו"ט, ודרךם של הבריאות לשמהו בסעודה במשתה של בשר ויין וכל היוצא מן הענבים וمبرכים עליו בורא פרי הגפן הו בכלל יין אף לעניין זה, ואף דבאמת אין הדרך לשותה מיין ענבים בסעודות של שמחה, אין לדון על כל יין ויין אם דרך לשתוו לשם שמחה, אלא כל שדין דין יין הו בכלל הלכה זו.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

וכתב עוד, וגם גדר החירות אינו עניין כלל לשכירות, הרי אין לך יין שמשכר יותר מיין חי ואעפ"כ אמרו בפסחים קח ע"בadam שתה יין חי לא יצא ידי חירות, וע"כ דכיון דקשה לשותה יין חי ואינו נהנה ממשתייתו אין זה דרך חירות, ועיין בפסק הראי"ד פסחים קח ע"ב שכח דין חי הוילך דרך שכירות ואל דרך חירות, הרי שכירות וחירות תרתי דסתרי הם, ובודאי לאו הא בהא תלייא. ועיין עוד בר"ן בפסחים שם כ"ב ע"ב מדפי הראי"ף, שכח דין מזוג אינו כשר למנהות מ"מ כשר הוא לקידוש של ד' כוסות, אלא משום גרישותא אינו כשר למנהות אלא משום דאינו משכר, ובמנהות צריך נסך שכר דהינו יין המשכר, אבל בקידוש ובכ' כוסות ודאי כשר כיון דהמזיגה עילוי הוא ליין עי"ש, הרי דין מזוג שאינו משכר הוא המהודר לד' כוסות ויין חי המשכר ביותר אין יוצאי בו ידי חירות, וע"כ דאין עניין החירות שכירות כלל, וידעת שאין לסתור דעת הגאנונים הניל' ממש"כ הר"ן דין מזוג אינו משכר דהלא עינניו הרואות דודאי יש בו כדי לשכר, וע"כ צ"ל בכונת הר"ן דכיון דאינו משכר כ"כ כיון חי לא הוילכ נסך שכר, משא"כ במיצ' ענבים שאינו משכר כלל כיון שאינו בו אלכוהול, אך מ"מ חזין דבודאי אין שמחה וחירות תלויות בשכירות, דהלא יין המשכר לא הוילך חירות ויין שמעט שכירות יש בו הוילך המהודר ביותר.

וכתב שם עוד ביותר, ודבר זה מפורש ג' פעמים בתלמוד הירושלמי עיין במסכת שבת נ"ד ע"א פסחים ס"ט ע"א וشكلים י"ג ע"א שם שאלו מהו לשותהן מפסקין האם יצא יד"ח אם שתה כוס מאربع הכוסות שלא בבית אחת אלא בהפסק ואמרו שם כלום אמרו שישתה לא שישתכר אם שותה הוא מפסקין אינו משוכר וכל מפרש הירושלמי ביארו דלמסקנתה הירושלמי יוצא הוא מפסקין דעתו יש עניין שישתכר אלא לא אמרו אלא שישתה ולא שישתכר עי"ש ואף שגם בזה ודאי י"ל דאף שאינו צריך להשתכר עדין אפשר דמ"מ צריך להיות יין המשכר אך מ"מ חזין דין מצות הין بد' כוסות עניין כלל לשכירות ואין כל מעלה בשתייה שיש בה כדי לשכר.

ויעו"ש עוד מש"כ להוכיח בזה מדברי המשנ"ב בסימן תעב סק"ז שכח שאינו חשוב ולית ביה משום שמחה, הרי שאין הדבר תלוי אם הוא מכשר או לא, ולכן נראה שאין עניין שמחה וחירות לשכירות וכשם שיויצא יד"ח קידוש בין מגיתו הרי הוא יוצא במיצ' ענבים לד' כוסות, ולכן כלל דין התורה דין מיצ' הענבים כדי הין חוץ מדין חייב איניש לבסומי בפוריא

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

וכו', עכת"ד, ומ"מ יש להעיר בעיקר דבריו שכח שמדובר לכל דיני התורה שהרי אינו נכון שהרי לגבי הוראה ונשיאות כפיהם אחרי מין ענבים הרי אינו משכਰ וממילא לית בהא איסורא, והבן.

ואמנם נראה לענין דאף דעתינו כמה גדרים ונפק"מ לגבי מין ענבים, וכמו שהארכתי בזה לעיל, מ"מ נראה דאף דעתICA פוסקים דמודו דمبرכים ע"ז הגפן וקובע ברכה בפנ"ע, מ"מ משמח איינו, ולכ"ן אף לדעתם לכאורה נראה שלא יוצאים בזה יד"ח של ד' כוסות, ומ"מ אף משmach איינו כמו שמצינו דעתם הפוסקים לגבי ברכת הטוב והמטיב, מ"מ הכא בד' כוסות דבעינן זכר לדם וכמ"ש במשנ"ב סקל"ח, וז"ל: יין אדום דכתיב אל תרא יין כי יתאדם אלמא דהאדיימות מעלה וחшибות, ועוד זכר לדם שהוא פרעה שוחט בני ישראל עכ"ד, הרי לנ' שלא בעינן לדינה דין חירות שהוא משmach ומשכਰ, ועוד יש להוסיף ע"ד המנה"א דהכא ברור דליך דין שכורות דהרי וכי יש חיוב לידי שכורות בליל הסדר, ולכ"ן ברור שלכתהילה אפשר לצאת יד"ח במין ענבים בליל הסדר.

וכן ראה מה"ג בשווית משנה הלכות חלק יא סימן שעו וז"ל: בדבר שאלתו דקיעיל בש"ע א"ח סי"י תע"ב סי"א לאربع כוסות מצוה לחזור אחר יין אדום (עיין פסחים דף ק"ה) אל תירא יין כי יתאדם (משל), ובא"ז הadol כתוב שיין אדום זכר לפרט שהי' שוחט תינוקות כשןצטרע וזכור לדם פסח ולדם מילה ונסתפק אם יכול לצאת בתירוש כי אין זה אדום. ולפונ"ד כי אין זה ספק דבאמת כי גם תירוש אם הוא נעשה מענבים אדומים או שחורים היין אדום. איברא כבר ציינתי על הגליון שלי מנהות (פ"ז ע"א) דאמר רבינו יין בן שני שמי לא יביא לנכסים ואם הביא כשר ואמר רבא היינו טעם דרבי דכתיב אל תירא יין כי יתאדם ופרש"י שלא הוה חשוב יין אלא אדום ושנה ראשונה יש בו עיקר אדיימות טפי לא וברבינו גרשום שם דעת שני שנים יש בו עיקר אדיימות ע"ש. נמצא דהוא מחלוקת רש"י ורגמן"ה עד מתי נקרא יין כי יתאדם אבל בתהatri שני תרויהו מודו דין לו חשיבות יין כי יתאדם נמצא דלאربع כוסות נמי יין ישן יותר משנה לרשי' ושנתיים לרgeom"ה לא מקרי עוד יין אדום, וא"כ מעיקר ההלכה היה צריך ליקח דוקא יין אדום שלא עבר עליו שנה או שנתיים עכ"פ יותר מזה אין בו חשיבות מדין אדיימות לד' כוסות ומהו אולי אז כבר תירוש אדום חשוב יותר שהרי יש בו מעלה שהוא יין אדום עכ"פ פשוט דתירוש

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

מעובדים שחורים או אדומים הוא בכלל יין כי יתאזר ולפען"ד מצוה להדר אחריו והבן. עכ"ל.

וכן כתוב לדינה בקובץ הלוות הל' פסח להגר"ש קמנצקי שליט"א פרק כ' ס"ה שאפשר לצאת לכתהילה יד"ח ד' כוסות במיין ענבים, וכותב שם ש�ילו מיש וסביר דעתינו שהיא יין המשכר מ"מ הרי הוא מודה שכשיש בו מעט אלכוהול יוצאי בו לכתהילה אף שהוא קלוש הרבה וממעט שאין מרגישין את טעם האלכוהול יעו"ש, וכן כתוב כתיר שליט"א בספר אהל יעקב הלוות ליל הסדר עמ' כג בהערה שכותב לו הגרא"ם דישט שליט"א ווזיל: קבלה מדינו מגודולי ישראל ששתו לכתהילה מיין ענבים וכן נהג מレン משטעבין זי"ע עכ"ל. וכן הוא דעת הגרשז"א והוא י"ד בספר הלוות שלמה פסח פ"ט ס"א שיווצאי ידי חותת ד' כוסות במיין ענבים וטעמו משומש שדין מיין ענבים לגביה יין הרי זה יין גמור לכל דינו וגם על ידי שתיתת מיין ענבים יצא ידי חירות והחזק אינו עיקר לגביה זה יעו"ש. ועיין עוד במקראי קודש פסח ח"ג סימן לה שנראה שמיין ענבים עדיף מיין צימוקים יעו"ש.

ובשו"ת תשובה והנהגות ח"ו סימן קט כתוב שנראה שבזמןינו שאין אנו רגילים לשתיות יין בימות החול לבן אפילו מיין ענבים שאינו משכר מ"מ אם אין טumo כשאר המיצים בעולם רק יש בו טעם חזק ומרגישים שזהו יין כבר מרומם ומשמח את האדם וממילא הרי זה דרך חירות ויוצא ידי חותתו לכתהילה, ומ"מ ראוי לצאת יד"ח בדרך הממצועת ולערב מיין ענבים בשיעור שהשתיה עדין תהיה עריבה לו, ועוד כתוב בזה במק"א בזה"ל: ומהו עכ"פ אם יכול לסבול היין ולא קץ ממנו ולא מזיק לו כלל, אף שלרמ"א בקידוש מצוה מן המובהר במboseל דוקא, נראה שבboseל כשלנו ובפרט בפסח מצוה מן המובהר בין, שלרש"י מבושל אינו יין וברכתו שהכל, וכן נראה שיטת הרמב"ם בפ"ט מהל' שבת שאין יווצאי במboseל, ואף שלhalbנה נקטין שיווצאי במboseל ראוי לצאת מצוה זאת דד' כוסות לכ"ע, והיווצאי מדברינו שלhalbנה העיקר שיווצאי בין מבושל, ומזכותה כן לכתהילה בחולה או זקן או קץ מהיין ובנשים שאין להם להחמיר, וגדולי ישראל כמו הגאון מטשעבין זצ"ל וレン הגראייז"ס זצ"ל והחזקז"א זצ"ל נהגו להקל במיין ענבים גם לד' כוסות ואין לפקפק בזה, רק לפי דברינו אם הוא בריא ראוי לו להדר שישתדל לשთות יין גמור, או עכ"פ לערב המים עם יין שיהא טעם חזק של יין עכ"ל.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ובקופץ בארץ ההוראה מס' קסה הבאה חישובות מרן הגראי'ח קניבסקי זצוק'יל שהשיב לידידי הבה'יח ר' יוסף פלטינקין שליט'יא בעמ' 59 שאל למרן הגרח'יק בזה'ל: שאלת: מי שקsha לו לשחותין לאربع כוסות, האם יכול לשחות מין ענבים, והאם יש עניין לשים בכל כוס עכ'פ' משחו יין. תשובה: יש עניין (אם יכול), ומוכח דס'יל דיווחאים יד'יח מעיקר הדין במין ענבים לד' כוסות.

וכה'ג הו'יד מרן הגראי'ש וואוצר זצוק'יל בקובץ מבית הלוי מועדים עמ' רפט שਮותר לקחת למצות ד' כוסות מין ענבים ומ'ם לכתהילה יוסיף לו יין ואם הוא מין ענבים טبعי שמצווי היום מספיק שיוסיף מעט יין ומורת להוסיף למין ענבים מים בכמות כזאת שנשאר מורגש הטעם היטב, והכל לפי העניין יעוש, ועיין עוד בספר הליליות אבן ישראל עמ' קנד.

ובילקו'י' פסח כרך ג' בעמ' קאג שכח, מצוה לחזר אחר יין משובח שערב לו לשתייה איש לפि מה שהוא,ומי שקsha לו לשחות ארבע כוסות של יין ממש, וכן נשים שקsha להן לשחות יין, יכולם לכתהילה לשחות מין ענבים לארבע כוסות, וכן לעניין קידוש והבדלה מין ענבים כשר אף לכתהילה, ונכון לערב בו מעט יין ועדיף שהיה יין אדום עכ'יד וכה'ג כתוב בחזו'ע פסח, [ו]מ'ם יעוש בעמ' קמבר שכח לגביו מין ענבים משוחזר ברכתו שהכל ואין יוצאי בו ידי חובת ד' כוסות ואין לקדש עליו והיינו מין ענבים שמרתיהין אותו זמן רב עד שנעשה כמו דבש, ואח'כ מוסיפים עליו מים, ומכיון שנעשה כדבש בטל ממןו שם יין, ויצא מהתורה משקה לתורת מאכל, ולכן לא יכול לברך עליו בורא פרי הגפן עכ'יד. ויעוש בהערה מה שהאריך בכ"ז] ויעוש בהערה שאינו אלא דיעבד ולכתהילה בעניין שהיה בין דוקא כיוון דבעין מידי דשכורות, ומ'ם כיוון דהוא משומש מהחה א'כ כמו שלנשים עיקר מצות השמהה הוא בבגדים ותכשיטים א'כ גם מי שקsha לו יין ואינו דרך חירות יכול לשחות מין ענבים, וכח שבספר סידור פסח כהכתו ח'יב פרק ג' הערכה 25 כתוב שגם החזו'א ללח מין ענבים לד' כוסות, ושכן מובא בפסק'ת סימן תעב שהגראי'ז מברиск וגאב'יד טשבין נהגו לשחות מין ענבים, ולכן נראה שיש להקל בזה וכ'יש היכא שישתה יין שיתבטל מסיפור יציאת מצרים, וכח שם שמטעם זה אביו מרן הגראי'ע יוסף זצוק'יל שתה מין ענבים בד' כוסות, ומ'ם טוב לערב בזה מעט יין יעוש. [ואמנם מש'כ שם שאין לקחת יין אם עי'יכ]

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

יתבטל ממצוות סיפור יציאת מצרים, והנה יש לדון בכ"ז לכואורה מצד האי דינה שעוסק במצוה פטור מן המצויה, ויש לעיין עוד בכ"ז.

וכה"ג כתוב גאב"ד חנכי הישיבות הגר"מ גראוט שליט"א (קובץ פסקים ותשובה חודש ניסן עמי ע') וזיל: אבל בר' כסות, יש מגדולי ההווראה הסוברים שאין יוצא זהה ידי חובתו, דברענן אין של חירות, וזה שידך רק בגין שמשכבר ולא בגין שאינו ראוי לשכבר, וכן במיין ענבים שאיןו משכבר. אכן כל מי שיש בידו לשთות אין, מה טוב שישתה אין, ומ"מ מי שקשה לו, יוצא במיין ענבים, כיון שבא מיין חשיב דרך חירות. ובפרט, שלרבים מײַן ענבים ערבות להם יותר מײַן. וכבר נתבאר לעיל, שם יכול לערב במיין אין וירגיש בתערובתطعم אין, עדיף טפי. ומ"מ חולים וחלוושים, ודאי שיווצאים ידי חובתם במיין ענבים אף לד' כסות. ובמיין ענבים אין לערב מים כלל עכ"ל. ועיין עוד להגראט"מ קראפ שליט"א בספר הל' חג בחג פסח פרק ט' יעורי'ש.

ולגביו מײַן ענבים של יקי אפרת הגר"ד טהרני שליט"א אמר שיש בו 80 אחוז אין, וכן כרמל מזרחי הגר"ע יוסף זצ"ל אמר שכשרים, וכן יקי הגולן אמר הגרב"ץ מוצפי שליט"א שכשרים, וכן בציר של بد"ץ בית יוסף, וראה עדו בكونי סדר ישראל שהובא בקובץ מריח ניחוח מס' 235, יעורי'ש עוד כל הפרטים זהה.

ולגביו מײַן ענבים קדם יש לדון עליו, ולכואורה אם אין מעורב בו מים הרי הוא לכתהילה, אבל אם מעורב בו מים הרי טעמו קלוש, ועיין מה"ג בדברי הגרשז"א בהליכות שלמה פרק ט' סי"ב יעורי'ש, ובספר שבות יצחק פסח הביא דבר חדש בשם מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל שאיפלו כמה טיפות מים שמתערב בתוך המײַן ענבים הרי הוא פסול אותו מעשות קידוש יעורי'ש, [ולפי חדש מרן הגריש"א יצא שמי שמזוג בלחיים ג' טיפות מים ומקדש על מײַן ענבים הרי אין יוצא בו כבר יד"ח קידוש, ומ"מ נראה פשוט לדינה דהפטוקים לא הסכימו בדברי הגריש"א זצוק"ל].

ומ"מ לכוי"ע לנשים וקטנים שרי לצאת יד"ח במײַן ענבים, וכן הו"ד מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל בספר מעשה איש עמי קיד יעורי'ש, וכן ראה זהה בספר הליכות אבן ישראל עמי קנה יעורי'ש, ויש עוד להאריך בכל דיז' מײַן ענבים בספר שלם בפניע, ויש לי עוד זהה בכתביהם.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

במש"כ לדון למי שמוכר בחנوت כלים האם מותר למכור (סירים וכו') לחשוד שאין מטבחים, י"א שמהני להטבח לפני פנוי, עיין אוחל יעקב טבחים כלים, ובמש"כ בקונן שעריו יוסף הל' טבילה כלים שהולך לצאת בקרוב, וכיון שכן י"ל שיעשה זאת.

במש"כ לדון האם מותר לשמשה שמת רשות, הנני מצרף מש"כ לשמשה במפלתה של לבנון, נשאלתי ע"י אחיו הבהיר רבינו פורת ני"ו מה"ס מאלפי זהב ושאי"ס האם יש לשמשה במפת לבנון בפיקוצים שנגרמו ממחמת מחסני הנשק להם, הנה איתא במשל (cad יז יח) "בנפול אויביך אל תשmach ובהכשלו אל יגלו לך פן יראה ה' ורע בעיניו", והקשה ע"ז האלשיך הקדוש מהו לשונן פן דשמע ספק מי אילכא ספיקא קמישמי, ועוד הקשה הא כתיב באבוד רשעים רינה, והנה כבר הקשה כן בזוה"ק (פרשת נח דף סא ע"ב) האיך אמרין באבוד רשעים רינה והרי שניינו שאין חודה לפניהם הקב"ה כעשה דין בחיבים, ותירץ שהקב"ה שמח דוקא כשהגיע זמנם ונתמלא סאותם, אלא דברה"ג אין אנו יכולים לדעת כן בדיקוק. וכן איתא במשנה באבות פ"ד

ואיתא ב מגילה דף טז ע"א גבי המן אייל סק ורכב אייל לא יכולニア דכחישא חילא מימי תענית גחין וסליק כי סליק בעט בה אייל לא כתיב לכון בנפול אויביך אל תשmach אייל הני מילוי בישראל אבל בדידכו כתיב ואתה על במוთיהם תדרוך ע"ש, וא"כ מבואר שבಗויים אפשר לשמשה.

ומайдך קsha מהגמר' ב מגילה שם דף י' ע"ב שאיתא שם שאין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים וא"ר יוחנן מי דכתיב ולא קרב זה אלא זה כל הלילה בקשׁו מלאכי השורה לומר שירה אמר הקב"ה מעשה ידי טובעין ביום ואתם אומרים שירה, וכן בילקוט (רמזו תרנד) שלא כתיב שמחה בפסח ואין אומרים הילל כל שבעה משום בנפול אויביך אל תשmach ע"ש, וא"כ מבואר גם במפלת גוים אמרין כן, ושמא דהtram הוא משום דין הכרת טובה, ובעצם סתיית הגמרות מצאתי שהקשה כן בכרם יוסף עמ"ס מגילה (עמ' חסן) ע"ש שהביא כעשרה תירוצים, ושם בתירוץ ג' הביא שבויות חומות יאיר (סימן רכה) כתוב שדוקא הילל שלם איקרי שירה אבל הללויה בעלם לא אפשר לומר שהרי מטעם זה קורין בשבי עי של פסח הילל בדעלוג שאין לפניו יתרוך שמה בשלימות, ולפ"י' י"ל שמותר לשמשה במפלתן של רשעים ורק הילל שלם אין לומר. ועוד תירוצים בכרם יוסף ולפ"י'

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

בכה"ג שפיר דמי. וכן י"ל גלפי דברי הגמ' בערכין דף י' ע"ב שמה שאין גומרין את הallel בימי הפסח ממשום שאין קרבנותיו חולוקין.

והנה לפי תירוץ זה, דאיתא בגמ' בברכות דף י' ע"א ולא אמרה הללויה עד שראה במפלתן של רשעים שנאמר וכו', והקשה מהרש"א על מה שכתבו האחראונים בשם המדרש הא שאין אומרים שירה ביו"ט אחרון של פסח ממשום דאיתא גמ' בסנדരין דף לט ע"ב ובמגילה דף י' ע"ב שאמר הקב"ה מעשה ידי טובעים ביום ואתם אומרים שירה, ואילו בגמ' בברכות מבואר שדוד לא אמר כלל עד שראה במפלתן של רשעים, ובמהרש"א כתוב שבאמת יש טעם אחר רהא שאין אומרים הלל ביום האחרון של פסח כմבוואר בערכין שאין חולוקין בקורבנותיהם.

והנה בראשית רבא (ו ד') איתא שלא נאמר ביום השני כי טוב כיון שנברא בו אור של גהינם וביאר בחזקוני (בראשית א' ז') שהטעם הוא ממשום שהרי אין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים ע"ש.

� עוד כתוב בתירוץ ד', ולפי דבריו מבואר דראוי לשמוחה על מפלת רשעים ושבירת שרועם שעל ידי כך לא תהיה ידם תקיפה לקלקל ולהחלבל בכרם בית ישראל ולהעביר את ישראל על דתם, ולפי"ז י"ל דכיון דכאן הוא קלקל כוחם שלא יוכל להזיק לנו יש לנו לשמחה וגם להודות להשיית ע"ז.

� עוד דברבי שאול לבעל השו"ם (על אגדות הש"ס) כתבת שיש לחלק בין יציאת מצרים שהיתה קודם מתן תורה והללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז לכך לא שיך לומר שירה אבל אחרי שקבלנו את התורה יש חילוק בין עכו"ם לישראל.

והנה הנציב בפירושו לספרי (קרח קיט) כתוב לחלק בין רשעים לתחבון לרשעים להכיס, וראה עוד בטהנתא דברי אליהו רבא (יח) אם אחד מישראל רוצה שלשות במפלתן של רשעים המבקשים לעשות רעה לישראל שהם רשעים גמורים מותר לשמחה ברעתן. וע"ע במהר"ל (אבות, בפ"ד במשנה בנמל אויביך) שמספר שכאשר הרשות נאבד יש לשמחה מחמת כבוד המקום אבל אם זה ניכר רק אם נאבד תוך כדי מעשי רשעותו ע"ש, וא"כanca סורס אם נהרגו מתוך נעשי רשעותן וכן ערבים שבאו לעשות פיגוע וננהגו מלחמת זה בעצמם, יש לנו לשוש ולשמחה פי שניים. ובתפילה שנזכה בקרב לראות במשיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

במש"כ לדון האם מותר ללמד לחילונים דברי תורה, ידוע בזה הגר"י זילברשטיין אומר שמותר אפילו שלא ברכו ברכות התורה כי ע"י כן מקרובם לתורה

במש"כ לדון האם מותר לקחת צדקה ממי שאינו שומר תועמ"מ, הארכתי בזה בכמה דוכתי.

במש"כ לדון האם שייכא חרם דרבינו גרשום בקריאת מכתב ממומר, ע"י מש"כ לגביו גוי בשעריו יוסך עובד זר.

ובמש"כ לדון מקור האיסור לחזק ידי מחללי שבתוות, בנתינת כסף להם. הגר"ע פריד אמר לי שבטיול אם רוצים לקנותsth בתחנת דלק שמחללים שבת ואין מקום אחר לקנותsth אם רוב פרנסתם ע"י חילונים אין בעיה לקנותsth שם, אבל נראה מדובר הרבה אנשים חרדים עוביים שם וזה רוב פרנסתם כמו תחנות עצירה ידועות בכביש שיש וכךומה יש להחמיר בזה, שלא להחזיק ידי עובי עבירה.

ואסיים בברכה לכתחילה שיזכה להוציא את ספרו בקרוב ברוב פאר והדר.

בברכת התורה

הצעיר באלפי ישראל

יוסף אביטבול

מח"ס שעריו יוסף וושא"ס

פה עיר התורה בני ברק

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוגד

מחב לקובץ אור מרדכי ניסן אייר

בס"ד

יום ג' כ"ג ניסן תשפ"א

לכבוד הגאון האדיר רבי גמליאל הכהן רבינובי שליט"א בעמ"ס גם אני אודך ופרדס יוסף החדש על המועדים ושה"ס.
שלו' וברכה.

ראיתי הקובץ האדיר "אור מרדכי" ניסן אייר, וראיתי במאמר סוד שי"ח תשובות מאת מרן שר התורה רבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א להגר"ם גבאי שליט"א ואעיר כפי מיסת ידיד הקטנה בעזרת ה' החונן לאדם דעתה.

א). במא ששאל להגרה"ק האם מותר לאכול עוגה מקמה מצה בער"פ שחול בשבת, והשיב הגרה"ק, כן, וציין בזה שהגר"ש ואוזנר בשבט הלוי כתוב להחמיר. וכיו שאנן גם הארכנו בזה, הנני לצוף בזה מש"כ.

הנה לדינא נראה דבכה"ג יש להקל בזה, לדינא אינו כן, דהנה י"ל דשאני מצה עשרה שאסר הרמ"א משום שא"א לה بلا חימוץ, משא"כ עוגה שעשויה מקמה מצה דיהיה שרי, דהרי יש שם ביצים ושוקולד ושמן ועוד, ולכן י"ל לדינא דשרי, וכ"ש לפ"י מש"כ בשווית הריב"ש סימן תב שכל האיסור הוא לאכול מצה בער"פ היכא דיש לה שם מצה, ולכן י"ל دق"ש עוגה שלא יוצאים בה יד"ח, אלא דברמ"א סימן תע"א ס"ב כתוב מצה שנאפתה כתיקונה ואח"כ נתפורה ונילושה בין ושם אינה נקראת מצה עשרה ואסור לאוכלה בער"פ, וכתוב במשנ"ב שם סק"כ, אינה נקראת וכו', דלא נתבטלה ממנה שם מצה ע"ז זה, ומ"מ יצאתה בה ידי מצה בלילה אין כדי לפ"י מה שנתבאר במשנ"ב סימן קסח סקנ"ט עז"ש, וגם יש לחוש למי שאומר שם זה בכלל מצה עשרה, וכתוב שם עוד שכ"ז שלא בישלה אבל אם בישלה שאני יעוז". וכן כתוב בס' נתבי עם (עמ' קצד) והביאו בחゾ"ע (פסח עמ' קצט) שעוגה שנשעת מוקמה מצה אפויה ועריבו בה דבש ויין וכיו"ב וחזרו ואפו אותה אין לאוכלה בערב פסח הוואיל ונאפית מכבר אין עליה שוב תורה מצה עשרה, והביא שכן פסק הגרא"י קוקו בעולת ראייה (ח"ב עמ' רמנג) יעוז", ומ"מ אכתי י"לadam יש בה ביצים ועוד שאני, וכ"ש שאין בה רוב קמה.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

וכן נראה דבכה"ג נקט להקל בילקוויי (ער"פ שחיל בשבת עמ' לב) שכחוב, מאפה שעושים בכמה בתים מלאון וכור' במירוח לשבת הגדל, בער"פ שחיל בשבת, שעשו כמין פחזניות שמרוכת מליטר מים ליטר ביצים ליטר שמן קילו כמה מצה קילו כמה תפוח אדמה ובأחווזים יש תערובת של כמה מצה כט' אחז' ואין שם פת אחר זולת המאפה שלדינא אין איסור לאוכלם בער"פ וניתן לברך עליהם המוציא לחם מן הארץ וברכה אחרונה ברכבת המזון כאשר קובעים עליהם סעודה, ושם הביא דברי הרמ"א ועוד, אבל "מ' הביא מש"כ בכיה"ח (שם סקל"ג) ע"ד הרמ"א שכ"ז דוקא יש בה תואר לחם וכמו שנתבאר בסימן קסח סקפ"ד ופה יעוץ. ומ"מ ראה שם בילקוויי עוד כמה נימוקים, אבל מ"מ תבנה לדינא דאף להגרע"י בכיה"ג دائנו הרבה כמה שרי, ומ"מ כל מה אסור שהמצה ניכרת אבל הכא אין המצה ניכרת.

וכן החמיר לדינא בשווי' שבט הלוי (ח"ח סימן קיז) שאין לאכול עוגיות שנאפו מקמח מצה לפי שאם קובעים עליהם סעודה מברכים ע"ז ברכבת המזון ולא דמי לכופתאות שמתיר במשנ"ב סימן תע"א סק"ב משום שנקראים מעשה תבשיל יעוץ, וכן הביא לדינא הגר"ץ כהן צ"ל בס' ער"פ שחיל בשבת במילואים עמ' רמו. וכן ראה לדינא בשווי' אור לציון (ח"ג פרק יג אות ג) שהקשה מ"ש מצה זו מצה עשרה הרי כשם למצה עשרה מותרת בער"פ משום שאין יוצאים בה ידי חובה בלילה וכמו שכתו בתס' והרא"ש ריש ערב פסחים והובא גם בטור סימן תעא, אי'כ גם מצה שנתפורה ונילושה בין ושם הרי תערובת זו מבטלתطعم מצה ואין יוצאים בה יד"ח בפסח, ומ"מ כתוב לבאר שם, שאף שודאי שאסור לאכול מצה בער"פ אףأكل יחד עמה דברים אחרים ושאר מאכלים ולא אמרין כיוון שלא יוצא יד"ח באכילה זו כלל בליל פסח יהא מותר לו לאכול כך בער"פ, והיינו טעמא כיוון שמצויה כזו נאסרת באכילה הערב פסח וכל מה שלא יוצא בה בליל פסח אינו מחמת המצاه אלא משום שאכל עמה דברים אחרים שבטלו את טעםה, אי'כ ודאי שלא נתיר לאוכלה אף שרוצה לאוכלה עם שאר מאכלים משא'כ מצה עשרה שהטעם שאין יוצאים בה בליל פסח הוא מצד עצמה משום שאינה לחם עוני וכדאיתא בגמ' בפסחים דף לו ע"א מותרת היא בער"ם, וזה למש"כ הרמ"א במצה שנתפורה ונילושה בין ושם הרי הייתה זו מצה רגילה שערוב בה דברים אחרים וכיון שנאסרה מצה כזו לאוכלה בער"פ לא נתירנה באכילה משום שמעורב בה דברים נוספים אף שבלא חז'ר ואפאנא

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוגה

מבורך מזונוה ובוחר ואפאנה מבורך המוציא אם קובע סעודהו עליה וע"כ אין לאכול בער"פ מצה שנתפוררה ועיירבה עם ביצים וכדומה ואפאה שוב, וה"ה לעוגה מקמח מצה שהרי יוצאים יד"ח במקרה טחונה כאמור שם בברכ"י סימן תסא אותן א' יע"ש.

ומ"מ כדברינו כן הוא דעת מרן הגרשז"א זצ"ל בס' שמירת שבת כהלכה (ח"ב פרקנו העראה נ) שעוגה האפוייה מקמח מצה שנילוש בשמן ובדבש ובזמן הלישה נאבד ממנו תוריתא דנהמא יש מקום לומר שמותר לאוכלה בער"פ ויש על עוגה זו דין פת האבה בכיסניין שאם קובע עליה סעודה ודאי חייב בנט"י ומברך עליה המוציא וברכת המזון ולכ"ן בער"פ שחול בשבת כשם שניתן לאכול סעודה שלישית מצה כתושה מבושלת או מטוגנת כך אפשר לאכל מעוגה זו, וכמ"ש ברמ"א סימן תע"א סק"ב אסור לאכול מצה שנתפוררה ונילושה למי פירות היינו דוקא שלא נאבדה ממנה צורת פת בשעת הלישה אבל אם נאבדה ממנה צורת פת בשעת הלישה שאז מותר לאוכלה בכח"ג וכמו שכח שם בעשר החזון יש לומר שמותר לאוכלה אף כשנאפחה אח"כ דתו הויל' במקרה עשרה יע"ש, והוא י"ד גם בס' הליקות שלמה (פסח פרק ח' ס"ד יע"ש, וראה עוד בס' דרכי המלך הל' ער"פ שחול בשבת אותן ו' יע"ש).

ובעיקר דעת מרן הגרח"ק ראה בס' מישרים אהבוך ח"ד ער"פ שחול בשבת אותן צ' הובא שנשאל מרן הגר"ח קニיבסקי שליט"א בהאי לישנא, ראיתי מי שביאר דמה שכח הרמ"א אסור לאכול בערב פסח, עוגה מצה שנתפוררה ונילוש בין ושם וכדו' ושוב נאפתה הוא דוקא שיש תירוטה דנהמא בעת הלישה של המצاه עם היין וכדו', אולם אין בעת הלישה אין תוריתא דנהמא מותר לאוכלה בערב פסח אף שנאפתה אח"כ, מה דעת מרן שליט"א, תשובה: צריך עיון. ומ"מ לדינא בדברי מרן הגרשז"א וי"א כן אף לפי דברי הרמ"א דכ"ש שמוסיף מים אין זה שם מצה, ולכ"ן לדינא מותר לאוכלה בער"פ שחול בשבת, וכן אמר לי אמרו"ר שליט"א. וכן הוא לדינא.

ב). במש"כ לדון שם בעניין מצה ללחם משנה, וענה שכן, שכן הורה מרן החזו"א זצ"ל, הנה ביעיר האי דין יש כמה חילוקים. והנה לעניין המצות האם אפשר לצרוף ללילה הסדר, יש לדון בכמה אופנים של מצות. וחדר נקדמים בגדרי ובדין האיסור של אכילת מצה בערב פסח.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

א). מצוחה מוצאה שנאפות בערב שבת, בהם כחבו הפוסקים לדון דלכארה אסורים בטלטול משום מחלוקת חמאת חסרון כס, כן כתוב בפרי מגדים (א"א שם סק"א) וכן כתוב בפרי מגדים (סימן תעא א"א סק"ח, וסימן שח א"א סק"י) וכן כתוב הבן איש חי (ש"א פ' צו) ובדרך חיים ושלום (עמ' תא).

אולם הגאון מבוטשאטש (סימן שח) כתוב להלוק ע"ד הפרי מגדים ומתייר בטלטול גם את המצוות, וטעמו שהוא לדינה כתוב ברמ"א שמותר לאכילת בהם את הקטנים שאינן יכולים עדין לספר ביציאת מצרים, ומשו"ה אינו מוקצה.

אולם בזה כתוב בפסק"ח (סימן חמ"ד בהערה 9) שהרי בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ת ח"ב סוס"י ע"ז) כתוב שם אין לו למצוחה רק מצוחה אלו, הרי בשום אופן לא יתן אותם לקטנים ומוקציהם הם יעוז, וא"כ הרי ה"הanca שמצוחות אלו שנאפו בערב שבת שייהיו מוקצים, [ולענ"ד גם היה נראה לפרש כוונתו שאם היה לו רק מצוחות אלו, הרי לא היה נוותם לילדיו, ומשו"ה הם מוקצה].

וא"כ כיוון שהם מוקצים ואסורים בטלטול, א"כ לכארה אין להשתמש במצוחות אלו ללחם משנה, וכן כתוב לדינה בחזו"ע (פסח עמ' רס"ו) שאין לטלטול מצחה בשבת משום מוקצתה הווי והוא אסורה באכילה מדברי סופרים בערב הפסח עד הלילה, וכותב עוד, ואם נתן עליה חזורת, מטלטול אותה אגב החזורת, במה דברים אמורים במצחה השמורה המיוחדת לסדרليل פסח ליצאת בה ידיד חובה, שאדם מקפיד שלא תתמןנה לתינוקות לפני הפסח, אבל מצחה רגילה שמותרת באכילה בערב פסח לילדים קטנים שאינם מבינים בסיפור יציאת מצרים מותרת בטלטול, וכן מותר לקחת אותה ללחם משנה, לשם בהערה הביא מש"כ המרדכי (פ"ק דפסחים אותן) בשם מהרייל מפראג, בפירוש דברי רב יהודה גאון שם שמצחה מוקצתה היא, שהרי אינה ראוייה לשבת, ו王某 יבוא לטלטלה ונמצא כמכין בטלטול זה בשבת לצורך יו"ט ע"ש, [א"ה הינו דוקא לעניין מצחה רגילה, אבל לעניין מצחה שמורה בזה כבר יש לדון כמו שהבאו מהפוסקים לעיל דיהיה שיין בזה דין מוקצתה חמאת חסרון כס] והביא עוד מש"כ בפרי מגדים שהוא מוקצתה, [וזה קצת קשה דהרי מהפרי מגדים כמו שהבאו לעיל הינו מירי במצחה שמורה חממת מוקצתה חמאת חסרון כס ואולי החזו"ע לא דק בטעמיים, אלא דסוי"ס דתיהו מוקצתה] ושכן כתוב בספר עיקרי הד"ט (סימן

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

יז' אותה ל"ד) ושכ"כ בספר שם חדש (ח"א דף עט ע"ד) ושכ"ן הعلاה בספר מטה אהרן (ערך טلطול) שמכיוון שמצוּה צריכה לו לערב אסורה בטلطול ע"ש, ויעו"ש עוד שהביא דברי השואל ומшиб שהבאו לעיל דבריו.

ויעוד כתוב שם שכ"ן כתב לדינה בפתח הדביר (ח"ג סימן שח סק"ד) והעיר, שהנוהגים לשלוח לחבריהם בשבת ערב פסח מצה שמורה לסדרليل פסח לא יפה עושים שמטלטלים מוקצת בשבת וכן כתב הגאון החב"י'פ בספר חיים לר' ראש (דף יג ע"א) בשם הגאון ר' מרדי הלו ע"ש. ובמש"כ שם נותן עליה חזרה, שכ"ן כתב בבא"ח (ש"א פ' צו או ו).

אולם בס' חק לישראל (עמ' עב וקפז) כתב בשם שר'ית פרי השדה (ח"ב סימן פה) שادرבה איפכא מסחרבו שכ"ן שנוכל לצרפה ללחם משנה הרי, שוב היא מותרת בטلطול שאין לחם משנה צריך שישיה ראוי לאכילה, והרי די שבוצע באחד משניהם. וכן כתב להתייר בס' שעירים המצוינים בהלכה

ב). אבל מ"מ יש לדzon בכלל דכ"ן שא"א לאוכלה, הרי הוא לא מצטרף ללחם משנה, דהנה בגדר לחם משנה מצינו מה' בהראשונים האם בעין שיווכל לאוכלו או לא, וראה עוד בזה בס' שעיר יוסף אורחות היישיבה סימן יז שהבאו לחקור כן בדברי השו"ע (או"ח סימן רע"ד ס"א) ובוצע על ב' ככרות, דכתיב לקטו לחם משנה, ומוכחה

ובדין זה, כתבנו להוכיח מהא דיש לדzon האם מותר ללקחת לחם משנה משכ"נו, והנה מרן הגרש"ז אויערבך זצוק"ל (oho"d בשולחן שלמה סי' רעד ס"ק א) "ואם שואל משכ"נו חלה ללחם משנה על דעת שיחיזרו לבעליו מיד אחר הברכה, צע"קداولי בעין שישיה דומה ללחם משנה של המן בדבר שהייה ראוי לאכול משניהם, ואילו לחם זה ששאל מהשכן אם חייב להחזיר אותו לחם הרי אסור לאוכלו ממשום גזל".

ובשו"ת אבן שלהם (או"ח סימן ז) שכ"ב: "עוד בילדותי ראיתי גם לומדים היו נוהגים בסעודת שלישית לשאול להם חלה אחת משכ"נו הקרוב אליו לצרף אותה אל חלה אחת שלו, והוא בוצעים על החלה אחת שלהם, ולאחר כך החיזירו לשכנים החלה ששאלו מהם". ויעוד כתב: "ולענ"ד לכוארה לפשוט שאין יוצאים כן, אלא צריך להיות ב' חלות שלהם, ועי"ש שהביא ראייה מהא שפסק השו"ע (או"ח סי' שכ"ה סע' ד) "פת שאפה אינו יהודי

לעצמם בשבת, יש אוסרים ויש מהיריים, ובשעת הדחק או לצורך מצוה כגון סעודת ברית מילה או לצורך ברכת המוציא יש לסמוך על המתירים". וכתב על כך במחצית השקלה (ס"ק יא) "אמנם בשעת הדחק ולצורך לחם משנה יש להקל". ומשמע שモתר לקחת פת עכו"ם לצורך לחם משנה. והוסיף האבן השהם: "הרוי מבואר מזה דאין יוצא בשאל בהחוללה של לחם משנה, אדם נימא דיוצא ויוכל להזכיר אחר כך להמשאל, אם כן אין זה רבota כלל, ודודאי היה מותר אפילו שלא בשעת הדחק, דאין חשש של פת עכו"ם, כיון שלא יאכלנה, ויחזירה אחר כך להעכו"ם. ואם כן שמע מינה כמו שכתבנו, גם החוללה שנייה של הצירוף לחם משנה יש לה הדין של חוללה הראשונה שיכול לאכללה" ובע"כ דיש דין לאוכלו. וע"ע בשו"ת לבושי מרדכי (מהדו"ג יו"ד סימן מה) ובשו"ת חלקת יעקב (סימן צה) שנסתפקו בזוה.

אולם בשו"ת צייז אליעזר (חלה ק"א סימן כג) כתב שמה שכותוב בפרשנות המן אינו אלא סיפור דברים, ואין לדינה ממש כמו שהיה שם, וזהו: והכי מסתברא,DBG מרא בברכות (לט, ב) ובשבת (קי"ז, ב) הא למדו הר' דין דרב שבת חייב אדם לבצע על שתי הכרות מפני דלחם משנה כתיב. ובהך לבצע לא נזכר לשון ציווי, שצרכיים ללקוט לחם משנה שהיה מקום להיתלות ולומר שצרכיים שלקטו דומיא דשם שהיה משלכם, אלא כתוב בלשון של סיפור דברים, וכי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר לאחד (שמות טז, כב). ולכן החיוב לעשות רק זכר כפי שהיה אז, והיינו לבצע על לחם משנה, אבל אין כל חיוב של לכם, מפני שם היה למעשה שלכם כפי מה שלקטו עבור כל אחד ואחד ע"כ. ועיי"ש מה שדחה ראית האבן שוחם דשם הבעייה משום שנאפה בשבת ויש ליה דין מוקצה ודין נולד. וכן התיר בשו"ת דעת משה (או"ח ס"ו ס"ב) להתריר בלחם שאלה.

ובשו"ת תשובה והנחות (או"ח ח"א סימן קעא) כתב, "וללחם משנה אינו כבמן ממשadam כן צריך להיות בכל לחם שיעור סעודה כבמן. ואילו בלחם משנה סגי בככר בשיעור כביצה או כזית. ועל כרחך שאין זכר זכר למנן, להראות שבמן היה בערב שבת לחם יומיים, וסגי בשני לחם הרואי לאכילה ובוצע על אחת למנהיג העולם. וכן כתב בשו"ת דברי יציב (או"ח סימן קכח אות ד) שהמניג הפשט לצאת גם בשאולה, ובשו"ע ונושאי כליו לא הוזכר שום מקום להחמיר בזוה. ויעי"ש מש"כ לעניין לחם משנה Kapoor, והכל באותו עניין האם צריך להיות ראוי לאכילה או לא.

קובלן באר התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ושם כתבנו גם לדון בעניין צירוף מצה ל"לחם משנה" בערב פסח שחל בשבת – הנה ברמ"א (ס"י תעא סע"ב) נפסק: "מצה שיוצאים בה בלילה, אסורים לאכול כל יום ארבעה עשר". ויש לדון בער"פ שהל בשבת האם מותר לצרף לחם משנה מצה או א"א כיון שהיא ראוייה לאכילה.

והבאנו במש"כ בשו"ת פרי השדה (סימן פח) [זהה לנו חלק מדבריו לעיל] וזו"ל: "פשיטה דגם מצה יכול ליקח לשניים, כיון שאין צורך רק זכר מן, ובמצה נמי כיון דלחם מקררי אע"ג שאין יכול לאכול ממנה בסעודת זאת, מכל מקום שפיר זכר למנ הוי". וכן משמע בדברי הגרשׂ א' שהבאנו לעיל דאו שפיר דמי דהרי התם ס"ו ס' הוא אוכל, וכן נראה להוסיף עוד טעם כיון דהוא שעת הדחק דין אין איך הרבה להברא את החמצן.

אבל בשו"ת בצל החכמה (ח"ג סימן קי אות א') הביא פוסקים האוסרים צירוף מצה ל"לחם משנה" בערב פסח שחל בשבת: "בשו"ת עין הבדולח (סימן ס"א ד"ה ושאללה) נשאל אם מותר לצרף לחם משנה לחם אחד שהשמורים שבו הם מתבואה חדשה. והשיב, פשוט הוא דין שאין יוציא ידי חובת לחם משנה, כיון שאין ראוי לאכילה, וכן נהגת אצלי מעודאי. ולדבריו נראה דהוא הדין בנדוזן דידן, אין לצרף מצה ללחם משנה בערב פסח שחל להיות בשבת, כיון שאסור אז לאכול מצה, כמבואר בירושלמי, וברמ"א (או"ח סי' תעא סע"ב) פסק שמצה שיוצאים בה בלילה אסור לאכול כל היום, נמצא דבשעה שבוצע בשחרית כבר אסורה מצה באכילה". וכן פסק בשו"ת אפריקסתא דעניא (סימן קכט אות ג') הכריע שאין לצרף בערב פסח שחל בשבת מצה ללחם משנה, כיון שהיא אסורה באכילה בערב פסח.

ג). אבל מ"מ במצה רגילה שרי, וכמו שהבאנו לעיל שכותב בחזו"ע, ושם בהערה כתוב מ庫רו, מדברי הפרי מגדים שמה שמטלטלים אותם מושם שהיא ראוייה לקטנים שאינם מבינים בסיפור יציאת מצרים, ושכן כתוב בעיקרי חד"ט (שם), אולם יעוץ' שכתוב להקשות ממש"כ בಗמ' בשבת דף קכא ע"א שאסור לטלטל טבל בשבת אע"פ שהוא טבל מדרבן שזרעו בעציהם שאין נקוב, והרי לדעת הרשב"א בתשובה (סימן צב) איסור דרבנן מותר למספי בידים לקטן, אלמא דاع"ג דהיינו לקטנים אסור לטלטלו מושם מוקצה, וכותב לתרצ' שם מרן זיע"א שי"ל ששאני התם שהטבל איסורו מגופו משא"כ מצה שהיא מותרת מצד עצמה אף לגadol אלא

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

שהיום גורם לה להאסר, והביא שם שכיווץ בזה כתוב בחידושי הרשב"א דף קיד יעו"ש.

ד). מה הדין שהמצה בתוך פלסטיק, והנה הכא לכאורה המצאה תהיה בתוך נילון ויש לדון הכא אם מהני, הנה מה דעתן שיהיה בתוך נילון כן הובא על הכה"י בס' אורות רביינו (ח"ב עמ' יא) יעו"ש, והיינו שגם המצאה לא תהיה חמץ, וראה עוד בשערים המצוינים בהלכה (סימן קטו סק"ו) שאין צרייכים שיהיו הלוחם משנה נוגעים זה לזה אלא די שהיו שניהם בידי.

ובגם אני אודרך ענייני להם משנה (סימן ג') כתוב: לדון מה הדין בלחם שמנוח בשקיית לעניין ללחם משנה ויש בזה נפקא מינה לפני הרשב"א שצורך לבזוע על שני הלוחמים אם גם חייבים לבזוע על הלוחם שהוא בתוך השקית.

وعי"ש שהשיב לו הגאון בעל אבני ישפה זצ"ל וז"ל: נראה לי שככל שהוא מכסה את הלוחם הרי הוא כמו שהוא מונח בארון שהרי בזה הוא מגלה שאין דעתו לאכול מן הלוחם הזה וממילא גם אינו כחسبון של הלוחם משנה אכל כל זה כתנאי שהוא משאיר את הלוחם בשקיית גם כזמן שהוא חותך את הלוחם משנה כי אז הוא הזמן של המצואה של ללחם משנה וכמו שבארתוי בשוו"ת אבני ישפה (ח"א סי ס"א) אכל אם הוא מוציא אותו מן השקית לפני שהוא חותך את הלוחם הראשון לפני הרשב"א הוא יצטרך גם לחזור מן הלוחם השני ע"כ. והיינו דתלו依 בחקירה זו.

ה). מה הדין מצות חמץ ושלא לשמה, בשוויית מנוח יצחק ח"ח סימן ל"ז בסוף' בד"ה והעולה, שدن שם במה שכותב איזה רב תשובה אי מותר לאכול בער"פ שחיל בשבת מותר לאכול מצות שלא נאפו לשם מצוה, והעליה שם המנחה"י יצחק לאסור, אבל בסוגרים שם כתוב לעניין מצה של חמץ שאפי"ז האסור, וביאור דבריו דלכוארה ליכא היכרא וטעם שווה, וכיוצא בזה כתוב כבר הגאון ר' צבי פסח פראנק זצוק"ל (במקראי קודש על פסח ח"ב סימן כ"ה), שהרי טעם האיסור לאכול מצה בער"פ כדי שיأكل מצה לתאבור והרי טעםה של מצה חמץ טעםה כמו מצה של מצה א"כ איכא איסור כדי שלא יאכל לתאבור, אמן יש להעיר דלטעמא שיהא היכר וכו' שכותב הרמב"ם א"כ כ"ז במצה של מצוה שאינה חמץ משא"כ מצה של חמץ. ועי"ע באוהלי שם בסימן תע"א אסור לאכול מצה חמץ, משום שא"א לאכול מצה של חמץ משום שהיא טעם מצה, וא"כ צריך

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

שיהא היכרא, וע"ע במהרש"א ריש פרק ערבי פסחים, שיש חילוק אי הוי כתעם מהה איז איסור, אבל אם אין טעם מצה אין איסור, ולכארה אי הוה חמץ לא הוה כי'כ אותו טעם כך כתבו במקצת פוסקים שפשיטה להו שטעמא שונא. וכן כתב באורחות רביינו (ח"ב עמ' סד') שהביא בשם הכה"י שאסור לאכול מצות של חמץ שנאפו שלא לשם, שיש לחוש שיأكلו כן בליל הסדר וייה בלבול, עי"ש עוד, וע"ע בהגדה של פסח מנהת אשר סימן י' שאסור לאכול מצה שנאפתה שלא לשם, ויש להאריך עוד בזה, וכן ע"ע בספר שמירת שבת כהכלתה, שכותב לאסור בשם הגרש"ז,

אולם בנטעי גבריאל (פסח ח"א פ"ב הערכה כו שלכאורה כתב שם שיהיה סיבה להתייר, אבל מצד שני כתב שיש מאפיות שללא מקיפות בדיקון באופן עשית המצאות מתי שאופת של חמץ, כמו בהקפדה על מצות כשרות, אבל גם שכתווב על החצת חמץ שהוא של חמץ מ"מ היא נאפת לא חמץ, וא"כ שפיר נקרא אותו מצה, ודבריו צ"ב וכי יעלה על הדעת לאכול כזאת מצה הרי היא גופא דאין כל הקפידים כמו באפיית מצות כשרות, א"כ בודאי דהוה חמץ.

ועוד יש בעיר בכל דברי הפוסקים לאסור הרי עיקר טעמא שאסור לאכול מצה בערב פסח מובא בירושלמי והביאו בתוס' בריש פרק ערבי פסחים שהוה כבועל ארוסתו בית חמיו, וא"כ וכי הוイ בועל ארוסתו בבית חמיו מצה שהוא חמץ, הרי לא הוи בועל ארוסתו הרי לא הוי מיכלא דמהימנותא שנאפה לשם מצוה.

וכן יש מדיקים משוריית הריב"ש בסימן ת"ב וז"ל: השאלה השלישית: לברא הירושלמי (רפ"י דפסחים): דאמר רבי לוי: האוכל מצה בערב הפסח, כבא על ארוסתו בבית חמיו. אם האסור הוא בלבד במצה השמורה, שהתקין לו ללילה הראשון לצאת בה, או אם לכל המצאות שהתקין לכל ימות הפסח? ואם נאמר: שאף בכל מצה קאמר; אם מותר לאכול מצה עשירה, כיון שהיא משונה מכל וכל, בעשייתה ובשם?

תשובה: הא דרבי לוי, בכל לחם מצה היא, ואעפ"י שאינו שומר מעדן קצירה. שהרי בכלל, אדם יוצא ידי חובתו בפסח, ואעפ"י שאמרו בגמרא (פסחים מ'): שמור דליisha, לא הווי: שמור. היינו לכתוללה; אבל בשעת הדחק, יוצא ידי חובתו, אפילו בלקח כמה מן השוק, שלא מחזקין אסורה.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

וכן חבר גאון ז"ל, וכ"ש בלקח חטה מן השוק, שהה אפילו לכתה יוצאה בה, כיוון שיש כאן שמוד קודם לישה, משעת לקיחה. דמאי דאמר להו רבא, להנהו דמהפכי כיפי: כי הפקתו, הפיכו לשם מצוה; למצוה מן המובחר קאמר וכיון שבכולם יוצא בדייעבד, ראוי ליאסר משום אروسין דעתה. עכ"ד, וא"כ לפי דבריו שאסור אכילת מצות שנעשו מוקמה בשוק א"כ דוקא בכח"ג שייה אסור אבל מצות של חמץ יהיה מותרות כן דיק בספר הפסח כהילכתו פט"ו העלה 29, וע"ע בשווית אז נדברו חי"ב סימן שכח לדורן בדברי הריב"ש ועוד ראשונים והעליה להתר לאות מצה של חמץ בער"פ.

וכיוצא בזה ראיتي להתר לאות מצה של חמץ בערב פסח בשווית משנה הלכות (ח"יו סימן קב) וז"ל: אבל עכ"פ לא אמרו אלא במצה שיווצאי בה ידי חובתו אבל מצות שלכתה נאפית שלא לשם מצות פסח אלא לשם מצת חמץ ודאי דמותר לאכול לכתה אליבא דכ"ע דאין זה מצה אלא פת וכ"פ ב מג"א מצה כפולה ונפוכה אין לאוכלה בע"פ דשמע מצה הוא מבואר دائ וدائ לאו מצה הוא לצתת ידי חובתו אף שנאפית לשם מצה מותר לאכלו וכ"ש במצות מן השוק שלא נאפו לשם פסח, ע"כ. וכן כתבו להביא ראייה בדברי הרמ"א סימן תע"א ס"ב שכח אבל מצה שיווצאי בה בלילה אסורים לאכול כל יום ארבעה עשר, משמע דוקא שיווצאים בה יד"ח, וכיוצא בזה ראיתי שהביאו מהגרש"א שטרן למה בכלל יש לאסור מצת חמץ בער"פ, שגוזרו רק על מצה ולא על חמץ שלא יאכלו לתאבורן, אמן לדעת המאירי שלא יאכל לתחאבורן א"כ יהיה איסור שלמעשה טעם שווה.

וראה עוד בשווית רבות אפרים (ח"ב סימן קכ"ט אות לה) הביא שם שיש שטענו שמצה שאין כשרה לפסח והיא של חמץ יש לה טעם אחר ועין מה שהבאנו לעיל בזה, ופוק חזי Mai עמא הדבר, וכח שמ להתר שלמעשה יש במצו לומלח וא"כ ייל שייה מותר.

ועוד יש סניף בזה להתר כמו שהרי דנו הראשונים ממתי אסור לאכול מצה של מצה בער"פ וממתי הוא בועל אروسתו בבית חמיו, דהנה איך כما שיטת בראשונים ממתי אסור לאכול מצה בער"פ, אי דעת הרוז"ה בסופ"ג בפסחים ט"ו ע"ב מדפי הריב"ף והרא"ש שם בפ"ג ס"ז אין האיסור אלא משעת איסור אכילת חמץ דהינו משעה שישית וכ"כ הנמק"י בשם הריטב"א ברפ"ד שם.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ב' הרמב"ן במלחמות סוף"ג והמ"מ בפ"ו הי"ב מהל' חמץ ומצה נקטו דמשעת עלות השחר אסור לאכול מצה וכן פסק המשנה ברורה סי' תע"א ס"ק י"ב.

ג' דעת המגן אברהם בס"י תע"א ס"ק ו' דאסור מליל י"ד וגם שיטה זו יש לה מקום בראשונים עיין בארכות חיים מלוניל דיני חמץ ומצה סי' קי"ד שהביא כן בשם י"א וכן משמע בפירוש רביינו מנוח הל' חור"מ פ"ו הי"ב וכן ביאר בחידושי חת"ס שם.

וא"כ י"ל שאיכא בזה ספק ספיקא ספק שמא ההלכה שאסור לאכול רק משעת איסור אכילת חמץ, ומה' אי מותר מצות של חמץ, א"כ י"ל שאיכא ספק ספיקא ויהיה מותר לאכול מצות של חמץ. וע"ע בהגדה של פסח עטרת יהושע סקכ"ה ובהגדת תפארת צבי דף יא שモתר לאכול מצה של חמץ בער"פ. ועיין עוד בשו"ת שבט הכהונה ח"ז עמ' קצו, שכותב לומר שכל המתירים דוקא אלו שלא אוכלים מצות מכונה כל ימי הפסח בכלל להם מותר לאכול מצות מכונה של חמץ בער"פ אבל לנוהגים לאכול מצה מכונה בפסח אסור לאכול מצות מכונה של חמץ בער"פ, וא"כ כתוב שלמעשה אין בזה שום מה'. ווז"ל: איברא דין אין בזה מחלוקת כלל דהגרמ"א פריננד זצוק"ל ושאר הפוסקים מיירி מלאו שאינם אוכלים מצות מכונה בפסח וכදעת הרה"ק רבוי חיים מצאנז זיע"א שו"ת דברי חיים או"ח סימן כ"ג והגאון נזר סימן תקל"ז והדרבי תשובה במכתבו בסוף ספר תפארת בניים והשו"ת מהרש"ם ח"ט סימן ל"א ועוד ולכון התיר לאכול מצות מכונה אפילו כשר לפסח בערב פסח כיון שטעם שונה ממצת יד מה שאין כן המקראי קודש ושאר הפוסקים מיירידי מהאוכלים מצות מכונה בפסח וכදעת השואל ומשיב ושו"ת כתוב סופר בהוספות סימן י"ב והערוך لنר והתפארת ישראל והשו"ת בית שעירים סימן קע"ח ועוד להם אסור כבר לאכול מצות מכונה כל יום ארבעה עשר וכו' עי"ש עוד.

ולא הבנתי דבריו דלכארה איזה חילוק יהיה בין מצות יד למצות מכונה ולכארה וכי טעם שונה כ"כ שייהי אפשר לומר שכל ההיתר דוקא לאוכלים מצות יד בפסח, ועודadam כתבו להתיר ע"כ שישיל שלא הוא ע"ז שם מצה, א"כ ברור שאיכא היכר וא"כ גם לא שייך לומר הטעם שבועל ארוסתו בבית חמוץ.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

וועוד יש להציג על דבריו שהרי בשויית האלף לך שלמה מהיר לאכול מצות כפולות בעיריף וחולק על המג'יא והמשנ'יב א"כ כי'ש שלשיטו יהיה מותר לאכול מצות חמץ, וא"כ לא שייך לומר שהמתירים ס"ל כמו האלף לך שלמה שמותר רק מצות עבודה יד שהרי ר' שלמה קולגר מתיר אפילו מצות כפולות בעבודת יד ודורי'ק.

ועין עוד במעורר ישנים (סימן כ"ו אות קלו) שכחוב זויל שא"א לאכול מצה בערב פסח משום מראית העין, ובשוית אז נדברו חי'ב סימן ל"ג כתוב בזה וymbach'i ההלכה בזמנינו שמצו מצה של חמץ לא שייך בזה חсад כמבואר בפוסקים לעניין שכיר يوم וקכלנו כ מבואר כתוס' שבת דף כ"ז ב' ד"ה אלא, ועייש שפסק להתריר. וע"ע בספר זה השולחן לר' שריה דיבליך זיע"א (ח"ב סימן תע"א ס"ב) שכחוב סתם מצה של כל השנה אסור לאכול בערה"פ עד שעה ד' כי עפי'ר אינה חמץ ודאי מדנאפית מהר ע"י המכונות ולא שכיח כ"כ שישו עיטה בכוננה עד שתתחמצז ובמצת ודאי חמץ מותר לו לאכול עד שעה רביעית בצנעה ולא בפרהסיא משום מראית העין", אמןם דבריו צ"ב וכי מה שייך בזה מראית העין הרי ידוע היום שיש מצות חמץ, וא"כ למה שייה אסור, כמו שהבאו לעיל, ועוד דלא דיק מהמשנ'יב להתריר, ועוד דלא הוי מצה של מצוה. ועוד הרי הוイ איסור דרבנן ובאיסור דרבנן אין דין איסר של מראית העין כמו שכחוב ברמ"א יoid סימן פ"ז ס"ג ובש"ך שם סק"ז וא"כ אין לאסור מפני מראית העין, אמןם עייש במה שדן שם.

ולדעת האוסרים האם יהיה מותר לאכול מר"ח ניסן מצות חמץ, בשויית שבט הקהתי כתוב בח"ג סימן ק"ג שמותר לאכול מר"ח אבל בעריף אסור, וכי'כ בנטעי גבריאל בשם האדמור' מסטמאר זצוק"ל שאסור לאכול רק בעריף אבל שבועים לפני מותר.

והגר"ש וואזנר כתוב בקובץ בית הלוי (ח"ז עמי' כח) שמותר לאוכלן ביום שביהם נוהגים להימנע מאכילת מצה, וא"כ ייל לנוהגים להחמיר, א"כ אפילו מר"ח יהיה אסור, ועין בפסק תשובות סימן תע"א בהערה 16 כתוב ששמע ממוריה הוראה, שמתירים לאכול מצות מכונה של חמץ בליל י"ד לאלה שנוהגים לאכול מצות עבודה יד כלימי הג הפסח, אמן יש להעיר בדבריו שמספיק שאפי' רק בליל הסדר מחמיר בעבודת יד כי אז בעי לשם ורק אז מקימים מצוה לדעת חלק מן הפוסקים, וא"כ רק מספיק

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

בליל הסדר שאז הוא בועל ארוסתו בבית חמיו ורק אז צריך שיأكل מצוחה יד וסגי.

ג). במא שנסאל שם עוד בהמשך מרן הגרח"ק, האם יש להקפיד שלא לרחוץ בנهر ביום הספירה, ועננה מרן הגרח"ק, יזהר, הנה בכל עניין זה כבר ראה באורחות רביינו (ח"ב עמ' צה) שכחוב שמרן הקה"י נשאל אם מותר להרחץ ביום הספירה, ועננה שモותר כיון שאין מקור לאיסור רחיצה, אולם בעיקר דבריו יש שכחוב להחמיר וכמו שכחוב בס' מנהג טוב (סימן פא) שכחוב, מנהג טוב שלא להסתפר ושלא לחנוך כסות ושום דבר חדש ולהתענג במרחץ וכו' מאחר הפסקה ועד עצרת, לכבוד החסידים והישרים והתמיימים שמזרו נפשם על קדושת ה', יעורי'ש, וראה גם בשורית דברי מלכיאל (ח"ג סימן יג בד"ה ומה) שכחוב, ומה שנגנוו שלא לרחוץ ביום הספירה בנهر, אצלו לא נתפסת מנהג זה רק קצתם חוששים לזה יעורי'ש, וכן הובא מנהג זה בספר ילקוט אברהם (או"ח סימן תצג סק"ג) ויעורי'ש שהעיר שלא מצא בפוסקים מקור למנהג, וכן הובא מנהג זה בס' מהרי"ץ הלוי מועדים עמ' קפב, וכחוב שם שכן קיבל מהגאון רבי שמואל יוסף רבינוב צ"ל בעמיה"ס דברי שיר ותלמיד מובהק של מרן החפץ חיים זיע"א, וכחוב שם עוד בשם הגר"א דינר, שכבר ידוע שלפני כחמים שנה נכנסו לים ביום הספירה בנות סמינר בית יעקב בארץ ישראל ותשע מהן טבעו למאות רחל"ל, ותहום כל הארץ, ויעורי'ש שהביא עוד שכן כתב בשורית פאת שדק (או"ח ח"ב סימן קט סק"ג) וז"ל: ביום הספירה וכו' לרחוץ ביום סכנה היא ע"ש, ושכן כתוב במאורות יצחק להגר"י שלזינגר (חלק המנהגים עמוד שמז) בשם מנהג המבורג. ויש עוד להאריך בכ"ד.

בברכת התורה

הצב"י יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ישא"ס

האם מותר לדבר בטלפון ברחוב מהבאה"ח יצחק פרץ ני"ו

שאלת: אם מותר לדבר בטלפון ברחוב

הנה רأיתי שכבר עמד בזה בקובץ מה טובו אהלייך יעקב (ח"ד עמ' תרייז) ונשאל בזה הגראי'א נבנצל שליט'א וענה זוז'יל: אם זה חוסך זמן ללימוד זה כדאי. עכ'יל. כלומר כדאי לדבר בטלפון ברחוב אם זה חוסך זמן ללימוד. ועי'יש בהערה שהביא שכן שמע מהגרח'פ שיננברג זצ'יל ושכתב הגרי'י בורדיאנסקי שליט'א ששמע ששאלו בעניין זה את משה'ת הגרח'ק וענה זוז'יל: ה'ז כאוכל בשוק. עכ'יל. ושכן כתב לו הגה'ץ רב' חיים ואלקין שליט'א. ושכן כתב לו הגר'יח מישקבסקי שליט'א. ושכן ראה ראה מכתב בעניין זה מהגאון רבי מיכאל יהודה לפקוביץ זצ'יל ושכן ראה שחידש הגר'ימ הלבארשטיין זצ'יל ולא הסכימו עמו חברי הבד'ץ. ועי'ע שם שהביא מהאורחות חיים להרא'ש ולא מוכרים דבריו. ובעניין זה כתב לי הגאון הגדול רבי דוד ינוקא שליט'א ע"ד מה ששאלתי אותו שמעתי שיש כאלו שחידשו שהמדובר בטלפון ברחוב הר'ז פסול לעדות מהי דעתכם בזה וענה זוז'יל אין זה נכון. עכ'יל. וכן ענה לי בזה הלשון הגר'יע פריד שליט'א אין זה נכון. עכ'יל. וצע'ג גדול למעשה ונראה לאפשר להקל. וכן רأיתי בקובץ מה טובו אהלייך יעקב (ח'ח עמ' קסז) שכתב להקל בשם הגר'ימ שטרנבווק שליט'א. ועכשו רأיתי לידי הרב יוסף אביטבול שליט'א מה'יס שעורי יוסף ושה'יס בקובץ מה טובו אהלייך יעקב (ח'ז עמ' תפג) שכח דמילתא פשיטה היא דמותר לדבר בטלפון ברחוב ועי'יש [1]. ובעניין זה קיבלתי תשובה מהגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט'א זוז'יל: שלום וברכה להבהיר היקר והחשוב ממשחת אפרתים כמר יצחק פרץ הי'ו

בנושא לדיבור בטלפון ניד ברוחבה של עיר - לדעתינו ח'ו לומר שהעשה כן פסול לעדות מדרבנן, שכן פוק חז'י Mai עמא דבר, שרבים וטוביים, וביניהם גם גדולים, נוהגים כן, ומכיר אני תלמידי-חכמים חשובים ומורי הוראות מובהקים שמשתדלים להיות זמינים לשואליהם בכל עת ובכל שעה ככל האפשר להם, ומשיבים דבר ה' זו הלכה גם תוקן כדי הילוכם ברחוב, ויש שאפלו משתמשים לצורך כך באוזניה, ונראה כאילו הם מדברים לעצם בעת הילוכם, וחיללה לנו להוציאו לעז על גיטין וקידושין

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

שהעמידו עליהם עדים כשרים ויראי-שמימים שכביבול הילו הם פסולין עדות דרבנן מחייבת שאינם מקפידים שלא לשוחח בטלפון הניד ברחוב.

והנה מקור ד"ז הוא בהא דאיתא בגמ' (קידושין מ): "ת"ר האוכל בשוק הר"ז דומה לכלב, וי"א פסול לעדות, א"ר אידי בר אבין הלכה כייש-אומרים", ופירש"י (שם, ד"ה ופסול לעדות): "וכן האוכל בשוק הויאל ואינו מקפיד על כבודו איינו בוש לזלزل בעצמו וליפסל", והרמב"ם (פי"א מהל' עדות ה"ה) הוסיף ע"ז: "וכן הבזויין פסולין לעדות מדבריהם, והם האנשים שהולכין ואוכליין בשוק לפני כל העם, וכגון אלו שהולכין ערומים בשוק בשעה שהן עושין במלאה מנולת, וכיוצא באלו שאינן מקפידין על הבושת, שכל אלו חשובין לכלב ואינן מקפידין על עדות שקר", וכ"נ להלכה בשו"ע (חו"מ, סי' לד סימ"ח), ועי' בבא"ג (שם, אות ז) שציין לסוגיות הגמ' במס' ב"ק (פו): עי"ש, ובביאור הגרא"א (שם סק"מ) ציין להא דאיתא בגמ' (יבמות סג): "בגוי נבל אכעיסם... במתניתא תנא אלו אנשי ברבRIA ואנשי מרטנא שמהלכין ערומים בשוק, שאין לך משוקץ ומתוועב לפניו המקום יותר ממי שמהלך בשוק ערום".

ויעוין בעrhoה"ש (חו"מ שם סי"ח) שהויסיף בזה דברים: "דכל אלה אין להם תואר אדם, אלא כבhma וככלב" וכו'.

ולמעשה לא נתרפרש בדברי הפוסקים מהו גדרו של האוכל בשוק, אם דזוקא באכילת פת, כעין אכילת קבע, או שבכל אכילת עראי דין הכי, וגם לא נתרפרש להדייה מה דין של השותה בשוק.

וזה מכבר אני מעורר בכל הזדמנויות ובכלל עת מצוא על מה שנפרק הדבר, גם בקרוב בני תורה, שיוצאים לרחובות של עיר עם כוס משקה קר או חם, שאף שלא נתרפרש הדבר להדייה מ"מ למיחש מיבעית עכ"פ דגם זה בכלל האוכל בשוק, שהוא חשוב לכלב ופסול לעדות.

והז אמת שבתמונה רבות של גдолין ישראל מלפני השואה, במקומות נופש במעיינות המרפא באירופה, הם נראים מהלכמים ברחובות של עיר עם כוסות משקה של מי הרפואה בידם, מ"מ אפשר דבמקומות המיוחדים לכך שאני, ובפרט כאשר ניכר שעושים כן לצורך רפואי, ואין ללמידה מכך היתר להסתהוב ברחוב עם כוס משקה.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ומ"מ עדין אין בכוחנו למלוד מזה גם לעניין דיבור בטלפון נייד, ולפרש שגם זה בכלל דברי הרמב"ם (שם): "וכיווצא באלו שאינן מקפידין על הבושת", שכן כאמור נהגים בזה גם אנשים נכבדים ביותר ירא-שמים שאינם משנים בדבריהם ואינם חשודים ח"ו על עדות שקר.

ולגופו של עניין, אם ראוי להקפיד על כך או שאין צורך, הכל לפי המיקום ולפי השעה, שבמקומות שהדבר אינו נהוג בקרב אנשים נכבדים המקפידים על כבודם, הן מקרב מחננו והן מחוצה לו הן בני ברית והן אינם בני ברית, יש להקפיד על כך, אבל במקום שכבר דשו בו רבים והכל נהגים כן, כאמור לעיל, אין נראה שצורך להקפיד על כך. אך בודאי שיש להיזהר שלא לשוחח בקול רם, ולא בשחוק וקלות ראש, שצורת שיחות כאלו מתאימה בכך רק לאלה שאינם מקפידים על כבודם ובושים לזלزل בעצם.

ומעניין לעניין באותו עניין, ידוע כי הגאון בעל 'שבט-הלווי' צ"ל היה מקפיד שלא יעמידו עדי קידושין המחייבים ברשותם טלפון נייד שאינו כשר, מטעמים מובנים. אך אני יודע כיצד יש לנוהג בכך בחוץ' במקומות שאין תחליף כשר לטלפונים הפרוצים, והדבר מסור לרבני ומנהיגי הקהילות די בכל אחר וatter.

בברכת הצלחה רבה בתורה וביר"ש

הרב אברהם משה הלפרין

ראש המכון

ועוד שאלתי בזה את הגר"ע קופשיין שליט"א וענה זו"ל: אولي גרווע יותר אם מדבר בקביעות. עכ"ל.

ובעניין זה כתב לי הגראון רבי נסים יהיאל בן שמעון שליט"א מה"ס שו"ת מעשה נסים ושא"ס זו"ל: לכבוד הבוחר הנפלא חוקר ודורש בתורה, מזכה הרבים בಗליונותיהם המתוקים, שוקד באלה של תורה ללא הרף, רבי יצחק פרץ שליט"א.

מה ששאלת שראית מה שחידש שהדבר בטלפון ברחוב זה כמו שאוכל בשוק, ומה דעתנו בזה.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

לענ"ד הדברים הפלגה בעלמא הם, ופוק חז' מאי עמא דבר דאפשרו ת"ח רבניים ומורי הוראות משוחחים בטלפון ברוחבה של עיר ואין פוצה פה ואין מצפץ. מייהו אם משוחח בטלפון באזור צדיי ברוחב שפיר טפי. כמו כן באופן שמדובר בתחנת אוטובוס שמקובל לדבר שם, כגון שמתקשר לביר מתי זמן בוואו של האוטובוס אין בכך חשש כלל מקובל הוא בעניין בגין.

ועכ"פ בודאי מן הרاوي שלא לדבר בטלפון ברוחבה של עיר, וכ"ש לתלמידי חכמים שתורתם אומנותם שנותנים דוגמא לציבור, שככל שהאדם חשוב יותר כך הדבר פחות מתקין, יוכל להיות במידה מסוימת חילול ה', וכך שמדובר בקול גבוה וכדומה.

ויש להוסיף שלא ראוי כלל לאשה לדבר בטלפון ברוחבה של עיר, וכ"ש אם מדובר בקול קולות דזהו היפך 'כל כבודה בת מלך פנימה', ואם מדובר בקול ליד גברים יש בכך גם פריצות, ומוצוי גם באוטובוס שאשה משוחחת עם חברתה בקול קולות, וכל הגברים באוטובוס צריכים לשמע על מה מדובר, מה גם שפעמים ישנן נשים שמדוברות בעניינים שהצניעות יפה להם, וצריך למגר תופעה זו.

ובכלל צרייך לדעת שאוטובוס אינו מקום פרטי שכלי אחד רשאי לעשות ככל העולה על רוחו, תחבורה ציבורית הוא דבר שישיך לכל הציבור, וכל אחד צריך להתנהג בהתאם, לחשוב על הזולות, ומאי דסני עלך לחברך לא תעביד,ומי שלא אכפת לו מכך עובר על מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך.

גם מצוי שנושים בתחבורה ציבורית בשעות ערבי מאוחרות, ולרוב רבים מהנושים עייפים וחפצים לנום את שיניהם, אבל תמיד יהיה איזה משהו שיידבר בקולו ויפרע לנוסעים לנוח, וצריך לשים לב לכל זה. אמנם הכל כמנהג המקום, ואה"נ אם רואה שהנושים באוטובוס ערננים ולא בכיוון לנוח יכול להגביה את קולו. ואם עשה עובדת-سطح ובדק שכמה מהנושים נחים אסור לו להגביה את קולו.

ונראה דבר אופן שכלי הנושים ערננים ואחד מהם רוץ להנוח, מצד הדין אינו חייב להנמייך את קולו כי הולכים לפי רוב הנושים אף שמדובר בשעות ערבי מאוחרת, אך לפנים משורת הדין מצד ואהבת לרעך כמוך ישתדל

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

להנמייך קולו כדי שחברו יוכל לנוח, וזה מצוי באוטובוס של בחורי ישיבה שחוזרים מחתונת של חבר בשעת לילה מאוחרת, שהבחורים ערנים, ואחד מהם רוצה לנוח (ואחרים לא מפריעים) כאמור באופן זה נראה שמצד הדין אינו חייב להנמייך קולו וממידת חסידות ישתדל שלא להפריע לו.

ואסיים במא שראיתי בקובץ 'מה טובו אהליך יעקב' (גליון ח' עמ' קסז) שהביא בשם מרן הגאון רבי משה שטרנבווק שליט"א, אף שנפסק להלכה שאסור להסתכל בפני האוכל ולא במנתו על מנת שלא לבישו, אולם מי שאוכל בשוק מותר להסתכל עליו, דהיינו חזין שאיןו מתבייש.

ולענ"ד הדן לפניו רבותיו בקרקע, לא הבנתי הרי גם אדם בשוק לא אוהב שמסתכלים לו בצלחת, יצ"ע. עכ"ל.

ועוד כתוב לי בעניין זה הגאון רבי משה יהחאי רוז שLIGHT'א מה"ס שורית ימין משה ושה"ס זעיר: על מה שכתבת (באות ו) בזה"ל: ראית שיש מי שחידש שהדבר בטלפון ברחוב זה כמו שאוכל בשוק, מה דעתכם בזה. ע"כ.

הנה כשהתחילה הטלפונים הסלולרים היו בודדים שהולכים עם טלפון ומשוחחים ברשות הרבים, והיו נראים כמשוניים שמדוברים עם עצם ברחובה של עיר, ואולם היום כבר נפוץ הדבר, ואין בזה חשש כלל. ומה לנו שנבוא לגוזר בזה מדעתינו, הלא אין שיק לומר בזה שאינו מקפיד על כבודו, שהרי אין בה פחרחות כבוד. ואין זה דומה למה שטען המשנה הלכות (הנ"ל) שהוא שרוב העולם עושים אין זה מתייר, דהיינו דיבר על מה שאסרו רבותינו במפורש, אך אין ללמד מזה לחידושים שנתחדשו בדורנו. עכ"ל.

וכתב לי בזה דודי הגאון רבי יוסף פרץ שליט"א מה"ס פריו יtan ושה"ס זעיר: כבוד הבהיר עדריו לגאון ולתפארת כה"ר יצחק בן אחיה יידי הרב הגadol הרה"ג כמושיר שמואל נר"ז

שלום וברכה

קבלתי העלוון החשוב "בארות יצחק" מס' 20 בעניין הדבר בטלפון ברחוב אם פסול לעדות, שראית מי שצדך כן. וכל הרבניים המשיבים כתבו לנכון שאיןו נפסל. ואמרתי לבאר הגדר מה הוא כאוכל בשוק ומה אינו כוותיה.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

דברים שצורך לעשותם בצדעה הוא מב' סיבות הפוכות. יש דברים מהמת שבhem האדם דומה לbehמה, וזה פחיתות לאדם שדומה לbehמה. ולכן מי שעושה זה בפרהסיא מראה שלא מתביש בזה שדומה לbehמה. ומהז נולדו דיןינו צניעות בבית הכסא, ודיננו צניעות בלבוש, שהרי הגוף הוא דבר משותף בין אדם לbehמה ולכן צריך לכוסתו.

ויש דברים שהצניעות יפה להם מחמת חשיבותם, וכמו שאמרו במס' מו"ק טז סוף ע"א-ע"ב לימוד התורה בסתר. וכן אמרו הלומד הצדעה לא משכח. וכן יפה שתיקה לחכמים, וכן דברי חכמים בנחת נשמעים שזה כולל לא לדבר בקול קולות.

וכעת לנדון דיין הנה האדם יש לו דברים דומה לbehמה וייש דברים דומה למלacci השירות, כדאיתא במס' חגיגת דף טז ע"א ע"ש. הדברים שדומה לbehמה אם עושה אותם בפרהסיא הוא דומה לכלב, ופסול לעדות, ובדברים שדומה למלacci השירות אם עושה בפרהסיא אינו חסרון בבושא רק חסרון בכבוד המושא.

ולכן האוכל בפרהסיא וההולכים ערומים שדומים לbehמה פסולים. ואילו הדברים בשוק הם מראים שאינם בהמות, וא"כ אין מקום לפוסלם לעדות.

י"ב ניסן תשפ"ב פנה

בברכה ובידידות

יוס"ף

ושמעתי כת בשם הגראי' כהן שליט"א ראש ישיבת חברון להחמיר.

בברכה רבה

הבחור יצחק פרץ

החו"פ עי"ת מכסיקו

תשובה:

לכבוד הבה"ח יצחק פרץ ני"ז

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוזד

שלוי' וברכה

לענ"ד אין לאסור בזה כלל וכלל, כיוון שלא מצינו שזה אסור ואין אלא הנהגת דרך ארץ שראוי להחמיר בזה, וממילא הרבה פוסקים כתבו שיש להחמיר בזה, ולכן כתבתி שפישיטה שמותר לדבר בטלפון ואין לנו לגזר גזירות מדעתנו, וכמו שראיתי שידיidi הגרנ"י בן שמעון שליט"א בעמיה"ס מעשה נסים פסק שמותר לדבר בטלפון ברוחם ובמנם חילק בין גברים לנשים יעוש בכ"ד, ואמנם גם לנשים ליכא לאסור דאף דקיים'ל דכל כבודה בת מלך פנימה, מ"מ הרי אם מדובר בשקט ובצניעות ליכא לאסור בזה, ואני לענ"ד כתבתி.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוזד

מכח לספרי גם אני אודך מאת הבה"ח יצחק פרץ ני"ו

בס"ד

**לכבוד ידידי היקר הרב הגאון חրיף ובקי משנתו זך ונקי כבוד שם
ותפארתו כשת הרב יוסף אביטבול שליט"א**

מח"ס שערי יוסף וושא"ס נפלאים

שלום וישע رب

בעיוני בספרו הנפלא גם אני אודך מתשובותיו לחקירותיו של הרה"ץ המפורסם רבי גמליאל הכהן ר宾וביין שליט"א בעל הגאם אני אודך מאות חלקים, ח"ב ראייתי הרבה דברים וחידושים מעניינים וכן התעדרכו לי כמה דברים כדי להוסיף ואמרתי לא אמנע טוב מהבעליהם וב"ה נכתב לרוב יוסף לזכויות הרבים ב"ה.

ראיתי בסימן יג בעניין להתפלל שמור"ע עם מסיפה והנה הבאתם את דברי הגרנ"י בן שמעון שליט"א שככל עוד שלא קיבלנו הוראה ממשרד הבריאות לשים זה לא טוב לשים כיון שנראה שונה משונה והנה צ"ע לדעתו מה יהיה הדין במדינה כמו מכסיקו שאין משרד הבריאות רציני ומהמדינה לא חייבה כלום אף פעם ולא עשו מיסים א"כ אולי פה אפשר לומר שמצד אחד יותר חמור כי לא היה הוראה מפורשת לשים ומצד אחר אפשר לומר שישטר קל לשים פה כי כולם עושים מעצמם מתי שרוצים וצ"ע.

והנה ראייתי שהביאו שם שבזמן הקורונה כך היה רגיל לעמוד לפני מלך קצחת תמורה דהרי כשהיה הסגר הגדול ברוב העולם נשיא הקהלה של מכסיקו הלך עם נשיא ארה"ב טראמפ לדבר על איזה עניין ומספרים שנשיא הקהילה עשה כל מיני בדיקות כדי לראות שאין לו קורונה ונכנס עם טראמפ בלי מסיפה כי כך זה מכובד וככ"ש לפניו מלכו של עולם שנחיה חייבים להתפלל כראוי ובלי מסיפה וכהוראות של גdots וגןוני הדור שליט"א וב"ה אני מביא רשימה כמו שרשמתי בזמןו על מה שדיםbertyi על העניין עם גdots הדור ורשמתי את לשונם ואני מעתיק: הרב שמואל אליעזר שטרן דומ"ץ בבית דין של הגר"ש ואזרע, אפשר להסביר את המסיפה בתפילה

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

הרב שמעון בעדני, הקהיל (לא החוזן) לא צריכים לחייב מסכה בשעת התפילה

הרב משה שטרנבוֹך ראב"ד הַבְּדֵי עֲדָה חֲרַדִּית, אסור לחייב מסכה בשעת התפילה

הרב מרדכי גروس גאב"ד חניכי הישיבות, אסור לחייב מסכה בשעת שמונה עשרה וקריאת שמע

הרב משה שאול קלין דומ"ץ בבית דין של הגר"ש ואזנر זצ"ל, לא צריך לחייב מסכה בשעת התפילה

הרב שריאל רוזנברג, אם פוגע בכוונה לא צריך לחייב מסכה בשעת קריית שמע ותפילת שמונה עשרה

הרב שלמה מchapod, ראוי להתפלל בלי מסכה וכן פסק גם זקני הגאון רבינו מיכאל פרץ.

והנה כל@gadolim הנ"ל פסקו כך ומלביד@gadolim שבכל אמורו שלא צריך להשמר בכלל וכמו הגר"ח קנייסבקי, הגר"מ קווטלר, הגר"ש קמנצקי, הגרמ"מ קארפ, הגר"נ קופשיץ, הגר"ע אוירבאך, הגרא"ד אוירבאך, הגר"ד קוק, הגר"מ צדקא ועוד הרבה שטעתי שבכל כפרו בעיקר עניין זה שחייב להשמר וכן כבודו הביא פסק של הגר"י זילברשטינ"ז חזק מאד של והסיר משה את המسوיה וזה ראייה מאד טובה.

ומלביד האנשים שמצויע להם ולא יכולים לכון טוב בתפלה.

ובענין זה ע"ע בשורית גם אני אודך תשובה הגר"ח פדרון שליט"א (ח"יב סי' ייח), תשובה הגרמ"ש דיין (ח"ז מג), תשובה הרב אדריך כהן (ח"ב סי' ר), וכן יש מכתב מהגר"י יוסף מתאריך (כח ניסן תש"פ), שורית כתיר מלוכה (סי' ב), ס' בדד ישב (עמ' פה), הגרמ"ש קלין במחתו וכן מה שכבודו הביא מהגר"מ גروس הגר"מ שטרנבוֹך וכן בקובץ שעריו הוראה (חכ"ג עמ' ריב) בתשובה של הגר"י זילברשטינ"ז לגרא"ג רבינוביין, גם אני אודך תשובה הגרמ"ש שעיו (ח"ב סי' קמט אות ח), קובץ אבכת רוכל (ח"י"א עמ' רלח), גם אני אודך תשובה הגרריהם"א (ח"ח עמ' עד), קובץ מנורה בדורם (ח"יב עמ' קצ), תשובה ישראל (ח"ה עמ' שמא), שאלת חכם (סי' יא), ושב ורפוא (ח"ח עמ' תקנו).

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ראיתי בסyi כת שדן לגביו נט"י בכוון חד פעמי לכהנים והנה אצוף לכבודו מכתב שליחתי לרוב אחד בעניין זה.

לכבוד הרב הגאון רבי שליט"א

אחדשה"ט וש"ת כראוי

הנני בא ע"ד מא שכabb כת"ר בكونטרס על הלכות בין הזמנים (פרק ה' הלכה ב') לאסור עשיית נט"י לסעודה בכוון חד פעמי.

והנני ברישימה של כמה מהגדוליים שמתיירים לעשות נט"י בכוון חד פעמי, ומקווה שב"ה כשיראה כת"ר רשימה זו שרביה היא יסדים לפסוק ולהורות להקליל אשר ידוע שכוחה דהתירא עדיף ואפשר לומר שאין בעיה של סב"ל אם כת"ר יפסוק לעשות נט"י בב' כוסות חד פעמיים אחד ע"ג השני כי יש לנו ס"ס ספק הלכה כהמקילים וספק ההלכה כהגרח"פ שנברג זצוק"ל (כך סיפר לי הגאון רבי יצחק איזרחי שליט"א שפעם היו בברית מילה ולא היה כוס לקדש והורה הגרח"פ למעשה שיקחו ב' כוסות כנ"ל וסמך ע"ז למעשה הגרח"י איזרחי שליט"א ובירך ע"ז) (וכן הובא מעשה זה בספר הקונה עולמו עמי קנא בשם ספר תМОנות מגדולי ישראל) שפסק להקל ולעשות קידוש בב' כוסות חד פעמיים זה על גב זה.

�וד רأיתי להוסיף שאפי' שדעת הגרב"ץ א"ש להחמיר אפשר לצורף דברי הילקוט יוסף בהלכות חנוכה בהקדמה עמ' ד שכabb בזה"ל: "ויספר לי מרן אמרוייר (שליט"א) זצוק"ל שלא אחת כשהיה נפגש עם הגרב"ץ זצ"ל היה שואלו לפשר איזה פסיקה ששמע שהורה והוא תמה עליו מדברי הקדמוניים ומיד היה חוזר בו והוא אומר מרן (שליט"א) זצוק"ל אילו ידעת מדבריהם לא הייתי פוסק כן וכך אירע לא אחת ולא שתים" וכו'. עיי"ש.

ואולי אפשר לומר שם היה רואה הגרב"ץ זצ"ל את דברי הראשל"ץ בחזון עירביה (שבת) היה חוזר בו.

והוסיף לכבודו דהשיטות שמחמירים הם ממש ייחודי סגולה והנה מה שמצאתי כת: הגרב"ץ א"ש, הגרי"י וויס והגר"מ בראנסדורפער

אחרי קידה והשתחויה קמיה הדר' ג

הבחור הצב"י יצחק בלאומויר הגאון הגדול מרא דשמעתתא דהלוות
נט"י רבי שמואל פרץ שליט"א

ונכד להאי גאון חסיד וקדוש הגאון האדיר המפורסם הבקי בכל חורי
התורה מורי'ר ועט'ר רבי מיכאל פרץ שליט"א מה"ס אהלי שם ושה"ס
מפורסמים בכל קצווי תבל.

שמות הרבניים בסדר אקראי יש כמה ספרים שדברו על קידוש

ולכאורה זה אותו דין או דקידוש יותר חמוץ ואפשר ללמידה ממש

הרבי מאיר מאוזז שליט"א (בתשובה שקבלתי מהרב מצלייח מאוזז
שליט"א) הרבי יצחק רצאבי שליט"א (בתשובה שקבלתי מהרב) הרבי
שמואל קמנצקי שליט"א (בתשובה שקבלתי מהרב) הרבי שמואל הלוי
וואזנר זצוק"ל (ב הסכמה בספר שרגא המAIR) הרבי שלמה זלמן אוירבאך
צצוק"ל (לענין קידוש) (שש"כ ח"א פמ"ז הע' מט) הרבי יוסף שלום
אלישיב זצוק"ל (שו"ת ויישמע משה ח"א הלכות נט"י - שו"ת ישא יוסף
או"ח ח"ג סי' מ') הרבי יוחנן סג"ל ואזנר שליט"א (שו"ת חי הלווי ח"א
סי' כב-ח"ב סי' מה אות י' - וכן במכתב מהרב שליט"א) הרבי מנשה קלין
צצוק"ל (לגביו טבילת כלים) (שו"ת משנה הלכות ח"ז סי' קיא) הרבי משה
רחלמים שעיו (שו"ת גם אני אודך מתשובותיו ח"ב סי' לד) הרבי משה
פינשטיין זצוק"ל (וזכרת גם ח"א) (לא ידוע לי באיזה חלק של הספר
נמצא אבל כך ציין בספר אוצר תשובה לשאלות המצויות כדלקמן) הרבי
משה שטערן זצוק"ל (שו"ת באר משה ח"ה עמ' 66) הרבי אבידור נבנצל
שליט"א (תשובה אביגדור הלווי עמי' קצד- שו"ת מצוין יצא תורה הלכות
פסח עמי' קא ועיין בהערות שם) הרבי שמחה בן ציון אייזיק רבינוביין
שליט"א (פסקית תשבות ח"ב עמי' שנג) הרבי נסים קרליין זצוק"ל (חויט שני
ח"ד עמי' צה) הרבי אליעזר יהודה ולדנברג זצוק"ל (שו"ת ציון אליעזר
ח"ב סי' כג) הרבי אהרון יהודה ליב שטינימן זצוק"ל (עלון כאיל תארוג
בראשית תשע"ח עמי' ג) הרבי שמריהו יוסף חיים קניגסקי שליט"א (שו"ת
ויכתוב מרדכי ח"א עמי' שסא) ועכשו זכיתי לקבל תשובה ממזרן שליט"א
וענה וזיל: **כמודעה לקידוש לא ולנטילת ידים כן. עכ"ל.** הרבי אברהם
חפוטא שליט"א (מענה לשון ח"ו סי' כו) הרבי דוד בעדני שליט"א (טהרת

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

הכלים ח"א עמ' רעב) הרב דניאל פלבני שליט"א (معدני דניאל - שבת עמ' מה) הרב שלמה דוד קלין שליט"א (אורצ'r תשובה לשאלות המצויות ח"א סי' קו) הרב עובדיה יוסף טולדנו שליט"א (משפט הקנין ח"ב עמ' קפט) הרב אליהו אבירות' שליט"א (שו"ת דברות אליו ח"ד סי' ד') הרב עובדיה יוסף צוק"ל (חזון עובדיה שבת ח"ז שעב - רבבות ויובלות ח"ב גריינבאטל צוק"ל (שו"ת רבבות אפרים ח"ז שעב) הרב אפרים עמ' שצד) הרב יצחק יוסף שליט"א (ילקוט יוסף הלכות ברכות מהדורות תשנ"א עמ' נד) הרב דוד יוסף שליט"א (הלכה ברורה ח"ח סי' קנט עמ' צ' - שו"ת אוצרות יוסף שבסוף הספר סי' ד') הרב אברהם יוסף שליט"א (קובץ בית הלל יח עמ' 96) הרב שמואל פרץ שליט"א (ארחץ בנקיון כפי סי' קנט ח"א עמ' 21) הרב אשר וויס שליט"א (מנחת אשר - קורונה - אני יודע איזה עומד) הרב מיכאל פרץ שליט"א (שו"ע אהלי שם סי' קנט - אוצר פסקי נת"י עמ' קנו) הרב בנימין יהושע זילבר צוק"ל (שו"ת אז נדברו ח"יו סי' מה) הרב שריה דבלצקי צוק"ל (גליון אליבא דהלהכתא מס' 26 עמ' ו') הרב יצחק טוביה וויס שליט"א (גליון אליבא דהלהכתא מס' 26 עמ' ו') הרב חנוך פדווא צוק"ל (משה שפיר קאמרת עמ' צד) הרב מאיר סירוטה שליט"א (המבשר תורני טו בטבת תשע"ג עמ' כא) הרב ישראלי יעקב פישר צוק"ל (הליכותaben ישראלי שבת א' פרק י' ס' יג') הרב בנינו דין שליט"א (שו"ת דברי בנינו ח"ח סי' יט אות ה') הרב משולם משולמי שליט"א (שו"ת דבר משולם ח"א סי' רכז) הרב עמנואל טולדנו שליט"א (קובץ אמרי ספר חנוכה תשס"ד עמ' מ') הרב יצחק ברדא שליט"א (שו"ת יצחק ירנן ח"ב עמ' קכב) הרב דניאל טויל שליט"א (לב צדיק ח"א עמ' קפד) הרב דוד טהרני שליט"א (שו"ת דברי דוד ח"ה עמ' קלה) הרב אלעזר רוז שליט"א (שו"ת מצוון אורחה ח"ב עמ' ל') הרב מרודי אליהו צוק"ל (שו"ת אמר מרודי ח"ד סי' יט)

והנני מסיים בברכה ובתקווה שכבודו יוכל ביה לכתוב עוד הרבה ספרים בהלהכה ובאגדה ובכל חלקי התורה אמן

הבחור יצחק פרץ

החו"פ מכסיקו

עורך ומוציא גליון בארות יצחק

הגאון רבי אהרן כהנא שליט"א בחומרת איסר הבלורית

ריש ניסן תשפ"ב בתוך ל' יומ לפטירתו של הגאון האדיר וצדיק מרגיז מלכות מרן שר התורה בעל הדרכ אמונה ושאר ספרים זכותו יגן علينا ועל כל ישראל

לכבוד ידידי הגאון ר' יוסף אביטבול שליט"א בעמ"ס יקרים ונחמדים לכל הרואה אותם אומר ברקאי, וכבר האריכו גдолין הדור במלחת ספריו הנחמדים.

היות וביקשת ממני שאכתוב כמה מילים לע"נ מרן שה"ת, זי"ע, האמת שאין דרכי בכך בתקופה האחורה, שאני כמעט לא כותב, אך בכל זאת אחר נחמתי שיש נושא אחד שמאוד מפריע למורי מרן אדמור"ר מויזניץ שליט"א, ואם יהיה אפי' אחד שיתחזק מזה היה שווה כל התורה והזמן זהה, הנה גם שאיני ראוי להיות בדבר ע"ז כי יאמר זכתי ליבי, ויאמרו לו טול קורה מבין עינך, אך אני בא להוכחה ח"ו, רק אני רוצה להעתיק דברי הפסיקם, ויה"ר שהיה לע"נ הטהורה של מרן זצ"ל.

חשבתי היהות ואוי' בחז"ל אין אומרים לפניו מה אלא דבריו של מת, אזכיר אחד מהדברים שמרן זצ"ל על אף שנקרא מגוזר שאינם חסידים, בכל זאת היה לו כמה דברים שירש מהחסידים (עי' בהערה⁹) וכגון כל הרדיפה אחר האופנה ובכלל זה גידול בלורית, הליכה עם שעון יד, לא ללבת עם פאות על האוזן (כידוע שזה כבר מגיע בשם החזו"א שהוא אמר שזה נראה שמתבבושים עם הפאות ח"ו, וכתבתתי בזה במקום אחר בס"ד) וגם הסתכלות במראה (עי' בהערה¹⁰) גילוח הזקן, וכו'.

⁹ כידוע שאביו היה מגוזע החסידים, והוא הולך למקווה בכל שבת, כמ"ש הגרה"ק בספרו אורחות יושר, וידוע שם הלך בשבת למקווה חמה ואכמ"ל, אגב בספר מועדי הגר"ח כ' הגרה"ק בערך בזה"ל (על זה שאביו אכל מצות בפסח שני) הוא נהג כמנג אבותיו החסידים עכ"ד, וידוע שהוא נקרא על שם הרב הרא"ק מהורנספיל זי"ע, ולמד בספריו הקדושים ואמר שמעט היר"ש שיש לו הוא מכח ספרי הרא"ק הנ"ל (כך שמעתי ממור"ר אדמור"ר מויזניץ שליט"א), ונ"ל שהוא גם נולד בזכות ברכתו.

¹⁰ עי' השוקי חמץ, והגם שהוא הלכה בשו"ע יו"ד סי' קנ"ו, מ"מ כ' הרמ"א שבמקום שנוהגים וכו', ומ"מ דעת החזו"א להחמיר בזה עי"ש.

קובץ בארץ התורה (קסז) עניין פסח ועוג

از נכחוב קצת מעניין איסור הבלורית (וכבר כhabתי לך בזה קצת במקום אחר ואוסף בזה קצת דברים), ובתחלת נקשרו לעניין פסח היה וננו עומדים גם ל' יום קודם החג.

ואקדים ואומר שהנה בויזנץ המנהג בכל שנה בפורים לעשות כעין הצגה ובתוכו מכנים כל מיני מסרים שהאדמוי' רשות למסור הציבור, והוא כולל ליצנותה דבודה זורה וככ' (ועי' בב"י חורי'ם סי' קס"ג עמוד מ"ט ד"ה ובתשובה אחרת, ובמג"א סי' ש"ז סק"יב ובפמ"ג שמה שעושים שחוק מהשוויש מותר) בשנה הזאת העניין נגד גידול בלורית, ועשׂו מזה ליצנות אחת גדולה, וגם הראו שם איך זה יכול לגרור לעבירות חמורות ח"ז, וכנראהacha אחשוריוש הlk עם בלורית ולכז הוא הכל בהניל.

במדרש (ויק"ר כ"ג ב') ה"ד (דברים ד) או הנסה אלהים לבוא לחתת לו גוי מקרב גוי וגוי אלו וallow ערלים, allow מגדי בלורית ואלו מגדי בלורית allow לובשי כלאים ואלו לובשי כלאים, א"כ לא היה נותרת מדת הדין לישראל שיגאלו מצרים לעולם עיי"ש (הובא בספר אgra דפרק להגה"ק בעל הבני יששכר זי"ע או' רע"ג).

בשנת תרצ"א שرك אז פחדו שהולך להתפשט נגע הרע הזה של גידול בלורית מהויל לארץ הקודש, רצתה הרוב יושב ולידמן זכייל למנוע את הרעה ולהקדים רפואה למכה והוציא קוונטרס בשם דא גזירת אורייתא ועתיק קצת ממש"כ בהקדמה לספרו.

הנה בעניין האיסור של הבלורית כתבו רביםינו הפוסקים הגאנונים האחרונים ז"ל שהוא מה שמגדלים השער לנוי וליפופי דרך שחץ וגואה והוא זה מש"כ הב"ח (יוז"ד סי' קע"ח) וזו"ל: ולא יגדל ציצית ראשו כמו ציצית ראשם והוא שמגדלים השער לנוי וליפופי כמו הבתולות דרך שחץ וגואהכו', וכ"כ בפרישה (שם סק"ג) וכ"כ בט"ז (סק"א) עיי"ש מה שכותב זה, וכ"כ בש"ך, וכ"כ מרן אדונינו הגר"א ז"ל (ס"ק ב') וכ"כ הברכ"י שם וזו"ל בד"ה ולא יגדל ציצית ראשו בא"ד והרבה בחורים במדינתנו נכשלים בזה ויש להוכיחם אולי ישיבו עכ"ל, וא"כ מאן חשוב וממן ספרין לעבור על גדולי הפוסקים האלו הפרישה והב"ח והט"ז והש"ך והברכ"י והגר"א ז"ל אשר מלחמתם אנו אוכלים ומימיהם אנו שותים שפוסקים כן.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

א"כ לב מי לא יירא לעבור על כל דברי גדולי הפסקים הנ"ל שפסקו שהשערות העשוין לנוי וליפוי הוא עובר בזה על האיסור בלוריות.

הרב הגאון המחבר השקל (ס"י כ"ז סק"ד) מפיו לפידים יהלכו על אותם המגדלי בלוריית זוז'ל שם ורע עלי המעשה אותן מגדלי בלוריותיהם בלבד שהוא דרך שחץ ונאה יש קצת איסור כמו"ש ביו"ד ס"י קע"ח שיש בזה איסור בהנחת תפילין כיוון שגדוליים הרבה ליכא לומר הינו רבוחתיו וחוצצים.

[א"ה: למדתי כבר בס"ד עם כמה וכמה בחורים הלכות תפילין וכשהגעתי להלכה הזאת כבר שאלני הבחרים איך זה יכול להיות שאסור לגדל בלוריית, ומצד שני רואים מגדלי בלוריית בכמה לא קטנה רחמנא ליצאן, ולא ידעת מה להשיב להם....].

ודברים החוצבים להבות אש הובא בהרבה פוסקים וכදלהhn (לפי סדר הדורות).

הא') בגדוֹל שבאחרונים הרב הגאון ר' שלמה זלמן (נדפס עוד בשנת תקל"א) בספר שלחן שלמה (ס"י כ"ז) זוז'ל לא יהיה חוץ בין תפילין לבשו לו כן יזהר כדי גם שלא יהיה "שערותיו גדוליים" עכ"ל.

הב') בקיצור ש"ע ס"י יי סע"י ד' זוז'ל אבל אותן המגדליין בלוריית בלבד מה שהוא דרך שחץ ונאה ויש בזה איסור יש בזה עוד איסור משום הנחת תפילין דכיון שעדיינה הרבה הוי חיצחה עכ"ל.

הד') במשנה ברורה (ס"י הנ"ל).

הד') בס' כפ' החיים (שם ס"ק ט)

הה') בס' תוס' חיים על החyi אדם מביא ג"כ את דברי המכחaza"ש אלו להלכה.

הו') הפתחי עולם על השו"ע שם.

טרחתי להביא את כל הפסקים שאפי' אם יתעקש המתעקש וימצא באיזה ספר שחולק על זה, בכלל אופן לית מאן דפליג שרוב הפסקים ס"ל כהנ"ל ויחיד ורבים הלכה כרבים,

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

וכל הפוסקים הניל, זהו חוץ ממש"כ לעיל הלה המה הב"ח והפרישה והט"ז והש"ך גרא"א וברכ"י ז"ל.

ולמעלה בקדוש בצואות ר"י החסיד זלה"ה (ס"י נ"ו) כתב על המגדל בלוית שזה עון פילי עכ"ל.

וממשיך לכתחוב בקונטר הניל, לא אוכל להתaffle מההודיע קושט דברי אמת לזכות את הרבים בזה להודיע את גודל האיסור של הבלורית - שלרוב הפוסקים היא איסור דאוריתא ממש וากודה שישמעו אליו היראים והחרדים לדבר ה' בזה להסיר מהם הבלורית שעשו לנווי ויופי. כי עפ"י התוה"ק הוא איסור חמור ע"כ מי שיש בו זיק וניצוץ ירא שמים יסיר ממנו את "אשmeno" כאשר שמעתי בשם הגר"א ז"ל על הפסוק 'קדק שער מטה לך באשmeno' שההולך בקדק שער הוא סימן לאשmeno שיש לו.

ועי"ש שמאיריך שאם המגדל בלורית הוא גם בן תורה הרי הוא חילול ה' שאין כדוגמתו, והרי כבר הפליגו חז"ל בעונשו, וכותב שם בסוגיות חובות המחאה (עי' או"ח סי' תר"ח) וכותב שם וצריכים לצחוק בקול קולות ולמחות נגד נושאי הבלורית האלו שהם ממש 'קרני רשעים וחוקת העכו"ם'

אומר למלתנו אפשר לחבר עוד ספרים וכרכים עבי קרס, בעניין חמור זה, אך לענ"ד הארכיות בזה הוא אך למותר, שהרי הוא מי שרוצה לקבל את האמת לאמת מה שאמרה יקבלו (וינגען בראשו (לא בלוריתו) לאות הסכמה) וכי שרוצה למןעו עצמו ולילך בשירותם ליבו לא יעוזר כל מסע השיכנויות כי יצרו הגדול גבר עליו, ואדרבא הארכיות יכול להשתמע כאילו שיש בו מה לדzon, והרי כל הפוסקים כתבו שאיסור גמור הוא, ואני מקווה שלא יגיע זמן שיצטרכו לשכנע אנשים שצורך להניח תפילה בכל יום (וכבר היה לעולים בזמן הראשוני, שעמלו הראשונים להחדר ב הציבור חובת הנחת תפילה בכל יום, ובנידוי' לא גרע מזה שהרי כאמור לדעת גדולי הפוסקים המגדלים בלורית לא מניחין תפילה ר'יל

**והפלא גדול בשבייל מנהג (אותיות גהנמ) מגועל כזה ננסים לחשש
קרקפתא דלא מנהח תפילין אשר עונשו מבואר בगמ' וברשי"ע ונמי'כ סי'
לי'ח, וכאילו יש בזה אפי' תועלת אחד לא מצאתי בזה חוץ مما שרצוים**

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

<u>נושא</u>	<u>והשאלה</u>	<u>לגוים</u>	<u>להדמות</u>
		???	מדוע?????????????????????????????????????

וה' ייחוס על עמו ישראל לחונן דעת לדעת את המעשה אשר יעשון, ובזכות האי צדיק וגדורל, שהרי 'צדיק גוזר' (את בלויריתו המגונה), וה' יעוזר שישפיע ממשmia שפע לכל ההלכהים בדרכיו ודבקים בתורתו באמת.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

**מכחוב על קובץ באר התורה מס' קסה מאת הגאון רבי ישי מזולמיין
שליט"א מה"ס רבים, חולון**

חדששה"ט

ראיתי ועברתי על דבריו הנפלאים [קובץ באר התורה - גליון קס"ה פסח תשפ"ב] מקופיא, כחויה על הגללים [כפי מהשלב חושך הפנאי עושק]. והשתוממתי על המראה הגדול זהה. בן פורת יוסף.

ולחיבת הקודש עיר, כמה הארות קטנות, כדרך של תורה, באהבה וברב חיבה. ואקוּה שיהיו לתועלת בע"ה:

א. מה שהביא בריש דבר"ק, שו"ת ממו"ר הגר"ח קניגסקי זיע"א. יראה נא מש"כ בס"ד בעניותין בספרנו מישרים אהבוֹן כמה שו"ת ממרן זיע"א בזוה, וע"ע בספר קרוב אליו, עוד דברים ממרן זיע"א בענייני סיום מסכת. ע"ש.

ב. מה שהביא בעמוד 155 בעניין השלכת בצלים בליל הסדר, והה"כ שליט"א כתוב מקור לזה. הנה עיין נא בספרנו החדש "אוצר מנהגי קהילות פרט" על חג הפסח (עמוד 322), שהבאנו מנהג ק"ק פרס (וועוד), להכות בנחת בצלים יroxים בליל הסדר בפסקת "דיינו". והבאנו סימוכין לדברים, מפי ספרים ומפי סופרים. ע"ש.

ג. מה שהביא בעמוד 253, בעניין הכנות קרח בי"ט. אנה יראה נא מש"כ בס"ד בספרנו הנoston שלג. בעניין הכנות קרח בשבת. ע"ש.

ויגדל תורה ויאדיר.

בהוקrah ובהערכה רבה

ישי מזולמיין

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

**הוספה לגליוון מס' קסד הרה"ג יואל פרץ שליט"א מקסיקו בדין כוס של
אליהו אם צרייך טבילה**

תודה רבה על תשובהך הרמה. אולם לא ראוי שילך לאיבוד זמן היקר כדי להשיב לשאלות של עם הארץ שלי.

על אות ב'. יש לחקור מה כוונת תשובהך האם שאכילה בלי הנאה סוף סוף שמה אכילה וטבילת כלים זה על כלי אכילה ולא על כלי הנאה. או כוונתך להמתעסך בחלבים ועריות חייב שכן נהנה וכפוהו לאכול מצה יצא, שאומרים שבדברים של אכילה ההנהה סוף סוף מגיעה אפילו אם לא התכוון אליה ואפילו אםמצוות לאו ליהנות ניתנו. ואם כוונתך מצד א' יש לעיין האם גם כלי העשווי כדי לאכול ממנו אכילה גסה האם שמייה אכילה או לא. ועוד יש לעיין דשמא אין צרייך כלי אכילה אלא כלי שהאוכל בתוכו ואפילו שלא יאכל ממנו הרי זה אוכל, אולם אפשר לומר על צד זה שאולי כשמיים אוכל כדי שלא יאכל אלא לקיים מצווה זה לא אוכל, ולהבדיל האם פח אשפה לאוכל [מצוי בימינו שרווצים להבדיל בין סוג האשפה, או להבדיל פח שמיטה] האם צרייך להטבילו כי הרי הוא כלי אכילה?

על אות ג'. האם אליהו חייב במצוות כשרואים אותו או כשהוא בארץ אפילו שלא רואים אותו, ואם תמציא לומר מצד א' הרי יש סיפורים שלפעמים צדיקים זכו לראותו האם צרייך להחשש לשם יצאו לדאותו? או שזה מיעוט לא מצוי. ואולי כוונתך שאיך שרואים שהין נשאר בכוס אם כן אולי זאת שתיה רוחנית ולא שתיה גשמית?

**בברכה ואני מצפה לתשובה כי מסתמא כת"ר שליט"א עוסק בדברים
שברוומו של עולם**

יואל

תשובה: לפי החת"ם הרי סורס הוא שתיה גשמית, וממילא נראה דהוא חיוב לטבול, ולכן נראה שיש לחוש בזה, ולכן נראה שיש להטבילו ללא ברכה, ויש להאריך עוד בזה, וכתבתבי עוד לכת"ר בזה, ונאבדו לי בזה הדברים שכתבה.

והגר"א פרינץ העיר למש"כ בשווי"ת אבני דרך חלק יא סימן קכט, ומש"כ משווי"ת מצוין יצא תורה ח"א תשובה שעב, אינו נכון.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

**הוספה לבאר התורה קסז מאת הגאון רבי אלחנן פרינץ שליט"א
לגביו שתיתת ד' כוסות בקש עיין בשו"ת אבני דרך (ח, שסג. יד, רלו)**

**מכتب הוספה לבאר התורה קסה בחיוב לשמר על המנהגים מאת הבה"ח
ר' אליהו אביטבול שליט"א בעמ"ס מאלפי זהב ושה"ס**

ערב פסח תשפ"ב

**לכבוד הרה"ג מזכה הרבים במאמרי הנפלאים ובספרי המיעודים
מעלת כת"ר הגאון כ"ר ריב"ח אבוחצירה שליט"א,**

נהנתי היטב לראות את מאמרכם החשוב בעניין מנהגי מריאקו בימי הפסח, שנדפס בקובץ באר התורה המורחב לחג הפסח על ידי אחיו הנדול מעוז ומגדול רבי יוסף שליט"א, כן יראו וכן יעשו לכתוב ולסדר המנהגים שנהגו מקדמת דנא ולהעמידם על תילם, וכבר הבאנו בספר שבולי הלקט סי' ל"ה אמר העולם: 'מנהג אבותינו – תורה משה רבינו'. ומעתה יש לנו לומר כי העיסוק והבירור אחר המנהגים הן הן גופי תורה. ודין בזה.

אך אמנם לא אכלא מלאה איר כי יש להעיר היטב עמ"ש כת"ר שליט"א שמנהגו שאין הנשים מסיבות כלל, דבר פלא הוא ולא שמעטיו מעולם, והגם כי אין הדבר נפלא ממנין מחמת ההלכה שהרי כבר הבאנו הרמן"א בדבר הראביה' שנהגו שלא להסביר ולא נפלאות ולא רוחקה שכך היה המנהג, אך למעשה לא שמענו נוהגים כך. ובפירוש כתוב עט"ר מרכז רבי רפאל ברוך טולידיanno זלה"ה זיע"א בקיצור שו"ע שלו סי' מ"ב אות ז' "זה המנהג בין הספרדים להסביר גם הנשים וכן אנו נוהגים ואין לשנות". וכן כתוב בספר נתיבות המערב מנהגי חג הפסח אותן מ"ג. ואך אמנם כי אולי ישנם ערים או כפרים שנהגו אחרת, אך אין לנו לכתוב מחמת זה שזהו המנהג פשוט במערב הפנימי.

ואמנם שו"ר כי לא אליכם תלוני אלא על מחבר הספר הנפלא ' מגן אבות', או"ח סי' תע"ב שם כתוב כדרכם, וכנראה דבריכם ל Kohanim ממש כמו שציינתם, אך במחילה מהרב המחבר שליט"א שגה בזה מאד, ומה מאד נתפלאת לראות שציין שם בהערות כי המקור לזה הוא שכך העיד הגראי' מאמן זצ"ל, והוא פלא מאד, שהרי בפירוש כתוב הגאון רבי יהושע

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

מאמן זצ"ל בספרו עמק יהושע ח"ג בסוף חלק הדרשות בענין 'קדש', שם כתוב בזה"ל, "זוגם הנשים החשובות שאין בעליין מקפידים עליהם, צריכות הסבה, וכן המנהג אצלנו אナンנו הספרדים מימי קדם כידוע". [ואמןם כידוע שהగרי"מ זצ"ל בעמק יהושע כתוב לשנות הרובה מהמנגנים וכגון שאין לעונות ב"ה וב"ש וכו', ואנן לא נהגינן בזה כוותיה, ואכמ"ל, אך כאן הלא הוא מעיד שכך הוא המנהג מימי קדם].

ואסיים בנותן טעם לשבח, בענין המנהג המפורסם לסובב הקערה על ראש המסוגבים ולומר בהילו וכו', כי מקורו קדום מאד, הלא הוא נמצא בפי הרשב"ץ להגדה של פסח (ישנו בהוצאה מכון ירושלים בהגדה ש"פ 'תורת חיים') שם כתוב וז"ל, "...ולכן יש מתחילין לומר 'בבהילו יצאנו מצרים'". וכ"ה בנוסח ההגדה של הרמב"ם בסוף הל' חמץ ומצה. אולם לא הזכר רק הנוסח ולא המנהג לסובב הקערה, ולזה כבר מצא הרה"ג רבינו מרדיyi לבחר שליט"א מקור מקומו טהור מהתלמידו של ר"י בן הרא"ש בהגדש"פ פסח לדורות, עי"ש.

אחזור על הראשונות כי דבר טוב מאד ומצויה רבה יש לפרסם ולהחזיק במנהגי אבותינו, אך אמן יש להזהר בדברים שלא יארע תקללה תה"י, וצורך ישראל יצילנו משאיגות ויראננו בתורתו נפלאות, ונזכה לאכול מן הזבחים וממן הפסחים ב Maherah בימינו אמן.

כה דברי הצעיר באלפי ישראל

אליהו פורת אביטבול

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

מכח הוספה לברך התורה מס' קסז מאת הרה"ג יוסף דהן שליט"א

שלום וברכה ומועדים לשמחה לגאון הרב יוסף אביטבול שליט"א

מח"ס לרוב בן פורת יוסף

**ראיתי קובצו הנפלא של פסח ובו קיבוץ מאמריים לרוב ערוכים בטוב טעם
ודעת.**

ולחיבת הקודש אצין בעניין מה שא' הכותבים רצה לברך מהי דעתו
האמתית של מרן גאון עוזנו רבנו עובדיה יוסף זצוק'יל בדין ברכת המצה,
והריini לatted לך מתוך ספר עבודה עובדיה מלאה במללה:

נה לברך ברכת "המושcia" על מצה במשך כל ימות השנה.

הנה בקובץ המשביר כרך ב (עמ' מב) כתוב הרה"ג ר' ברוך סימאן שליט"א
וז"ל: בשנת תנש"א כשהicker הגאון רבינו עובדיה יוסף זצ"ל בישיבת "רבנו
 יצחק אלחנן" סיפר לי בשיחה פרטיה שאע"פ שהביא בתשובה (שו"ת
יחוה דעת ח"ג סי' יב) השיטה לברך "מזונות" על מצה בשאר ימות השנה
חוץ מימי הפסח שמצה הוילחומו של יום, דברים אלו נכתבו רק ליישב
מנาง העולם של הספרדים. אולם הגאון הנ"ל אמר לי על עצמו שהוא
מברך "המושcia" על מצה כל ימות השנה, אפילו אם אינו קבוע סעודת
עליה, כדיין פת גמור, ולא כדיין פת הבאה בכיסנין. עכ"ל.

ושם (בהערה ב) כתבתי: אכן, כ"כ הרה"ג פנחס רוזנו בספרו סימן ברכה
(סימן א עמ' ייח) וז"ל: זכיתי למסורת תשובה זו בידי מרן רבינו (שליט"א),
ועל פי הוראתו הצעתי לפניו בעל פה מקצת דברינו אלה, ואמר לי כי על
כל פניהם לדינא ס"ל שיש לברך על מצה ברכת "המושcia". וגם מה שכתב
בספרו יחוה דעת הנ"ל בדברתו "borer minni mazonot", לא לכתילה דבר,
אלא למי שמייקל לברך "borer minni mazonot" שיש לו על מה שישמוד, ורק
זה כיוון, אבל עיקר הדין מבואר שם שברכתו המושcia, ומדובר לא על
על לבו שצורך לברך על זה "borer minni mazonot". והuid שגם הוא נהוג כן
לברך על מצה "המושcia". ונומיתו לו כי לא משמע כן כלל מרבית
לשונו בשוו"ת הנ"ל, וגם מסדר הדברים שם, וכוליعلم קא ידעיך דדעתו
צורך לברך בורא מיני מזונות, בהסתמך על דבריו הנ"ל. ולא קיבל דבר
זה. ושהה ושליש דבריו כי מעולם לא סבר שעיקר הברכה היא בורא מיני

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

מזונות, אלא עיקר הברכה המוציאה, ורק המיקל לברך בורא מיני מזונות יש לו על מה שיש מוך. ומיהו, הוא עצמו נהוג לברך בזזה ברכת "המושcia". וכתבת זאת עלי ספר להודיע דבר זה לרבים השואלים דעתו בזזה, נוכחים הם בארץ, כי דעתו לעיקר הדין שיברך המוציאה, ושלזה נתכוון בשוו"ת יחוה דעת, באופן שאין למדוד ממש שעיקר הברכה מזונות אלא רק לעניין דיעבד. וזה חידוש גדול. עכ"ל. וכ"כ בשוו"ת מעין אומר ח"א (עמ' רמא) שנשאל למרן זצ"ל מה לברך על מצה אחר הפסח. והשיב: אני מברך המוציאה. ע"ש.

ובספר ברכה נאמנה להרהור יאיר נאמן נר"ו (חלק השוו"ת סי' ח, עמ' תקס) כתוב: "ועתה שוב דברתי עם מו"ר הרה"ג גدعון בן משה שליט"א ואמר לי שמרן (שליט"א) אמר לו לענות לכל מי ששאל על ברכת המצאה שיכול לברך המוציאה וברהמ"ז ושכן גם הוא בעצמו נהוג כן".

והרהור רבי יהודה ברכה שליט"א, בספרו תורה יהודה חלק א' (פרשת בשלח, עמ' שב) כתוב: ושמעתינו שזה טעמו של מו"ר הגר"ע יוסף (שליט"א) שמברך על המצאות במשך כל השנה המוציאה וברכת המזון, מאע"פ שהעללה בשוו"ת יחו"ד [הנ"ל] שברכתו בורא מיני מזונות, מ"מ מאחר ומו"ר אוכל בקביעות מצאות מסוומ סיבה בריאותית, וגם אילו גיל הזקנה, לפיכך מברך על המצאות המוציאה וברכת המזון, וכ"כ בשוו"ת יחו"ד [הנ"ל], שחולה שאינו אוכל פת אלא מצאה מטעמי בריאות מברך על המצאה המוציאה וברכת המזון. ושנה פרקו בספר חז"ע ברכות (עמוד סא). עכ"ל. רק מש"כ הרבה תורה יהודה שטעמו של מרן לברך המוציאה על המצאות בכל השנה היה מטעמי בריאות אינו נראה מכל הנ"ל. ועיי' בספר ברכה נאמנה (שם עמ' תקנח).

וכ"כ הגאון רבוי מאיר מאוזו שליט"א בירחון אור תורה (סיוון תשע"ד סי' קיד, סוף עמ' תתקז) "מצה בכל ימות השנה,מנהג האשכנזים לברך עליה המוציאה וברהמ"ז כלחם ממש, וכן נהג הגר"ע יוסף זצ"ל". ע"ש.

ומרן זצ"ל, בשוו"ת יחוה דעת הנ"ל ובספרו טבעת המלך (להלן ברכות פ"ג ה"ט), בסיכון התשובה כתוב: "וחסידים ואנשי מעשה נהגים לאכול המצאה בתוך סעודה של פת גמור, או שקובעים סעודתם על המצאה ואז מברכין המוציאה וברכת המזון וצריכים נטילת ידיים". והניף ידו שניית בעניין זה בספרו חזון עובדיה על הל' ברכות (עמ' סא) וכותב: "אלא שהחרדים

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

לדבר ה' נוהגים לאכול המצה בתחום הסעודה של פת, ונפטרים בברכת הפת וברכת המזון". וניל' ששינה לשונו "מחסידים ואנשי מעשה" ל"החרדים לדבר ה'" כי האחרון לשון כלל יותר.

ואמנם, כתע (תשרא תשע"ו) נדפס ספר "ארחות מרן" למר בריה דרבינא הגרא"ד יוסף נר"ו, ושם בחלק ב (עמ' תצח-ט) כתב בזה"ל: ואאמו"ר מרן צוק"ל היה מקפיד לאכול המצה אחר הפסח בתחום סעודתו אחר שבירך "המושcia" על פת גמורה. ומכל מקום היה מורה להלכה שם אוכל המצה שלא בתחום הסעודה למנהג הספרדים ועדות המזרחה צריכה לברך עליה בשאר ימות השנה ברכבת "בורא מני מזונות". וכמה חודשים לפני הסתלקותו היו שאמרו בשם שוחר בו בזה, ושאלתי את פיו, ואמר לי שלא חזר בו, ודעתו ברורה מתחילה ועד סוף שהאוכל מצה בשאר ימות השנה שלא בתחום הסעודה צריכה לברך בורא מני מזונות, אלא שעדייף יותר לצאת ידי ספק ולאכול המצה בתחום הסעודה. עכ"ל. וראה עוד בקובץ משנ"י (גליון יז, סיון תמוז תשע"ו עמ' צו-צז).

והראה"ג מרדי אלמקייס נר"ו כתב לי (מכתבו יודפס במלואו בע"ה בקובץ המשביר כרך ג במכתבים למערכת) שבשנת תש"ס שמע מרן צ"ל בשיעור שמסר בישיבת "אור החיים" כי ברכבת המצה כל ימות השנה "המושcia". וكم אחד השומעים ואמר לו, והרי החיד"א כותב לברך מזונות? ענה לו מרן: אני מבורך המושcia. וגם מהנה לו מספר פוסקים שאומרים כך, ושאלו אם רוצה עוד פוסקים או שאלו מספיקים. ולאחר שנים יצא לאור ספר "חzon עובדיה" ט"ו בשבט — ברכות וכן שו"ת "מעיין אומר". והנה בחזו"ע כתב מרן (עמ' סא) שמנהג הספרדים לברך עליה מזונות עיי"ש. אמן בمعיין אומר ענה מספר פעמים כי ברכתה המושcia. וזה כתב להראש"ל הגראי"ץ יוסף נר"ו על עניין זה כי לכבודה מרן סותר עצמו, כי בתורה שבכתב כתב לברך מזונות, ובתורה שבבעל פה, הэн בשיעור הניל' הэн בשו"ת מעיין אומר, אמר לברך המושcia. והעליה הדברים על הכתב ושלחם להראש"ל נר"ו, והשיב לו כדלהלן:

בسد' ל"ה למ"ט-מוניים תשס"ט.

לכבוד הרב הגדול, מעו"מ כשות' הרב ר' מרדי אלמקייס שליט"א

שלום וישע רב!

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוד

ברכת המצה אפשר המוציא,ומי שנוהג כך יכול להמשיך במנהגו וכן מラン שליט"א נהוג. אלא שבספרים מラン כתוב את המנהג כפי שהעיד עליו החיד"א לברך מזונות וכן המנהג. אבל מי שרצו להנוג כמי עיקר הדין יכול לברך עליו המוציא. ועל כן דא יאות להמלין דברי הרמב"ן, שאם הҳכממה שלנו כשאר הҳכממות ובחכמת התשובות, שיש פנים לכאנ ולכאנ, המנהג מזונות ומייקר הדין המוציא.

ברכת התורה, יצחק יוסף.

בענין אחר, לא אחסוך מלצין את מה ששמעתי מラン שר התורה הגאון רח"ק זצוק"ל:

א. לפני קצר יותר משנתים ניגשתי אל הגאון ר' חיים קנייבסקי זצוק"ל עם אחיו הקטן בן ה-13. וכל אחד מאייתנו כתב פתק ובו בקשה לברכה. בפטק של הרב ראה מה כתוב ואמר בו"ה. אך בפטקו של אחיו אחר שראה בקשה להצלחה כספ' בריאות וכו', לפטע הרים את הראש, הסתכל עליו ו אמר לו "הסתחרר ואז תצליח".

כשראיתי זאת עשית סיבוב נוסף בחדר כדי לקבל עוד פעם ברכה. המשב"ק אמר לי הרי כבר קיבלת ברכה מהרב. אמרתי לו כן אבל הרב לא הסתכל עליי...

ביקשתי ברכה, הרב אמר לי בשבייל מה אתה צריך 2 זקנים אחד למעלה ואחד למטה? את זה (שער מרובה בראש לדעת הרב) תעביר למטה (כוונתו שאגדל זקן), ואת הפאות עד כאן (הרבות הצבע ליבציגי הפנים עד איפה להאריך אותם).

עוד מעשה

לפני כמה שנים אבי מורי העלה טרומפ אדם מבוגר עם זקן ארוך ומספר לו הטרומפיסט כך:

17 שנה לא היו לי ילדים. הלכתי לגרח"ק ואמր לי תגדל זקן ויהיו לך ילדים ואכן כך קרה.

ומעשה נוסף לסיום

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

שנה שעברה ביקשתי עצה מהרבי לזכות לילדיים צדיקים ואמר לי להקפיד
לעשות הבדלה דוקא על יין.

ובפעם האחרון שニיגשתי אליו הבאתני לו את ספרי שווי'ת יד בתשובה
מתנה והרב שאל אותי "זה בשבילי"? עניתי שכן ואמר לי יישר כה.
ואלו עוד שאלות שבספר יד בתשובה ואולי יהיה תועלת לקוראים.

שאלות ותשובות בקצרה ממן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי
צוק"ל

(נאמרו בע"פ)

שאייפות לבן תורה

א. שאלת: למה בן ישיבה צריך לשאוף?
תשובה: להיות צדיק ותלמיד חכם.

עצה ללימוד

ב. שאלת: מה עושים שאין חזק ללימוד גمرا?
תשובה: נראה שעוד לא טעם את הטעם, אם היה טעם היה חזק.

אהבת תורה

ג. שאלת: מה עצה אהבת תורה?
תשובה: לימד מוסר.

עצה לזוגות

ד. שאלת: מה לעשות כדי למצוא זיווג? תשובה: לימדקידושין. כאשר
חברי הבה"ח יהודה בביווב היינו שמע עצה זו אמר לרוב "כבר סיימתי
קידושין". שאל הרב שליט"א: גם ירושלמי ותוספה?

עצה לכאבי שינים

ה. שאלת: מה העצה לכאבי שינים?

תשובה: לימד חולין [א] [ב].

מנוחת הנפש

ו. שאלת: מה העצה למנוחת הנפש?

תשובה: כשתלמוד תורה.

כיצד לזכור את הלימוד

ז. שאלת: מה העצה המועילה ביותר לזכור את הלימוד?

[א] וכעין זה שמעתי ממן הרាជון לציון הגאון רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל בכנס בני תורה בחודש אב תשע"ב לאחר שшибה את הלומדים בין הזמנים מסכת מכות על שניצלו את זמנה אף ביום אלו והוסיף בזו הלשון: מי שלומד מסכת מכות זה סגולה שהקב"ה יתן מכות לאויבים שלו. ע"כ. ומה שיק לברר שעמ"י מוקפים אויבים והלימוד מגן מפניהם. עכט"ד. ואולי אפשר להסביר גם על פי דברי הפלא יועץ (ערך ראש השנה) שכחוב "ובכל_מקום שנזכר אויבים, ושונאים, וצרים, וכדומה, יכוון על המקטרגים, כי הן הם אויבים האמתיים, אויבי השם ואויבי נפשנו".

[ב] וסגוליה נוספת לבקש בברכת הלבנה להוסיף בנוסח שלאחר הברכה "שלא ישלטו בנו, ולא יעשו בנו שום רושם כלל ועיקר, ולא יהיה לנו כאבי שינים". וכן נהג מאן הגר"ע יוסף זצוק"ל (הובא בספר ילקו"י שבת ח"ה עמי' שבט), וכן נהג הסטיפלר זצוק"ל (ארחות רבנו ח"א עמי' רפט, ובדרך שיחה עמי' מד). ועיין לעיל בענייני הציגית שהיא סגולה נגד כאבי שינים ספר דרך ישירה הובא בכף החיים (ס"י"א אות יז).

[3] עי' בגם' מגילה (ו ע"ב) "לאוקמי גירסא – סייעתא מן שמיא היא".

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

הוספה לקובץ בארץ התורה מס' קסה האם יש חיוב לטבול כוס של אליוו

לענ"ד יש להוסיף עוד בכ"ז שיש לומר שיש חיוב טבילה לכוס של אליוו כי גילוי אליוו הנביא מצוי, ראה בספר מנהת תודה סיפור שאליוו הבניה שותה מהכוס, והביאו בהגדה של פסח ילקוט יוסף מהדורות תשע"ח, ויש סיפור על הבא"ח וכמו שהבהיר בכמה דוכתי על זקינתו של זקני הכהן'ץ רבינו אליוו פורת טהרני שליט"א שהגישה ב' כוסות תה לפני הבא"ח שהיתה משמשתו מחמת שהיתה יתומה ושאלתה הבא"ח מדוע, ואמרה לה שראה שני אנשים, ואמר לה שזכתה לגילוי אליוו הנביא.

וראה בקובץ מריה ניחוח מס' 593 שהאריך בכל גילוי אליוו הנביא והאם הוא מצוי היום, וכיון שכן אצרף כל גליונו לכאן וז"ל:

חכמי הדורות שזכו לגילוי אליוו הנביא

ביקשתי מכמה וכמה תלמידי חכמים שיכתבו לי על חכמים מהחכמי הדורות שהיה להם "גילוי אליוו הנביא זכור לטוב". והריני להביא כאן את הדברים לפניכם בס"ד, וזה החלי בעזר צורי וגואלי:

רבי חיים קניבסקי זכה לגילוי אליוו הנביא זכור לטוב

ידידי היקר הרה"ג אריה כהן שליט"א מה"ס אריה שאג כתבל לי, זז"ל:

שמעתי היום מהרה"ג יקותיאל זלמן פיש שליט"א מה"ס 'סוד החשמל', שמספר לו אחיו שהרב גינוחובסקי אמר על מרכז הגאון רבי חיים קניבסקי צוק"ל שהיה לו גילוי אליוו זיע"א. עכ"ל.

ידידי היקר הרה"ג אלחנן נפתלי פרינץ שליט"א מה"ס שו"ת אבני דרך י"ז חלקים כתבל לי, זז"ל:

באורות הקודש (א, קיט, 'מידת גילוי אליוו'), מבאר הרב קווק את עניין הזכרתו של אליוו דוווקא במצואי-שבת, זזו לשונו:

אלחו יושב בכל מוצאי שבת קודש תחת עץ החיים וכותב זכויותיהם של ישראל. על כן, ראוי לכל מי שיש שייכות של תשוכה לרוזי תורה, שהוא מידת גילוי אליוו, באיזה דרגא, אפילו אם היא רק בגדר דימויון, או הרגשה, או השגת השכל האנושי, وكل וחומר אם עלה בהתאם עליון למדרגות יותר גבוהות, שככל מוצאי שבת קודש יעשה גם הוא במעשהיו

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוז

של אליו, ויעסוק בזכותויהם של ישראל. ויכיר בהכרה שכלית ובהשגה בהירה וברורה את קדושת ישראל, ויקרת מעלהו, וידבק עצמו בכללות עם קדוש, עם ה', וסגולת נחלתו, שאין קץ ותכלית להופעת אור קודשו של כל יחיד ויחיד שבhem, שגם הריקנים שבישראל - כל העולם משותה עליהם. ויש להתרעד ביראה קדושה, מקדושת הנשמה האלוקית העליונה של כל נפש בישראל, ולהיות מלא שוקחות וhammadת עולמים לקדושת רוממות קרן ישראל בכלל, ולהצלחתו של כל יחיד בישראל בכל מעשי ידיו, בחומריות וברוחניות, ובכל טוב.

עוד כתב לי הנ"ל, זוז"ל :

מן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל סיפר למקורבים את מה ששמע מעדים נאמנים, כהגדתו, ה"יה הגאון רבי מרדכי גروس ורבי מנחם לנג, בעלי המעשה עצמו. ואלו דבריו: "לפני לידת השלישיה ילדיו של רבי מרדכי גروس, הם היו במעונו של הרוב ... והציגו לפניו את הנთונים של הרופאים שעוניינים לנתח וסבירים כי האם והילודים בסכנת חיים אם לא ינתחו, וביקשו ברכה ועזה. הרוב התבטה ואמר: 'אתם יודעים מה, בשבת קודש יש לירית בבני ברק וסנדקאות, אשאל את אליו הנביא, תבואו אליו במווצאי שבת שוב'. השניים באו לאחר צאת השבת, והוא אמר להם: 'הוא אמר שהכל יהיה בסדר, גם לא יהיה צורך בניתוח ולהלידה תהיה ביום זה ובשעה זו'. וכך היה הדברו: היום, השעה והזמן וכו'.

כאשר תלמיד מקורב שאל את הגrai"ל מה הייתה מהותו של הרב הנ"ל שיכול היה להתבטא בנוסח כזה, שמשמע ממנו שרואה את אליו הנביא בברית ומתקבל ממנו תשובה, השיב רבנו: 'איןני יודע ממש, רק ידוע לי שלמד בשקיים בישיבה של הגיס של הבריסקער רב בורשא, רבי הירש גליקסון, וכי לא נהנה מהעולם הזה. אם המשיך כך, בוודאי עשה שטיגען. ר'עלם הזה' כמעט לא היה לו, כי לא היו לו ילדים וחיה בעניות, ובסוף ימיו היה סגי נהיר. ולולי ששמעתי מעדים נאמנים אלו, לא הייתי מאמין לבחינה כזו של גילוי אליו בדור של אחרי המלחמה'. וברשימה תלמיד צער של הגrai"ל מצאנו, שהgra"ל אמר עוד, שואלי זהה לכך מהῆמת איזו מסירות נפש. (מאחורי הפרגון). עכ"ל.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

"דידי היקר הרה"ג גמליאל הכהן ר宾וביץ שליט"א מה"ס "אם אני אודך"
ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים, כחבי לי, ו"ל:

בספר תפארת בניים שחיבר אבי הכהן רבי אלחנן הכהן ר宾וביץ שליט"א
על זקנו הכהן רבי גמליאל בן הכהן רבי לוי זיע"א כתוב שהיה לו גילוי
אליהו הנביא.

דידי היקר הרה"ג אהרן זאב גוטסמן שליט"א, כחבי לי, ו"ל:

לכבוד יידיד נפשי, הגאון רחימ"א שליט"א,

לשאללה הנ"ל, ידוע על מרכז הגאון הצדיק ר' אליה לופיאן בעל מחבר ספרי
"לב אליהו" זצוק"ל שזכה לגילוי אליו. מובא בהקדמה בספרו, עי"ש
באורך.

וכן הרמח"ל, כמפורט בכתבים, אין זכר היכן בדיק. [במהדורות של
מסילת ישרים הביאו את זה בפתחה].

האריז"ל קיבל בקביעות מאליהו הנביא, כפי שהעיד עליו המהרה"ז.

רבי יהודה פטילון זצ"ל ראה את אליהו הנביא ברית ויש על זה כמה
סיפורים בבריתות כמוובא בספר צדיקים נסתרים בדור האחרון ח"א עמ' קסו.

רבי יוסף ולטווין, זכה לגילוי אליו מדי יום כפי שהעיד עליו הרבי
 מבוהוש, עי"ש בספר צדיקים נסתרים בדור האחרון ח"א עמ' שנ.

רבי משה יעקב רביקוב זצוק"ל, המכונה 'הסנדLER הקדוש', אליו היה
מצוי אצלו כפי שהעיד עליו הרב הצדיק רבי שלמה גרין זצ"ל שהיה מבאי
ביתו כמוובא בספר צדיקים נסתרים בדור האחרון ח"ב עמ' קנז.

רבי אברהם שם המכונה 'החייט' כמוובא בספר צדיקים נסתרים בדור
האחרון ח"ב עמ' תצ.

בצלחה וכוט"ס,

אהרן זאב גוטסמן

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

הבה"ח ר' יצחק פרץ ה"ו (מקסיקו) כחכ, ל, ז"ל:

מו"ז הרה"ג מיכאל פרץ שליט"א רב קהילת טוב (מקסיקו) מה"ס אהלי שם, סיפר לי שבבית הקברות במרוקו יש מלא שכחוב בקדב שוכנו לגילויו אליו. מסתמא דודי הרב יוסף ישלח להם.

מפורסם ביום על הינוקא רבינו שלמה יהודה בארץ שליט"א.

ידידי היקר הרה"ג שמואל לזר שליט"א מחבר הספרים 'בארא של מרימים' 'אוריתא דשמואל' עיר הקודש ירושלים, כתוב ל, ז"ל:

לכבוד הרה"ג מזוכה הרבים ריחם"א שליט"א

בשאלתו לגבי גילוי אליו.

הנה בבעונו לכתוב על ענייני גילוי אליו וכו', אי אפשר לא להתחילה בדברי ריבינו הגדול, ובפרט בענייני קבלה שלא הניח כמוותוCIDOU, וכבר כתוב בשו"ת רב פעלים ח"ג (סוד ישרים סימן ד) ז"ל, ואשר שאלת שemptat שהיה לריבינו הרש"ש ז"ל גילוי אליו זכור לטוב, ובקשת להגיד לך השערת שכלי בדבר זה איך הוא, דע כי יש אזהרה לנו מדברי קבלה "אל תגעו במשיחי ובנabei אל תרעו", על כן אין לנו לדבר באנשים גדולים ועצומים בהשערת השכל שלנו.

ורק רשאי אני להגיד לך דבר אחד בגילוי אליו זכור לטוב, דודאי בעניין שיזכה האדם לדבר עמו פנים בפנים כמו שהיה לריבינו האר"י ז"ל, דבר זה קשה המציאותות אפילו בדורות הראשונים וכ"ש בדורות האחרונים, ברם בזאת אפשר להאמין שהיה גילוי אליו זכור לטוב בהשכל של הצדיק, דהיינו يتלבש ניצוץ מן אליו זכור לטוב בעין השכל של הצדיק ויורה לו האמת, והצדיק אינו מרגיש בגילוי אליו זכור לטוב בשכלו, אלא חושב שהוא משיג האמת בשכלו, ובאמת אינו כן אלא הוא משיג הדבר ע"י התלבשות ניצוץ מן אליו זכור לטוב בשכלו. ודבר זה נזכר בדברי מהרח"ו ז"ל בהקדמתו לשער ההקדמות שכחוב ז"ל, גם נזכר בהקדמת התיקונים בכתיבת יד ז"ל ואני אליו עתיד לאתגליליא בסוף יומייא, ואית מאן דעתך לאתגליליא אפילו באפין, ואית מאן דעתך לאתגליליא ליה בטמירו בעין השכל דיליה וכו', עכ"ד ע"ש.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

על כן חשבתי דרכי לומר, כי אצל רביינו הרש"ש ז"ל היה גילוי אליו זכור לטוט בטעמו בעין השכל דיליה, ועל ידו השיג הכללים בחכמתה היוצאים ומוכרחים מדברי רביינו האר"י ז"ל עצמו שעלייהם בנה כל הבניין שלו שבנה בנהר שלום ובSIDOR, ולפ"ז מ"ש בתיקונים הנזר לעיל אית מאן דעתך לאתגלייא ליה אfin באfin, הינו כמו גילוי אליו זכור לטוט לרביינו האר"י ז"ל, ומ"ש אית מאן דעתך לאתגלייא ליה בטמיון בעין השכל הינו כמו גילוי שנגלה לרביינו הרש"ש ז"ל. עכ"ד.

ונמציאנו לדברי רביינו הגרי"ח זיע"א כמה עניינים. ראשית מה שכתב שאין לנו לחקור בשכלינו אחרי אנשים גדולים, וכבר בדיי הוה עובדא, שבחר אחד שאלני כמה וכמה פעמים שרצו להתפלל עם אחד מגודלי הצדיקים בדור שמתפלל בשעות אחרות מההלך, ואיך אפשר לומר לו שלא וכו', וכל דברי עימו עלו בתהו, ובס"ד אמרתי לו שילך לאחד מגודלי הראשי ישיבות שליט"א שימוש את דרכם של רבותינו בני עדות המזרח וישיבת פורת יוסף, וכאשר הלך אליו, אמר לו ראשית על אותו אדמו"ר אין כאן שאלה, כי אנחנו בני ע"מ מקובלנו מרבותינו בדברים מעין אלו לומר "במושלא ממך אל תדרוש", אולם לך אין להתפלל אליו, כי אין עניין זה נוגע אליך, ויש להאריך בעניין זה. ומ"מ הכל הוא אותו עניין.

ומ"מ מבואר יוצא מדבריו לכואורה סתירה לכל הסיפורים שיש על גילויו אליו לגדול פלוני ולהם אלמוני, והלא רביינו הגרי"ח זיע"א עומד וצווה דאפילו לג"ע עטרת תפארת הקבלה שאין לנו בכלל השגה עליו הוא הרש"ש לא היה גילוי אליו, וכן מבואר מדבריו שלו עצמו לא היה גילוי אליו, ואיך יתכן שלאחרים הפחות מהם יהיה גילוי אליו.

ואכן שור"ר להגרי"מ היל שליט"א בספרו ת浩ות יוסף שהתעורר לזה (בעמוד עח) וכותב, מרבים העם להביא סיפורים ומעשיות מינים שונים שונים המורים שאדמו"ר ז"ל היה בעל רוח הקודש, וגם לגילוי אליו זכה. ואנו אין לנו בזה אלא דבריו של אדמו"ר ז"ל בעצמו, שכותב בנידון זה בספרו רב פעילים וכו' [הביא את דברי הسو"י הנ"ל]. ושוב כתוב, ועתה נחזי אן, דאם כלפי רביינו הקדוש הרש"ש ז"ל נכנס אדמו"ר ז"ל לבית הספק אם אכן היה לו גילוי אליו ממש פנים בפנים, הגם שלא חסרים סיפורים מעשיות המורים כן וכל כך הפליג והרחיק הדבר מאנשי דורנו,

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ובפרט למי שגר בחו"ל לארץ, דלפי זה היה מקום להסתפק באוחן השמועות.

אבל לעומת זאת ישנה שמוועה נפוצה בין חור"ר בבל, שכונתו של אדמור"ר ז"ל בתשובה הנזכר היה כדי להטעות אנשי דורו שהיו חושדים בו בדבר הזה, וכדי להפיג הדבר ומילא להרחק מעליו חששותיהם לכן כתוב מה שכחוב הגם שבודאי עצם ההקדמה והחילוק הוא אמיתי כשלעצמו, ובמדווקדק מלשון התקונים, ואין בידינו להכריע בדברים כאלו ואנו נשענים על דברי אדמור"ר ז"ל גופיה שכחוב בראש תשובתו הנזכר דאנו מותרים ועומדים בדבר זה "אל תגעו במשיחי ובנביائي אל תרעו". עכ"ד.

אולם רأיתי באיזה ספר, ואני זכר היכן, [ואם ארנו אח"כ, אצינו נטול נdry], שנשאל דלאורה דברי הגראי"ח זיע"א לכוארה הינט סתירה לכל סיפוריו הבעש"ט ותלמידיו. וביאר שמה שכחוב הגראי"ח הנ"ל, הוא למי שעומד באיזה דרגה עצומה, דשם א"א לראות ממש את אליהו, כי אליהו בדרגה הנ"ל הוא עצו"ר, וא"א לראותו, משא"כ מי שעומד בדרגות פחותות יותר, אז שמו ניתן לראותו, אולם הרש"ש היה בדרגה העליונה הנ"ל, וא"א לרדת כדי לראות את אליהו. עכ"ד. ואני מבין בעניינים אלו, רק כתבת הרשום בזכורוני בזה.

וכעת רأיתי עוד להגראי"מ מרגנסטרן שליט"א ביום החכמה (תש"ע, עמוד תרעז) שהביא את דברי הגrai"ח זיע"א, וכחוב שנראה שגם הרמ"ל זכה לגילוי אליו במדרגת הרש"ש. עי"ש. וע"ע שם בכל דבריו מה שביאר בעניין גילוי אליו. [וצ"ב שהוא עצמו כתוב על כמה צדיקים שהיו זוכים לגילוי אליו, כמו בא לקמן].

ומ"מ לא אמנע לעורך רשימה מועעת של צדיקים שכחובו עליהם שזכו לגילוי אליו, וכל היד המרבה לחפש בוודאי תמצא עוד.

המגלה עמוקות. נכתוב על מצבתו 'הוא שאומרים עליו שדיבר עימיו אליו פנים אל פנים'.

ר' ברוך ממעזיבוז. ספר שארית יעקב להגראי"מ מרגנסטרן (ברכות, לד., עמוד תקנא בספר).

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ר' יהונתן איבשיץ. ספר שארית יעקב להניל' (מגילה, עמוד קלה בספר),
בשם הבעל שם טוב.

ר' יענקלו מפשורסק. נשמתין חدتין (חיי שרה, עמוד רנה).
רמ"א פריננד מסיגוט. ספר תורות ועובדות מבית רבותינו (עמוד רכח).

לבושי מרדי. מפי סופרים וספרים (על הפרקי אבות, עמוד קע).
ר"ש מבעלז. ספר שפע חיים (רעוא דראוין ח"א, עמוד שפח).

ר' יששכר בער מראדאשיך. (שם עמוד תפח).

ר' סעדיה בן אור. שלחן מלכים, אוצרות חכמי תימן (במדבר עמוד רסח).

ר' וייבוש קרפיל. ראה קובץ מורייה (אלול תשנ"ג, עמוד קד).

ר' יוסף סרגוסי. ראה מה שכתב בזה הגרי"ח סופר שליט"א במנוחת
שלום (ח"ט עמוד קלז).

אמנם חשך נפשי להמשיך ולכתוב עוד ועוד, אולם אין הפנאי מספיק
מחמת ריבוי הלימודים הנצרכים להלכה, וכן עמד קנה לעת עתה.

בברכת התורה

שמעאל לזר ס"ט מחבר הספרים 'בארה של מרים' אורייתא דשמעאל'
יושב פה עיר הקודש ירושלים ומזכה לביאת משיח צדקינו ברוחמים
נ"ב. נראה שיפה הוא ג"כ לעשות קיבוץ חכמים שראינו שזו לרווח
הקדש. [ויש אצל רשיימה קטנה בזה].

ידידי היקר הרה"ג משה אהרון קרייסטל שליט"א (קוינס, נ.י.), כתב ל',
וז"ל: **רבי דוד ליפשיץ זצ"ל**

mobaa_bkonnters_mozmor_dod (עמ' 15-16) דברי הרה"ג ר' חיים דוב קעלער
זצ"ל (ראש ישיבת תלז-シיקגו) מה ששמע מרבו הרה"ג רבי דוד ליפשיץ
זצ"ל, הרב דסובאלק שבלייטה, אודות בריחתו מהגרמנים ימ"ש בזמן
מלחמת העולם השני, שביליה א' כשבראה עם משפחתו בעגלה הגיעו
לפרשת דרכיהם ולא ידעו באיזה דרך ילכו בה. פתחם הגיעו לשם כפרי

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

פולני וצעק "סובלker רב, אל תלך בדרך זו אלא בדרך האחר! ציית הרב רבי דוד זצ"ל לעצחו וזוכה להנצל. שוב נודע לו שבайдך דרך היו גרמנים ימ"ש ומסתמא היו היהודים נתפסים על ידם. הרוב ליפשיץ זצ"ל הדגיש שלא هي' הדבר רגיל כלל וכלל שבזמן מלחמה לך כפרי פולני בדרך כזו את בלילה. והפטיר הרב זצ"ל "בוש אני לומר שאני חושב שזה هي' אליו הנביא".

הרה"ג רבי דוד ליפשיץ זצ"ל הי' תלמיד מובהק של הרה"ג רבי שמואן שkopf זצ"ל בישיבת גרוונא ושל רבי ירוחם לבוביץ בישיבת מיר זצ"ל. לאחר בריחתו מן המלחמה, הרה"ג רבי דוד ליפשיץ זצ"ל הרביין תורה בארכות הברית קרוב לשוב שניים והעמיד תלמידים הרובה. דבריו תורתו נתפרסמו בספר שיעורי רבי דוד ליפשיץ על מסכתות גיטין,קידושין, מכות, וחולין, ובספר תהלה לדוד- שיחות מוסר. עכ"ל.

ידידי היקר הרה"ג דוד איזולאי שליט"א כתוב לי, זז"ל:

גilioi אליהו

לכבוד רחימ"א דנפשאי יהשל"א

ישר כה על היוזמה החשובה, והן אמרת שדבר כזה צריך חיפוש הרבה בספרים אשר עמודי ובכתובים, רק אמרתי אביה למעלתו מקור איינו מוכר על מה שנודע בשערים שלרבים מאבותינו הק' חכמי מראכיש היה גילוי אליהו ז"ל, וראה בספר שפה ברורה כת"י לר' משה ב"ר יצחק אדרעי זלה"ה (הובא בשירד ופליט לר' יעקב משה טolidano, חלק תיק הספר, סימן 34) זז"ל: אנחנו הצעיר והצעיר מילדי העברים אשר במערב הפנימי מרוקוס (مراכיש) יע"א, עיר של חכמים ושל סופרים גאנונים ומקובלים עצומים אשר נגלה להם אליהו ז"ל כמו שהובא בכתובים חתום באוצרותם, ע"כ.

וראה בספר הנפלא מצבות מראכיש שעל רבות מהמצבות נחקק 'שלמד עם אליהו ז"ל' וכדו'.

ע"ה דוד איזולאי

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ידידי היקר הרה"ג יואל פרץ שליט"א בנו של הרה"ג מיכאל פרץ שליט"א (מקסיקו), כתוב לי, ז"ל:

שלום רב לבנתיים אם יהיה לי יותר כח ובוזרת ה' ובלי נדר אשלח עוד.

מרדי היהודי. שנודע לו על ידי אליהו.

בתלמיד בבלי: אולם יש אומרים שזה לא אליו הנביא.

ר' יוסי. ברכות ג, א.

ההוא גברא. ברכות ו, ב.

ר' שללא. ברכות נח, א.

רשבי' ור' אלעזר בנו. שבת לג, ב.

אביתר. גיטין ו, ב.

בר הילוי או ר' אלעזר. חגיגה ט, ב.

אבוה בר איה או מנימין בר איה. כתובות סא, א.

תרין חסידי או רב מריא או רב פנהס בני רב חסדא. כתובות סא, א.

רבה בר רב שללא. חגיגה טו, ב.

ועוד עיין בתולדות תנאים ואמוראים ערך אליו, שמביא מלא.

בilkoot יוסף חנוכה עמוד תיט מביא רשיימה. ועיין שם בכל דבריו בדברים מעניינים.

מדברי מרכן האמור"ר שליט"א על גילוי אליו [מה שמצאת]:

א. אוצר הפרשא דברים ל, יד: הזכות לגילוי אליו: אדם שהוא חזק במדת האמת, עיין שם כל הדרשה.

ב. אוצר הפרשא בראשית מט, יד: אין זוכים לגילוי אליו אפילו שע"ה.

ג. אורות החומש עמוד רסז. אין זכה דייג לגילוי אליו.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ד. אהלי שם על עין יעקב חלק א עמוד ח. אין מהנהג אדם שזכה לגילוי אליו כשתועה.

מכמה מחכמי מראכש שמצאתו:

רבי שלום כניזו. מראכש. אבני זכרון לכהילת מראכש עמוד קג. מראכש וחכמיה חלק ב עמוד 69.

רבי יוסף פינטו. מראכש. אבני זכרון לכהילת מראכש עמוד קע ועמוד קעה. מראכש וחכמיה חלק א עמוד 349. כתר קדושה עמוד 98. בספרו לקח טוב בדף השער ובדברי ברכה ובעמוד 8 ובעמוד 18.

רבי ראובן פינטו השני. מראכש. אבני זכרון לכהילת מראכש עמוד קעג.

רבי יעקב פינטו. מראכש. מראכש וחכמיה חלק א עמוד 335. כתר קדושה עמוד 74 ועמוד 79. לקח טוב עמוד 2 ובעמוד 1. עליה בתמר עמוד רמד.

רבי שלמה ואזאנא. מראכש. הידושי רבי חיים רפאל בן עטר עמוד ד.

רבי אברהם פינטו. מראכש. כתר קדושה עמוד 104.

רבי דוד חזאן. מוגדור- מראכש. כתר קדושה עמוד 337. ארזי הלבנון (א- ז עמוד 436). תhalbתו בפי מהדו"ח עמוד 19.

רבי יצחק אטורכי. מראכש. ארזי הלבנון בערך בנו רבי יהודה אטורכי.

רבי משה חזות. מכפרי מראכש. ארזי הלבנון (י-ע עמוד 1649).

חלק ממחכמי מראקוו:

רבי יצחק בן רבי משה ארבותה. מכפר תאמאנארת. קהילת צפרו חלק ב עמוד 70.

רבי שלמה אמסלם. מידלת. מחבר ספר בני שלמה. בני שלמה עמוד 24.

רבי יוסף שריקי. אופראן. מריה ניחוח וירא תשע"ג גיליון מס' 115 עמוד 3.

רבי יוסף אוחזון. תיזנת. מה"ס אבכת רוכל. מריה ניחוח גיליון מס' 120 עמוד 9 ועמוד 11.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

רבי יעקב אביהצירה. מפורסם.

רבי מרדי בוזאלו מעיר דרעא. אוצר הקונטרסים מר' י"ח ניחוח חלק א עמוד כג ועמוד כה וכו.

רבי חיים פינטו. מפורסם.

רבי יוסף הכהן אלחדאד. וואראזזאת. ארזי הלבנון (ח - י. עמוד 960).

רבי יוסף אזאגורי. יונילאן. ארזי הלבנון (ח - י. עמוד 966).

רבי אושעיא אביטן. מעיר דרע. פרדס דוד עמוד 46.

עכ"ל יידי היקר הנ"ל.

ידידי היקר הרה"ג ישי מזולםיאן שליט"א מה"ס הנותן שלג. גבורי כה. מישרים אהבו. מנהה לחיים. שמחה לאיש. סגולות רבותינו. בן ישי. אוצר מנהגי קהילות פרס. ועו"ס, כתוב לי, זוז"ל:

בسد. מוצש"ק תזריע, אור לב' ניסן תשפ"ב

לכבוד

הגאון הגדול מעוז ומגדל. סני ועורך הרים, אשר בדברו מעריב ערבים. מוצי הרבנים שפתותיו שוושנים. מן תורק שלו, טumo ונמוקו עמו.

מוחר"ר רן יוסף חיים מסעוד אביהצירה שליט"א

מה"ס מריח ניחוח ועו"ס ספרים נפלאים

עה"ק עפולה ת"ז

הנה נא הואלתי לדבר על אדוני, באשר שייגר לנו בקשה לכתוב לו בעניין גילוי אליהו הנביא. ולעשות רצון צדיק חפצתי, הנני שלח לו מאשר מצאתי בכתביהם, מפי ספרים ומפי סופרים, ואקווה שאולי יהיו הדברים לتوزעת בס"ד. זהה החלי:

הגר"ח מווילזין

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

א. מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, הביא על הגר"ח מולוזין, שישב פעם ביום הפורים והעניינים עברו לפניו וקיבלו ממנו מהנות לאビוניהם.

כל עני שקיבל את הכסף מידיו של הגר"ח, עזב את הבית. רק אחד העניים, לאחר שקיבל את הצדקה מידיו של הגאון, חזר שנית ופשט את ידו. אם הנותן לא היה מעוטר ביראת שמים, היה מסלק את העני מעל פניו בבושת פנים וצועק עליו "הרי כבר קבלת מה שmagiu לך, מודיע אתה חזרה שנית".

הגר"ח מולוזין זצ"ל לא עשה כך.

הוא העניק לעני צדקה בשנית, אך ביקש ממנו שיאמר "וורת" על עניini המגילה. הסכים העני, ושאל את הגר"ח מה מקור המדרש המספר על כך שמרדי פגש את אליו הנביא ושאל אותו האם נחתמה הגזירה בשםים בדם או בטיט, וכששמע מרדי שהגזירה נחתמה בטיט, שמח מאד.

לא המתין העני לתשובה הגר"ח והביא בעצמו מקור לכך מהפסוק במגילת אסתר (פרק ג' פסוק ט') "אם על המלך טוב, יכתב לאבדם", הדינו שהראיה שרצוינו של הקב"ה לפדות את בניו ועם ישראל יצא בשלום מהגזירה, היא מתוך זה ש"יכתב לאבדם", לא-בדם... אלא בטיט.

וכשאמר הגר"ח את ה"וורת" ששמע מהענין לרבו הגר"א מילנא, אמר לו הגר"א: מי שבישר את הדברים למרדי היהודי בשושן הבירה, הלא הוא אליו הנביא, הביא גם לך את המקור לכך מתוך המגילה...

הרי לנו הוכחה ברורה שהגר"ח זכה לגילוי אליו, ופשוט הוא שאם הגר"ח מולוזין היה דוחה את העני מעל פיו, בתואנה שכבר נתן לו הצדקה פעמי אחת, היה מפסיד לא רק את מצוות הצדקה אלא גם את אליו הנביא בכבודו ובעצמו...

אמו של הגר"י וייס הי"ד

ב. בשו"ת 'شيخ יצחק' של הגר"י וייס הי"ד, מגדולי-גידוליה של הונגריה התורנית. המחבר בעצמו מספר על אימנו שזכתה לגילוי אליו.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

וכך מובא בהקדמה בספר שהובאה על ידי אחד מקרובי משפחתו של הגאון המחבר:

"בין בנותיהם של רבי מרדכי פרاجر وزوجתו, הייתה גם אם ר宾ו, הרבנית הצדקנית מרתה מרימ ע"ה. מסורת היא במשפחה, שהיא זכתה לגילוי אליהו הנביא, וכך היה המעשה, כפי שרשום בפנקס קהילת פרשבורג:

"כשנולד לה בנה הרה"ק ר' שבתי שעפטיל, שכבה היולדת יחד עם בנה התינוק בחדר שהייתה נעול על מנעול ובריח. לפתע ראתה בחדרה איש זקן, אך בטרם הספיקה לתמוה מהיכן הגיע, הראה הזקן בידו על התקרה ועל מיטתה ומיטה התינוק, כרוצה לرمוז משהו, ולאחר הצבע על החדר הסמוֹן, ונעלם.

"הרבניית קראה לאחותה בהתרגשות וסיפרה לה מה שאירע. בעבר מספר דקות הגיע הבועל, רבי ישעיה-יששכר, וכשהשמע את הסיפור, הורה מיד שייעבירו היולדת והטיןוק לחדר הסמוֹן.

"ברגע שיצאו מן החדר התמוטטה התקרה, ונפלה בדיק על המקום שבו נמצא קודם לכן, ויהי לנס".

בעל ה'כתב סופר' היה הסנדק בברית המילה של אותו תינוק, ואף שלא הייתה דרכו להישאר לסייעת הברית, בפעם זו נשאר, בהטעימו שאלייו הנביא זכור לטוב נעשה שותף לחייו של התינוק... (עלינו לשבח, בראשית עמוד רלח).

הגה"צ רבי אריה לוין זצ"ל

ג. סיפר מאן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: גיסי הגר"ח קניגסברג סיפר מעשה מופלא על הסבא שלנו רבי אריה לוין זצ"ל, חמיו של מאן הגר"י"ש אלישיב.

אחד העיסוקים השוטפים של ר' אריה, כך ידוע לכל, היה באיסוף כסף לצדקה. סכומים גדולים מאוד יוצאו מתחת ידו והועברו בחשאי לאלמנות וליתומות ולמאות רבות של נזרכים.

עיסוקו זה היה מתגבר והולך בתקופה ניסן, שבה חילק רבי אריה סכומי כסף גדולים במיוחד. ברשימה שהיתה נתונה בידיו, היו עניינים רבים,

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

וأنשים קשי-יום, שגמ ביום רגילים לא הצליחו לכלכל את ביהם, ועל אחת כמה וכמה ביום שלפני חג הפסח.

אלמלא הצדקה שקיבלו מمنו יתכן מאד שהייה נמנע מהם להסב ללילה הסדר כיתר אחיהם. כאשר היה מגיעה המעטפה עם הכסף לביהם, היה בכך אפוא בבחינת ישועה של ממש.

כיוון שהתפרסם הדבר, היו אנשים משגרים לו כספיים ותרומותיהם, כדי שיחלוקם לעניים. התורמים הכירו בנאמנותו ובישרותו של ר' אריה, והירבו להעביר אליו כספים.

ירוד לכוטל המערבי

פעם, והיה זה בימי מלחמת העולם, כאשר קשי הצרפת העיבו גם על הגברים הגדולים ביותר, והמצוקה הכלכלית נתנה אותהית בכל, לא הצליח ר' אריה לאסוף את כספי הצדקה כדי להעירים לעניים.

עד כדי כך, שמש לא הייתה בידי פרוטה לפורתה. גם כאשר ניסה להפעיל את כל כוח השתדלותו, לא עלה בידי להגיע ולוא לחלק מזעריו של הכסף הנוצרך לו לחלוקה לעניים.

משראה ובי אריה כך, ירד לכוטל המערבי, כדי לשפוך שיח ותחינה לפני בוראו, אולי יהוס על עמי עני ובאיון אולי יرحم. שעה ארוכה עמד הצדיק ליד האבני והירבה ברכבי וביקש מהקב"ה שיאפשר לו לחלק גם בשנה זו את כל סכומי הכסף שהוא מחלק מדי שנה.

והנה, כך סיפר לי הגר"ח קניבסקי, ב策תו את הcotel ניגש אליו ערבי אלמוני, שלא הכיר מעודו, ומסר לו חבילה גדולה עטופה בנייר עיתון, ונעלם. ובעוד ר' אריה משתאה לנוכח המראה, נעלם הערבי כלעתה שבא.

פתח ר' אריה את החבילה, ונדהם לגלות בה את סכום הכסף המדויק
שהיה מחלק מדי שנה לעניים - - -

מקובל במשפחהנו, הוסיף הגר"ח, שהיה זה אליו הנביא שהתגלה לסבא.

יוצא לרוחב בעיצומו של ה'עווצר'

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ואם נשאל, כיצד זוכים לכך, והיכן מצוי המרשם לגדרות מופלאה שכזו? הענה ונאמר, שהיתה זו מסירות נפשו של הסבא זצ"ל לענייני הצדקה, שגרמה לו לגילוי' שכזה.

וכשאמרתי 'מסירות נפש', לא הייתה בכך גוזמא. מסירות זו באה לידי ביטוי, למשל, בעת ההפגזות הקבדות שהיו על ירושלים במלחמת תש"ח. המושלים הכריזו על 'עווצר', אף אדם לא היה להפר את הפקודה ולצאת לרחוב.

אבל לרי' אריה יש הרבה עניינים שמתנים לכיספי הצדקה שלו. והוא, בליוו הרחום, אינו יכול להרשות לעצמו שלא לצאת ולמסור להם את הכס...

כך יצא הצדיק הזה לרחוב בעיצומו של העוצר, וכשהחילים קוראים לו לעוצר, הוא מפסיק להן על המעתפות האחוותתו בידו, אומר 'מה אתם רוצים מני, וכי יכולני להפקר את העניים'? ... והגם שר' אריה לא ידע אנגלית, ודיבר אל החילים הבריטים בעברית, הם הבינו מה שאמר, ולא פגעו בו לרעה.

מצידו הייתה בכך מסירות נפש גדולה עד מאד. כך זוכים להגיע למצב שכאשר אין כסף, משגרים מן שמייא את אליו הנביא... (עלינו לשבח, ויקרא עמוד פז).¹¹

תשומות שכר פועל שנראה שהוא אליו הנבי

11. בספר חזוקי חמד עמ"ס יומה (דף כח ע"ב. עמוד רכח), הביא הגראי' זילברשטיין שליט"א את המעשה הנז', שבתולדות הגה"ץ רבינו אריה לוין זצ"ל מסופר שהיה נהג לחלק בערבי פסחים כספים לעניים, שנה אחת לא השיגה ידו את הסכום הדרוש, והלך להתפלל בכותל המערבי, בדרך פגשו ערבי ונתן בידו חבילה ואמר לו תחלק זאת, פתח רבינו אריה לוין את החבילה ומצא בה בדיקת את הסכום הדרוש לחילוקה. וכנראה דוחה אליו הנביא (עיין ברכות דף ו ע"ב חליף אליו אידמי ליה כתועייה). כמו כן היו בכל הדורות אנשים שעזרו במלאים למלאכת פועלים ונתרר בסוף שהיו מלאכים, וכעון המובה בזמירויות לмотאי שבת בפיו 'איש חסיד היה' שכר את אליו הנביא לבנותו לו טركlein ונויר במלאכי מעלה. יש לשאול מה לעשות במקרה שהבתיח לפועל ולבסוף נעלם הפועל ויש רגילים לדבר שהיה זה אליו הנביא?

כתב להшиб, דבמדרש רבבה (שיר השירים פ"א אות ד) נאמר, 'חזרת איש מהיר במלאתבו' (משל כי רבינו חנינא [בן דוסא], אמרו פעמי' ראה אני עירו מעלים עלות ושלמים, אמר כולם מעלים שלמים לירושלים ואני אני מעלה מה עשה, מיד יצא למדברה של עירו בחורבה של עירו ומצא שם אבן אחת, יצא וסירקה וסתתה וכרכמה, אמר הרוי עלי להעלotta לירושלים [לייפות את ירושלים באבני מסותות או לבנות ביהכנ"ס או ביהם"ד חדש בעיר ה' ייפה קול]. בקש לשכור לו פועלים, אמר להם מעלים לך את האבן הזאת לירושלים, אמרו לו תן לנו שכרכנו מהה זוהבים ואני מעלים לך את אבןך לירושלים, אמר להם וכי מני לי מהה זוהבים או חמשים לחתת לכם, ולא מצא לשעה, מיד הלכו להם. מיד יונן לו הקב"ה חמשה מלאכים בדמות בני אדם, אמרו לו רבינו תננו חמשה שלעים ואני מעלים אבן לירושלים ובלבך שתנתן לך עמנון, נתן ידו עמהם ונמצאו עומדים בירושלים. ביקש ליתן להם שכרם ולא מצא, בא המעשה לשכת הגזית אמרו לו דומה רבינו שמלאכי השרת העלו לך את האבן לירושלים, מיד נתן לחכמים אותו השכר שהשכיר עם המלאכים, ע"כ.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ד. בזכרוני מונח שאף המשגיח הaga"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל, זכה לגילוי אליו. ואולי מופיעים הדברים בהקדמה לספר לב אליו (עה"ת), או בספר קורות חי הרב זצ"ל הנקרא ר' אלה'. ע"ש.

ה.

ויזכה כת"ר שליט"א להגדיל תורה ולהאדירה, בתורה שבعل פה ובתורה שבכתב, ויפוצו כל מעינותיו חוצה ברוחבות פלגי מים, להתנות בהם בני אדם.

МОKİRÓ MCBÐO MEURICO MEURICO

באה"ר

ישי מזולםיאן

ידידי היקר הרה"ג אברהם וילנر שליט"א מה"ס שעריו השתלשלות (עה"ק ירושלים) כתב לי, זז"ל:

אני נכד מרבית אליה לאפיאן יום שני היה ברית לבן שלי, ושמו על שם רב שמחה זיסל, בכור הגadol של רב אליה. הקובץ שהלחתי יש שתי סיפורים על גילוי אליו אחד על רב אליה לאפיאן וגם על בן איש כי.

במוסך שבת קודש תשע"ח 39 - פנהס / ביתדר נאמן הובא, זז"ל:

'כרבי אליה לאפיאן אישר את הסיפור' סיפור בן דורנו סופר על מרדן המשגיח רבי אליה לאפיאן זצוק"ל¹². וכן ספר רבי דוד מישקובסקי זצ"ל, לפניו כמה שנים בשבת נחמו זכייתי שמרן המשגיח יתראה בביתי ויסעד על שולחני בסעודתليل שבת קודש. כתוב לב המלך ביבין', פניתי

ויש להבין מדוע רבינו חנינה נתן את הכספי לחכמי הסנהדרין לאחר שהודיעו לשם היו מלאכים? וביאר מהרזי'ו (שם) שנתן לחכמים שוציאו אותו על צרכי רבים, כדי שלא לשנות מדעתו שהיה סבור שהם בני אדם והבטיח להם שכר, ובידי משה (שם) ביאר ע"פ מה שנאמר בתעניית (דף כד ע"ב) שאין אדם רשאי ליהנות מעשה ניסים והואיל ונעשה לו נס ונודמן לו המלאכים לכך לא היה רוצה ליהנות מן השכר.

לסייע :

יש להשתמש בכספי לצרכי רבים. וכמברואר בין יהודע (שבת לג ע"ב ד"ה הויאל) שביאר הגמרא הויאל ואתרכיש ניסא איזיל אתקין מלטא', דכוון שאם עושים לאדם נס מנכון לו מזכירותיו כمبرואר בתעניית (דף כ ע"ב) וישנם צדיקים שהקב"ה עושה להם ניסים ואני מנכח להם כלום, במס אוטו צדיק אוהב לעשות חסד חינם עם הבריות, שעושה טובות שאין לו בה הנאה ממנה, כד הקב"ה עושה לו נס בתורת צדקה ומנתנת חינם שאיןו מנכח לו מזכירותיו.

¹² וכן כתב הרה"ג שמואל בלוייא שליט"א מהעיר ביתר עילית, מספר מרביבצי התורה והמוסר חלק ד' לר' אהרן سورוסקי עמ' 150.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

אליו שישפר לי את הסיפור ששמעתי לפני כן מآחרים, וכך אמר לי בלשון הקודשו: 'כשהייתי עדיין אברך חלה אשתי במחלה קשה עד שככל הרופאים אמרו נואש לחייה. היא שכבה אין אונים על מיטתה, סביב לה בני המשפחה שמיררו בבכי ואני הסתובבתי בחדר מלא דאגה. פתאום נפתחה הדלת ונכנס איש אחד ושאל אותי על מה כאן הבעיות? עניתי לו, הנה בחדר השני שוכבת אשתי במצב נואש.שוב שאל אותי מה יש לך, ומה אומרים הרופאים? עניתי לו, שהרופאים אומרים שהיא חוליה במחלה פלונית, ואין אפשרות לרפאותה. אז אמר לי היהודי, אין זה קלום, תלכו למקום פלוני וקטפו את הירק הגדל שם, תבשלו את זה ותנו לה לשთות, ובז"ה היא תתרפא. עשית כפי שיעץ, קטפנו את הירק, בישלנו ונתנו לה לשותות ובז"ה היה לפלא שהлечה והבריאה. הוסיף מרן, אני בטוח שזה היה אליהו הנביא שבא לביתי, לא בזכותו אלא בזכות אשתי הצדנית'.

פניתי - המשיך רבי דוד וסיפר - למラン המשגיח ואמרתי לו שמעתי שהיא המשך למעשה? מרן שתק. אמרתי לו אם קשה להמשיך, אני אספר את ששמעתי, ואם זה נכון יואיל לחת הסכמתו לסיפור. סיפרתי לו ששמעתי, כי אחרי זמן מה הזדמן אצל האדמו"ר בעל ה'שפת אמת' ושוחח עמו בעניינים שונים ולפנוי לכתו ביקש מרן, שהאדמו"ר יברכו. ענה לו האדמו"ר בז'ה הלשון: 'אברך שזכה לגילוי אליו איינו זוקק לברכה ממני' ענה מרן לשפת אמת' אם ככה, אז אני דוקא רוצה ממנו ברכה, ככלומר אם האדמו"ר יודע סוד זה, אני מעוניין בברכה ממנו'...

שאלתי,נו, האם נכון ייכן היה המעשה? מרן המשגיח שתק. הפסיקתו בו שוב. ענה לי בז'ה הלשון: 'כן כן, לאדמוראים הגדולים היה חוש ריח'.

נדחתתי ונחרדתי - סיים רבי דוד את המעשה, ואצתי לספר זאת לאחיו הגאון הגדל רבי אליהו מישקובסקי זצוק"ל שנלפת גם הוא לשמע המעשה.

כל טוב

אברהם וילנר

הרה"ג אברהם וויס שליט"א כתוב לי, ז"ל:

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

בגליון נוה ההיכל (עש"ק פר' שמני כ"ז בניסן תשפ"א גליון 562) במדור "אוצרות ההיכל" ביא"צ של רבי ישעיהלע מקרעסטיר זי"ע, כתוב הובא, וז"ל:

זקיני הגה"ק רבי ישעיהלע קלינמן זצ"ל דומ"ץ סאטמאר [חוותנו של זקיני הגה"ק רבי אברהם צבי וויס זצ"ל] היה בן אחותו של הרה"ק מקרעסטיר, מרת שרה פייא שהיתה צדקנית מפורסמת. מרת שרה פייא עלתה לארץ ישראל וגרה בירושלים עיה"ק ומנוחתה כבוד בהר הזיתים, בירושלים נתפרסמה בשם "שרה פייא הצדקה" והיו מזכירים אצל חוליים לרפואה ולשאר ישותות.

זקיני החalarmן בצעירותו ולכז שלח את בתו מרת הענטשא מרימים הי"ד אמר של אאמו"ר [הגה"צ רבי משה יעקב וויס גאב"ד נוה אחיעזר, נלב"ע ח"י בטבת תשע"ב] זצ"ל להצרו של דודו הרה"ק מקרעסטיר שם סיעה בהכנת האוכל להמוני האורחים שהגיעו לשם כנודע. ידוע הסיפור המופיע גם בספר "מי באר ישעיהו" ואammo"ר זצ"ל היה מספרו פעמים רבות כפי ששמעו מאמו שהיתה נוכחת בשעת מעשה, פעם אחת הגיעו למקום בו עסקו הנשים בבישול המאכלים אורח עני עם בגדים קרוועים, נעמד להתחمم ליד התנור וכאשר שאלתו הרבנית אם רצונו לאכול השיב בחיקות וגמר חיש מהר את האוכל שהגישה לו, היא הציעה לו שוב לאכול והוא גמר גם את המנה השנייה והשלישית, לאחר מכן פנה למברשות ובירכש שתכנס ברכה באוכל שהן מכינות וכל אשר יאכל ממנו יתרך, וביקש לראות את בעלה, ובירכו שהאוכל שלו יהיה לו את כל הטעמים שבעלם, ופנה לדרכו. לאחר מכן סיפרה הרבנית לבעה את אופן התנהגותו ורבינו שלח לחפשו בכל האכסניות שבעיר ולא מצאו, אז אמר כי היה זה אליו הנביא !. עכ"ל.

ידידי היקר הרה"ג יוסף חיים דבדא שליט"א כתבל, וז"ל:

שמעתי מהיקר ונבון ר' שלמה אלחראר נר"ו מקרית שמונה ששמע מבן דודתו החה"ש ר' אברהם בוגאנים [נחניאלי] זלה"ה חמיו של הרה"ג רבי שלמה בן חמו שליט"א רבה של קריית גת, שמספר שלדור אמו [של ר' אברהם הנ"ל] הרה"ק רבי מכלוף אלחראר זיע"א מן העירה איליג שבמרוקו, היה גלי אליהו הנביא ז"ל. ורבי מכלוף הוא סבא של ר' שלמה

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

הנ"ל. וכן הוא סבא של סבתא שלי מצד אמי, מ' פריהא בוזגלו ע"ה. ע"כ שמעתי.

ע"ה יוסף חיים דאבדא הי"ו

הרה"ג שמואל בלוייא שליט"א (ביתר עילית) כתוב לי, וזו":
בمعنىות השמחה מעינות רובה"ק לבית זועהיל (עמוד 89), הובא,
וז"ל:

גilioi אליהו

שמעתי מאבי החסיד ז"ל אשר אדמור"ר רבי מיכעלע המגיד מזלאטשוב, בא אל אדוני אבי זקנינו רשבבה"ג ר' אשר צבי מפאגיריבישט ואמר אליו, אשר ממשים הגידו לו לשדר עמו להתקשר ביוחסין, אמר לו זקנינו הרב מפאגיריבישט שהיה עשיר גדול, שאדון מעיר פאגיריבישט וכל הכהנים הסמוכים לה גראף בראניצקע בא אליו בחודש Mai בעת עצירת גשמי שיתפלל עבור גשם על שדותיו. וכך היה שהתפלל א"ז הרב ז"ל וירדו גשמיים רבים ונתן לו קטנטראקט על יער גדול מכפר שערמצעוק במתנה. אמר זקנינו ז"ל אם ממשים הוא למה אתם רוצחים לשדר עmedi, יש לי אח עני הרב ר' דוד מעיר גראבעויז עשו עמו השידוך, הבטיח לו המגיד שיעשה גם עם אחיו שידוך, [ואמנם רבינו משה מזוזהיל זי"ע היה חתנו של רבינו דוד הנ"ל] והיה רבינו זאב זברושער ז"ל חתן א"ז ר' אשר צבי ז"ק בן אדמור"ר שר התורה רשבבה"ג אשר כתוב בפנקס בעיר שאوغראד, המעשה שהבעש"ט ז"ל בא אל זקנינו הרב ר' אברהם ז"ק משאوغראד, לקיים שימוש חכמים ולמד עמו והוא להם גילוי אליהו הנביא, פעם א' עש"ק קודם אוור היום בעת שהרבנית זצ"ל שבקה לנ' חיים והרב הק' היה בן ששים שנה והמשרתת שהיתה בת עשרים שנה הביאה לו שווארטצע ציקרייא לשתו, הביאה שלשה כסות, שאל אותה הלא שנים אנחנו יושבים ולמה את נותנת לנו שלושה כסות, השיבה לו אני רואה אתכם שלושה ربנים לבך הבאתי שלושה כסות, אמר הבעש"ט לרבי אברהם ז"ק אני אומר לכם כאשר יש לך זכות לראות את אליהו ע"כ תקחו אותה לאשה, אני מבטיח לכם שתלך בן צדיק וגאון מפורסם בעולם, וכן היה נשאה וילדה לו את א"ז הרב ר' אשר צבי ז"ק ר"ת זרע קודש, וכאשר הרבנית זוג' הלכה לשוק לקנות צרכי שבת אתה ובכתה שהנשיים מלעיגים

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

שהרב הוזקן אהוב את המשרתת, אמר לה אשר תלד א'יה בן למז"ט, ושלח המשש להכרייז בכל בתיה המדရשות מי שרוצה לראותו אליו על הברית, יבוא לבית הכנסת הגדול אשר שם הברית מילה, ויראו שם על כסא של אליו את אליו הנביא. (מאמר מרדכי, לנDAO). עכ"ל.

עוד כתוב יידי היקר הרה"ג דוד אזולאי שליט"א, זז"ל:

ראיתי להביא מן החדש בקשר לגילוי אליו זכור לטוב.

א. בפיוט 'אליו הנביא' שאומרים במושא"ש, היו במרוקו רבים שגרשו בבית האחרון 'אשרי מי שראה פניו אפילו בחולם', בתוספת מילת 'אפילו', זהה לרוב המציגות שהייתה נגלת אליהם, ושבחו גם את מי שראהו בחולם. וגירסה זו ישנה בהקלטה של נעים זמירות ישראל ר' דוד בוזאלו, וכ"כ ר' מאיר אלעזר עטיה בסידור אבותינו, והנוסח הניל' נשתמש בו בהשאלה ר' רפאל ברוך טולדאנו בהקדמתו לס' נשמת חיים לר' חיים משאש.

ב. נגלת אליו לר' יוסף די לה רייןא שרצה להביא משיח צדקנו ולא עלתה בידו כمفורסם המעשה (הובא גם במעשה צדיקים לר' אברהם כלפון, מעשה ט).

ג. ידוע שהייתה נגלת אליו לאביך יעקב אביחצירה, ורציתו להביא להאי עובדא מקור מוסמך, ישנה הקלטה של בבא חאקי שאומר עליו 'שנגלת לו אליו בהקץ ולא בחולם'.

דוד אזולאי

ידי היקר הרה"ג אילן חיים פור שליט"א כתוב לי, זז"ל:

שלום רב לכבוד הרב שליט"א

מעשה שאירע עם רבינו דוד צבחה זיע"א ואביו רבינו מסעודה בשנת תרמ"ב הובא בהקדמה של רבינו משה עמאר שליט"א לשוו"ת שושנים לדוד (עמ' 13-14), זז"ל: רבינו דוד צבחה מספר על מעשה נסים שקרה להם בשנת תרמ"ב (1882), שעלה שהוא ואביו נסעו לעיר צ'אר אלביב'א (קזבלנקה) לחתונה קרוב משפחה. ובחזורה: אירע לנו בדרך נס גדול דהינו שהגענו לנחל הנקרא נפיפך לא היה בו מים, ואנחנו תוק הנחל הולכים רוכבים על הסוסים ותclf פרץ נחל מעם גר, והקיף علينا מרבע רוחות, עד שהגיעו

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

מים לצואר הסוסים. והיה אבי צועק ומהפלל, ועינויו תלויות למרום. ותclf באה אצלנו איש אחד ארוך בעל ז肯, והרכינו על צוארו והגינו למחוז ליבשה, והיה זקנו מגיע לממים. וכאשר עליינו ליבשה רצה מר אבי לבדו במנחה (=במתנה) וכור' ולא רצה והלך ונעלם מעינינו. אז אמר אבי פשוט לו דלית דין בר נש (=אין זה בן אדם), אלא הוא אליו זכור לטוב שנדמה כדמות ערבי. והיה נתן שבחות והודאות לבורא עולם יתעלה שמו לעד, ושבינו לראות אליו זכור לטוב. עכ"ל.

אשתי היא נינטו של הרב המחבר ר' דוד צבאח זצ"ל.

כל טוב

אלין חיים פור

ידידי היקר הרה"ג כפיר ברוך מבורך דודון שליט"א כתב לי, זצ"ל:
שלום וברכה רבבה.

רבינו יעקב יוסף זצ"ל היה רגיל לומר את דברי ר宾נו יוסף חיים זצ"ל בספרו סוד ישרים שגilio אליו הנביא הוא החידוש תורה שמתחדשים לאדם בלימודו. יעוז".

וראו לציין את הגאון רבי יוסף משאש זצ"ל שזכה לגילויים רבים בחלוומתו והביאם בספריו.

ונזקה ב מהרה לשמה בשמחה אליו הנביא ומשיח בן דוד !

ידידי היקר הרה"ג אמית נחמיאס שליט"א, זצ"ל:

לכבוד ידידי הגאון מזוכה הרבים מօ"ה הרי"ח הטוב אביחזיא הי"ו.

מצורף מספר מעשיות על גilio אליו הנביא כבקשתך, יישר כח ותודה.

יהי רצון שנזקה שיתקיים בנו עוד השנה: "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפניכם ביום הה' הגדול והנורא".

"אית" נחמיאס – אליו הנביא

מעשה בחסיד עני ואליזה הנביא.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

mobia b'spuro shel cmohar'ir yosef nchmiash zlha'hah b'shem abivo cmohar'ir dovid nchmiash zlha'hah b'shem abivo hrach'k hamelch shao'l nchmiash zlha'hah zi'uz'a.

"**וּכְלַעֲבֵד אִישׁ מִקְנֶת כָּסֶף וּמִלְתָה אֹתוֹ אָז יִאֱכַל בָּרוּ**" ("יוסף חן" שמות פרק ז' פס' מ"ד).

שמעתי מר אבי בשם מוד זקני ז"ל שפירש על פי מעשה אחד נפלא אירע ביום הראשונים, והוא דחסיד אחד היה איש עני ואין לו כלום לא בבית ולא בשדה, וכי בהגיע חג הפסח ולא השיגה ידו לקנות אפילו ירכות, ובני ביתו נתכושו עליו ודחפו אותו באמת הבניין, ואומרים אליו לך צא ודפק על שער בת רבים אולי תמצא להם וטרף לביתך לעשות חג הפסח.

ריצא אותו חסיד מביתו והלך אל פתח העיר וישב שם מהרחר במחשבות רכבות, ובליבו אנחות, ולידו עומד אליו הנביא זכור לטוב, וישאלחו האיש על מה אתה יושב ומצטער, ויאמר אליו החסיד הניח לי בצערי ומה לך לשאול אותו, ויאמר אליו אני הוא אליו הנביא, והחסיד השיב לו בכעס גדול באומרו אליו: "אם הוא באמת שאתה הוא אליו כלום הבאת לי איזה תרקבא דידי?", ויען אותו אליו: "לא הבאת לך מואה, כי אם הקב"ה שלח אותך כדי שתמכור אותו לעבד, ותהיה בטוח שלא יקנה אותך כי אם המלך ואו תרוויח הממון כדי לעשות את חג הפסח", והחסיד עשה בדבריו, ויתפוש החסיד את אליו מazono ויעל אותו לשוק העבדים, ובני אדם הנכבדים בראשיהם זה העבד ביופיו נתנו שבח להבורה יתרוך שברא בריה צו, ולא הבינו איך רוצה למכור אותו לעבד, ועשו מלחמה ביניהם וכל אחד אומר אני יקנה את העבד, וימצא בהם איש חכם ודעתן ונתן להם עיטה שזה העבד לא יקנה אף אדם כי אם המלך, והלכו וקראו אל המלך וסיפרו לו שבチ העבד שאfillo המלכה לא תדמה אליו ליוופיו, ויבוא המלך וירא את העבד יפה תואר ויפה מראה, ותמה המלך על יוופיו ויקח את העבד עמו, ויאמר למשרתיו שיקחו את העבד לローン בתוך גן המלך עד לאחר, ויראה המלך מקום טוב שישב שם העבד, והמלך אמר לעבדיו למלאות איזה תיבה מגנזי המלך שיתנו אל החסיד, וישמח החסיד והלך לביתו שמח וטוב לב ועשה את חג הפסח עם בניו בשמחה גדולה ובתענוג ובمعدני עולם.

המלך אמר לעבדיו שלמחר ישכימו להביא העבד אליו, וישכימו בבוקר אל הגן אשר שהעבד, ולא מצאו את העבד, ובמקומו מצאו היכל גדול וכלו

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

בנה מאבנים טובות ומרגליות, ויתמכו משרתי המלך מאד על המעשה אשר נעשה, וימחו לבוא אל המלך ויספרו למלך את הדברים אשר נעשו, וימהר המלך ללבת תכף ומיד לראות האם בדבריהם כן הוא, וירא בעיניו ההיכל שנבנה ותמה תמייה גדולה, והמלך אשר חכמים היה, אמר שזה אינו עבד רק יש דברים בגו.

וישלח המלך את עבדיו אל החסיד בכבוד גדול לבוא לספר תכלית הדברים כיצד הם, והחסיד בראותו עבדי המלך פחד על עצמו, ויאמרו אליו עבדי המלך חי ה' צבאות שלא יהיה לך שום פחד רק אדרבא המלך רוצה לכבדך עוד פעם אחת, ובഗיע החסיד לקראת המלך וסיפר לו כל הדברים ותכליתם ועניןיהם, והמלך נתן שבך גדול להבורה יתרון שליח המלך אל החסיד למכור אותו לעבד לכבודו, והוסיף המלך וכבד החסיד בכבוד גדול ובממון עצום.

ומעשה זה רמזה תורהינו הקדושה:

"**יוכל עבד איש מקנת כסף**" – ¹³ בחשבון גדול די ואו שמוש ואותיות הרי שנים וחמשים, בgmt' אליו, ורצו לנו לומר "ווכל" שהוא אליו, "עבד איש" נמכר לעבד במקנת כסף, וזה "ומלתה אותו" מלשון מלאה ור"ל שנמלאה החסיד בממון מקנת כספו של אליו, והטעם למה עשה הקב"ה כך, זה אמר "או יכול בו" יש בה שמונה אותיות כנגד שמונה ימי הפסח, ור"ל הטעם למה עשה הנס הקב"ה, כדי שאוז יכול זה החסיד בשמנה ימים של פסח, והכל במדת הבטחון, ודוק.

גילוי אליו הנביא להרה"ק המלך שאל נחמיash זלה"ה

קונטרס "מעשה נסים" שהחבר כמותר"ר שלמה נחמיash זלה"ה, מעשיות ששמע על אביו הקדוש רבי שאל נחמיash זלה"ה.¹⁴

וכך כותב בלשונו הקדושה: עוד סיפור שמעתי אני שלמה בן המחבר כאשר הייתה לי בConfigurer אחד ששמו "תיכירת", זkan אחד ירא שמים ונבון ספר

¹³ הגמטי של המילה כל יוצא 52, וזה אם נוריד את האות ואו שלפני המילה כל המופיע בפס' שהרי האות ואו משמשת בתור ואו החיבור], כ - 20, ל - 30 ועוד שתי האותיות של המילה כל יוצא 52 גמטי אליו. [זה כוונת הפס': וכל - דהיינו אליו, עבד איש – שנמכר לעבד בעבר אותו חסיד ...

¹⁴ במעשה הניל מופיע בהקדמת הספר "ויגד שאל" מהדורה ראשונה ועוד ...

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

לי כי עמד בחורך הכהל ביום שבת בשעת הוצאת ספר תורה ואמר בזו הלשון: "אני מוסר עדות גמורה לפני ספר התורה ולפני הכהל, כי כך סיפרה לי אמי שפעם אחת הלכה אצל הרוב המקובל האلهי חסידא קדישא המפורנס בנסים **כמו הור"ר שאול נחמי אש זלה"ה**, לבקר אותו בעירו, היא מצאה אותו שהיה חולה, ואני הייתה מרפאה אנשים ובקיה בתרופות, אמרו לה בני הבית של הרוב, שתכין תרופה לרוב ע"ה,اما הכינה מעט תרופה והחזיקה אותה בידה כדי להעלotta לרוב לעלייה שבה היה שוכב, היא עולה במדרגות ופגש אותה אדם אחד שגם הוא היה במדרגות ואמר לה: "אני הוא אליו הנביא זכור לטוב, באתי לך כדי לרפא את הרוב, עכשו תחזרי ואל תתני לו שום תרופה", היא פחדה ומיד ירדה בחזרה, ושוב לאחר שעלה לקחה את התרופה בידה ועלתה שוב במדרגות כדי לרפא את הרוב, בעוד היא עולה שוב ניגש אליה אותו אדם ואמר לה: "ביקשתי מכם שתתיר בחרזה, הרוב אינו זוקק לתרופות, הייתי אצליו והוא כבר בריא, ויושב ולומד", ממשיך בנה של האשה לספר שאמי עלתה לעלייה וממצא את הרוב ע"ה בריא, יושב ולומד, כפי שאמר לה אליו הנביא,اما ע"ה סיפרה את כל מה שקרה להרה"ק רבי שאול נחמי אש זלה"ה והוא ציווה אותה שלא תספר עניין זה לאף אחד, חוץ ממני שאני בנה.

משיך רבי שלמה וכותב, זאת האשה העידו עליה כמה אנשים שהיא אשה כשרה ואשת חיל, ומתנהגת בדרך הנשים הצדיקות, שם בנה שמספר לי המעשה דוד בן בזו, והוא יהודי ישר ונאמן.

עבד ה' שלמה נחמי אש בן המחבר זי"א.

גילוי אליו הנביא ומלך המשיח להרה"ק החסיד והענינו רבי קלפה מכלוף זלה"ה, מחבר הספר "فرد"ס לרמ"ך" על הזוהר ועל התורה.

מעשה זה נימצא בין כתבי ידו של הרמ"ך, ולאחר פטירתו הודפס בהקדמת **ספרו הקדוש בזה"ל**:

בחלום ששאל הרמ"ך את אליו הנביא ז"ל [שכפי המשתמע מכותבו המוצנעים, היה תדייר אצלן], על האורח שבא אליו, מדוע יכסה פניו ? ענה לו אליו זכור לטוב: האורח שבא אליו הנה מלך המשיח, שמה הרמ"ך ושאל בהתרגשות: "מתי קأتي מר ?" ולא נענה ושוב שאל ולא נענה,

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

בפעם השלישית ששאל עונה לו המשיח: "זאני אתחנהלה לאיטי רג'ל המלאכה ולרגל הילדים", ביקשו הרמ"ך לפרש המאמר ולא עונה, חזר שוב ובקש ולא עונה, ובפעם השלישית ששאל פתאום שמע צועקים ליד הדלת: "מכלוף... מכלוף... עם מי אתה מדבר?", ומשהקיז בבהלה משנתו נפל הרמ"ך ומצאוו שרווי בעילפון, כשהתעורר לא הפסיק לבכות על שלא זכה לתשובה המשיח, זיע"א.

הרמ"ך היה תלמידו ובן משפחתו של כמושר"ר שלמה נחמייאש בעל "זיחכם שלמה" באלג'יר, וכן נכתב בהקדמת ספרו: "זה המשיך את מה שלמד מפי רבותו רבי שלמה נחמייאש..."

חג פסח כשר ושם

באה"ר

אמיתי נחמייאש

חכמי מרוקו שהיה להם גילוי אליו – והבטוי יצחק מים על ידי אליו

בפס"ד

ليل כ"ו אדר ב' תשפ"ב – שנת השמיטה

לכבוד ידידי היקר הרה"ג יוסף פרץ שליט"א מו"ץ פנמה מה"ס פריו יtan ב'
חלקים ועוד שא"ס חשובים ויקרים שלום וברכה וכט"ס !

אחדשה"ט כנאה וכיאה באהבה רבה !

שמחתי מאד לראות את פרסום הספר היקר והחשוב 'תורת מרacus'
שכת"ר שליט"א הוציא לאור, ומכל בתוכו כמה וכמה ספרים יקרים
וחשובים ובתוכו גם ספרו הגדול שוו"ת פריו יtan חלק ב'. יtan ה' יתרברך
שתזכו להוציא עוד ועוד ספרים יקרים וחשובים בבריאות ואריכות ימים
ושנים טובותacci"ר.

בעוזה ה' יתרברך ובלי נדר השבוע אהיה בעיה"ק ירושלים טובב"א, רבי
מרדי אלמקייס אמר לי שהשair ל' ספר אחד במקום מסוים. אשמה
מאוד אם אוכל בבקשתו לקבל כמה ספרים לתלמידי חכמי יקרים שישמרו
במאד מאד בספר זה. ובפרט לאלו העוסקים בחושן משפט.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

כעת אחלה פni כת"ר ואבקש ממוני אם יכול בעזורת ה' יתברך ומבל' טרחה יתרה, מה שעולה בזיכרון שמות חכמים מרווקו שהיה להם גילוי אליהו הנביא זכור לטוב, עם המקורות היכן זה מופיע בספרים או בכתבה".
וכמוון שבספר מלכי רbenן הzcיר כמה וכמה חכמים שהיה להם גילוי אליהו הנביא מהכמי מרоко וה' יזכה לעשות ממש איזה אוסף בעניין (התחלתי מעט, וה' יזכה להשלים), בכל אופן ממש אשמה ממד מכל חכם שכת"ר יזכה מהכמי מרоко שהיה להם גילוי אליהו הנביא זכור לטוב.

אצין כאן דבר מעניין שכחובה של מוז"ק רב**י בנימין** ויזמן זיע"א מהעיר תארודנת במרוקו כתוב בכחובה שלו דבר מעניין, ואשם לברר עניין ודבר זה, בכחובה כתוב (אני כותב את התוכן ופחות לשון הכתובה), וז"ל: רב**י בנימין** וכו' בן רב**י שלמה** בן הזקן הקשר רב**י משה** גוזהשרשין שלשלת יוחסין להרב הקדוש יצחק מים ע"י אליהו כבוד כמורה"ר אדרמו"ר רב**י אברהם** וכו' ויזען וכו' עכ"ל.

כתב בכחובה ביטוי על רב**י אברהם** ויזמן זיע"א "שיצק מים על ידי אליהו".

ומקור ביטוי זה הוא מספר מלכים (ב' ג, יא) שם כתוב על אלישע הנביא "פה אלישע בן שפט אשר יצחק מים על ידי אליהו".

ואספתי כמה ממפרשי הנביא בביואר העניין "יצא מים על ידי אליהו", וז"ל:

רש"י כתב, וז"ל: אשר יצחק מים על ידי אליהו. בהר הכרמל, וביציקתו נעשו אצבעותיו כמעינות מים, עד שנת מלאה התעללה, וראוי הוא לישוט לנו נס על ידו במים (ילקוט שמעוני רמז ריד). עכ"ל.

המצודת דוד כתב, וז"ל: אשר יצחק מים. רוצה לומר: שהיה משרתו, והתחbold עמו בכל עת. עכ"ל.

הרלב"ג כתב, וז"ל: פה אלישע בן שפט אשר יצחק מים ע"י אליהו. אף על פי שהיא אליהו תלמידים רבים הנה זכר אלישע שהיה תלמיד והוא ראי שיקן, יותר מהשלמות מפני שהשתתף אליו כי המשרי הוא תמיד לפני רביו ולזה יתרן שילמד יותר ולזה שפט יהושפט שיש את אלישע דבר ה' מצורף לו כי ראה שנגע מקומו עם אנשי המלחמה וاعפ"י שלא היה

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

איש מלחמה ולזה ידמה שעשה זה שם יצטרכו ישראל לדבר ה' ימצאו
שם והנה לכבודו ירדו אליו שלשי המלכי' ולכבוד הש"י. עכ"ל.

המלבי"ם כתוב, וז"ל: פה אלישע יצחק מים על ידי אליו ועל ידי יצחק זו
הוריד את הגשם והוא מלומד בנס כזה להוריד המים ולהציקו על צמא.
עכ"ל.

הרמ"ד וואלי זיע"א בספרו כסא נכון על מלכים (ב' ג, יא) כתוב, וז"ל:
כלומר ששימש אותו וירש השראתו. עכ"ל.

וביאור הענין הוא כפי שכותב בغم' ברכות (ז ע"ב), וז"ל: וא"ר יוחנן
משום רבי שמעון בן יוחאי גדולה שימושה של תורה יותר מלמודה שנה'
(מלכים ב' ג, יא) פה אלישע בן שפט אשר יצחק מים על ידי אליו למד לא
נאמר אלא יצחק מלמד שגдолה שימושה יותר מלמודה. עכ"ל הגם'.

בספר חרדים לרבי אלעזר אזכורי זיע"א כתוב בפרק מ"א אות ב', וז"ל:
גדולה שימושה יותר מלימודה, שנאמר אשר יצחק מים על ידי אליו (ברכות
ז ב) והמנוע תלמידו מleshמו מונע ממנו חסד שנאמר למס מרעהו חסד
(איוב ו, יד) ופורק מעליו יראת שמי' שנאמר (שם) ויראת שדי יעוזוב.
עכ"ל.

הרי לנו שענין זה של " יצחק מים על ידי אליו" פירוש הוא:

א. שראוינו שיעשה נס על ידו.

ב. משרתו, ומתחבוד עמו תמיד.

ג. משמש אותו, וירש השראתו.

הדבר הגדול הנלמד מכאן הוא שגadol שימושה של תורה יותר מלימודה.

וראיתני שביטוי זה " יצחק מים על ידי אליו" הביאו כת"ר בספרו היקר
שוושני יעקב על רבי יעקב פינטו זיע"א מספר מלכי' רבנן לרבי יוסף בן
נאים זיע"א אותן יו"ד (עמ' סט טור ד') בערך מו"ה יעקב פינטו, וז"ל:
"וביחס הכתובת שביד זרעו תארوها בזה"ל: הרה"ג מעוז ומגדל הנשר
הגדול בעל כנפים חסידא קדישא ופרישה סבא דמשפטים שחיבר ספר
מקדש מלך אשר יצחק מים על ידי אליו הנביא זכור לטוב". עכ"ל.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

הביטחוי "יצק מים על ידי אליהו" מה משמעו כלפי רבי יעקב פינטו ז"ע"א וכן כלפי רבי אברהם ויוזמן ז"ע"א, האם הכוונה שהיה להם גילוי אליו הנביא זכור לטוב פנים ובפנים, וכן האם הכוונה שם שמשו את אליו הנביא כמו ששימש אלישע הנביא את מورو ורבו אליו הנביא, ואם כן הוא צריך להגיע אליו הנביא בכלל בחינותיו בגוף ממש ולא כמו שmagiu לברית מילה ניצוץ ממנו וכידוע מספרים קדושים.

ועוד אם נאמר שהביטחוי "יצק מים על ידי אליהו הנביא" הכוונה לגילוי אליו הנביא, האם הוא גילוי פנים בפנים ממש בכלל בחינותיו של אליו או שהוא גילוי בעין השכל וכמו שכחਬ רבנו יוסף ח'ר'ם ז"ע"א בשוו"ת שלו רב פעלים ח"ג סוד ישראל סימן ד', ואביא כאן את לשון השאלה ששאל השואל, ז"ל:

גם רציתי לדעת כי אני עבד שמעתי אומרים שהיה לר宾נו הרש"ש ז"ל גילוי אליו זכור לטוב, ומה כבודך אומר בדבר זה אם כנים הדברים, וימחול להודיעני דעתו בזה ושכמה. עכ"ל השואל.

והשיב רבנו הבן איש חי ז"ע"א, ז"ל :

ואשר שאלת שמשמעותה לר宾נו הרש"ש ז"ל גילוי אליו זכור לטוב, ובקשה להגיד לך השערת שכלך בדבר זה אין הוא, דע כי יש זהה לנו מדברי קבלה אל התגו במשיחי ובנביائي אל תרעו, על כן אין לנו לדבר באנשים גדולים ועצומים בהשערה השכל שלנו, ורק רשאי אני להגיד לך דבר אחד בගילוי אליו זכור לטוב, דודאי בעניין שיזכה האדם לדבר עמו פנים בפנים כמו שהיא לר宾נו האר"י ז"ל, דבר זה קשה המציאות אפילו בדורות הראשונים וכ"ש בדורות האחרונים, ברם בזאת אפשר להאמין שהיא גילוי אליו זכור לטוב בהשכל של הצדיק, דהיינו יתלבש ניצוץ מן אליו זכור לטוב בעין השכל של הצדיק ויוראה לו האמת, והצדיק אינו מרגיש בגילוי אליו זכור לטוב בשכלו, ודבר זה נזכר בדברי מהרץ"ז ז"ל בהקדמתו לשער ההקדמות שכחוב ז"ל: ואתה אליו עתיד לאתגלייא בסוף יומייא, ואתה מאן עתיד לאתגלייא אףין באfine, ואתה מאן עתיד לאתגלייא ליה בטמירו בעין השכל דיליה וכו' עכ"ד ע"ש, על כן חשבתי דרכי לומר כי אצל רבינו הרש"ש ז"ל היה גילוי אליו זכור לטוב בטמירו בעין השכל דיליה, ועל ידו השיג הכללים בחכמה היוצאים ומוכרחים בדברי רבינו האר"י ז"ל עצמו שעלייהם בנה כל הבניין שלו שבנה בנחר

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

שלום ובסידור, ולפ"ז מ"ש בתקונים הנז"ל איה מאן דעתך לאחגלייא ליה אfin באfin, היינו כמו גילוי אליו זכור לטוב לרביינו האר"י ז"ל, ומ"ש מאן דעתך לאתגלייא ליה בטמירו בעין השכל היינו כמו גילוי שנגלה לרביינו הרש"ש ז"ל וא"ש את"ם. והשי"ת יאיר עינינו באור תורה אכ"ר. עכ"ל.

ואם גילוי היה להם בעין השכל א"כ צ"ע מה משמעות הביטוי כלפים "יצק מים על ידי אליהו".

בכל ראיתי שימושים בביטוי זה "יצק מים על ידיו" על תלמיד המשמש את רבו או שהוא קרוב אליו ביותר ונתק ממו תורה, ובאמת אמרתי לעצמי שכדי בلن"ד לעשות רשות רשות של תלמידיו שנאמר עליהם את הביטוי הזה.

ברכת התורה ולומדים

רן יוסף חיים מסעוד אביחצירה

מח"ס מריה ניחוח

עפולה

תשובתו אליו:

כבד יידי הרה"ג ריחמ"א נר"ז

שלום וברכה

ודאי אשמה מאד שכת"ר יפיין הספרים, וזה זכות גדולה.

בענין הרבנים שזכו לגילוי אליו, עיין בספר מצבות מראכש עמ' 100 רבי יהודה אטורכי שכותב במצבתו שנגלה אליו אליו.

וכן רבי ימין כוניזו, כתוב עליו במצבתו: אשר יצק מים על ידי אליו. שם עמ' 350.

גם רבי יוסף בן שושן, רבי סלימאן בן למלות, רבי יצחק קורייאט, רבי יוסף ליבריש נגלה אליהם אליו כמו שכותב ביחס חכמי מראכש, נדפס בספר הנז' עמ' 713.

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

והרב יהודה בונשטיין בן ישראל, והיו קורין אותו אליו, וכמה עוניינים ונסים ספרו עליו מגידי אמת, ושני פעמים בשבוע היה נגלה אליו אליו ז"ל. שם עמ' 714.

וכן רבי ישעה הכהן בן יוסף מחבר ספר מקדש מלך על הזוהר הקדוש, נגלה אליו אליו כמה פעמים. שם.

כל אלו חכמי מראכש הקדמוניים זכותם תנן علينا ועל כל ישראל אחינו.

וכן ידוע על רבי דוד עטאר שהיה מהחכמי מראכש, והוא ראש ישיבה בცפרו ומוגADOR, שלפעמים ראהו לומד עם חברותא ולא ראו החברותא.

שוב נזכרתי גם רבי יעקב נחמני. כמו שכתו בקדמות ספריו.

וזכורני שראיתי כתוב ששאלו את הגrotch"ק זלה"ה, אם זה קל לראות את אליו, ואמר שלא. ופעם בברית מילה אמר שלראותו בברית זה קל. זיע"א.

ובענין ביאור יצחק מים על ידי אליו, כת"ר כתב בזה בביאור רחב, ודפק"ח.

ולענ"ד נראה שבמרוקו השתמשו בביטוי זה למי שהיה רגיל ללמידה עם אליו. ולא חד פעמי.

והיה זה ביום ז"ך אדר"ב שנת תשפ"ב לפ"ק. פנמה.

בברכה ובידידות

יוס"ף

אליו מלאך הברית מרפא גור שנימול וחלה מחמת המילה

בצלילא דמהימנותא¹⁵ (בקודש פנימה דברי תורה ושיחות קודש, מפר' שלח יטו סיון תש"פ שנה כי גליון ל"ב (תתרמ"ב) הובא בעמ' ל"ג, זז"ל:

בספר "זכרון למשה" מובה מעשה פלא שארע בימי של החתום סופר זי"ע, שבאותה הkahילות הקטנות בסמו"ק לפרטשבורג בא גוי אחד להרב דמתא בבקשה להtagיר, ואחר החקירה שכונתו לשמים גיירו אותו כדת וכדין.

¹⁵ ישר כח ליידי היקר הרה"ג גמליאל הכהן רבינו ביז' שלייט"א מה"ס גם אני אודך שהמציא ליידי גליון זה.

קובץ בארץ התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

ביום שלישי למלתו נחה ר"ל מחלה אנושה שהרופאים התייאשו, ונעשה רעש גדול במשפחה הנכricht, שהיהודים גרמו לו מיתתו על ידי המילה, ורחפה סכנה גדולה לא רק על הקהילה הזאת אלא על כלל כולו.

הרב דשם לא היה יודע לשוט עזה בנפשו מה לעשות, ונסע אל החתום סופר בפרעשבורג, והחת"ס גער עליו, היתכן לעשות דבר כזה בעיר קטנה צזו אשר אינם אנשים מלומדים למול איש גדול בלי הכנה נכונה לזה. אבל העשה כבר נעשה, ואמר לו החת"ס, שלא נשאר לו עזה לומר לו, אלא שיעשה כל מה שיזכה עליו, דבכדי להסיר הסכנה מכל ישראל הוא מחויב למסור עצמו למיתה بعد הכלל, יחד עם המוהל והגר, כי הסכנה נגרמה על ידם. וזאת יעשו, שיקחו עגלת ויתנו את הנער הנימול עליו, והרב והמושל ישבו על העגלה, واحد מהם ינהל את העגלה, ויאמרו שהם נועים עם החולה לאייה עיר גדולה לרופא מומחה, ובדרך נסייתם בבואם אצל הנהר 'דאנוי' יכנסו עם העגלה אל שבולת המים, והנהר ישטוף אותם הכל יחיד, את הגר עם הרוב והמושל, באופן שגם הם יטבעו, ואז יחשוב אדם שהיה בכוונה לאמוד את הגוי הנימול, ובאופן זה ינצל הכלל.

הרב קיבל את דבריו, ואמר בעצמו הריני כפרת כל ישראל, והליך לביתו وسيפר הדברים האלה למוהל. וגם הוא קיבל על עצמו המיסירות נפש وبعد הכלל, ביזודעו בנפשו כי ממן יצאו הדברים והוא גורם הסכנה. וכשה עשו הכנה נכונה לזה, וקדשו עצמם בתפילה ובכוידים למסור נפשם بعد כלל ישראל. ולקחו עגלת ונתנו החולה עליה ונסעו לדרך, ולא הגיעו את כוונתם לשום איש, אפילו לבני ביתם.

בבואם סמוך לנهر, וכמעט כבר היו בנهر. לפתח פתחם ראו איש יהודי קופץ لكمראתם וצועק עליהם, أنا אתם נועעים, ועמד נגדם ולא הניח להם ללבכה הלאה, עד שהעגלה נעצרה, והרב ירד מעל העגלה ונכנס עמו בדברים, והכיר בו שהוא תלמיד חכם וירא שמים, עד שסיפר לו כל העניין. ועל זה השיב לו, בטלנים, יש לי קצת מים בצלחת, ותשפכו ממן קצת על מקום הוא של החולה, ויתרפא מיד. וכן עשו, וברגע כמיירא ראו בחוש שהחולה נתרפא וסר ממן החולי, והיה בריאות אולם בשאר אדם. וכן נסעו לביתם לשלום בלי פגע.

אחר כך נסעו הרוב והמושל להחתם סופר זי"ע, וסיפרו לו כל הדברים, ושחוק עבר על שפתיו ואמר שהיה נדרש לזה אליו הנביא מלאך הברית

קובץ באර התורה (קסז) ענייני פסח ועוג

שירפא לגר הנימול, ורצה שגם הם יזכו לראותו, אלא שלא היו ראויים בalthi אם יקבלו עליהם מסירות נפש עבור הכלל, וכן צוה עליהם לעשות כזאת, אבל הוא ידע מראש שלא יוננה אליהם שום רע ח"ג.

לקט קטן מספרי רבבי אברהם אבולהפעיא זי"ע

על אליו הנביא

בספר החשך - חלק א סימן ג כתוב, זז"ל:

"וידע ע כי אליו אשר נקרא שמו יהוא"ל לא יתגלה לרשעים כי אם לצדיקים בלבד".

בספר החשך - חלק א סימן ג כתוב, זז"ל:

"ודע ע כי אליו וחנו שニיהם יבואו בזמן אחד ועזה אחת לשניהם, והם מבשרים באמת".

בספר סתרי תורה כתוב, זז"ל:

"והסוד הגדול חכמת אליו שבא שני הפלים בסוד אל ויה, כי אל מורה על מدة הדין, ויה מורה על מدة רחמים. ושניהם נכללו בשני שמות ובמציאות אחת. וזאת היא אמיתת ההשגחה מצד המדות המעידות על הדמות המתחייב מן השפע".